

Revista
SALA DE LE TUKA

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**COMPONENTĂ DE
BAZĂ A SALTULUI
LA O NOUĂ
CALITATE**

**ACCELERAREA
ÎNNOIRII
PRODUSELOR ȘI
TEHNOLOGIILOR**

În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu,
a celorlalți tovarăși din conducerea partidului și statului, sîmbătă seara
a avut loc pe stadionul Republicii din Capitală

**GRANDIOSUL
SPECTACOL
CONSACRAT
ÎMPLINIRII
A 2050 DE ANI
DE LA CREAREA
PRIMULUI STAT
DAC
CENTRALIZAT
ȘI INDEPENDENT**

Sufiu înnoitor în întreaga viață economico-socială a țării

ÎN VIAȚA fiecărui popor există momente remarcabile față de care își raportează trecutul, prezentul și viitorul. Pentru România, un asemenea moment îl constituie anul 1965, când a avut loc Congresul al IX-lea al partidului și când, în fruntea partidului și, mai târziu, a statului, a fost aleasă o personalitate de excepție a națiunii noastre, care s-a identificat pe deplin cu năzuințele patriei, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Privit la scara istoriei, forumul suprem al comunistilor români din iulie 1965 se înscrie ca generator al unui salt calitativ, determinând afirmarea pleneră a valorilor autentice ale socialismului. La Congresul al IX-lea au fost abordate într-un spirit nou, revoluționar și creator problemele de fond ale dezvoltării economico-sociale a țării și, totodată, a fost inaugurată o etapă nouă, originală în înțelegerea proceselor și fenomenelor ce au loc în viața internațională, stimulându-se gândirea vie, spiritul vizionar în abordarea realistă a vieții din toate domeniile.

În același spirit afirmat la Congresul al IX-lea, congresele următoare — al X-lea, al XI-lea și al XII-lea, conferințele naționale ale partidului au deschis orizonturi și perspective tot mai largi în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Practic nu există domeniu, sferă sau ramură de activitate care să nu fi cunoscut în acești ani transformări esențiale, un profund dinamism și ample schimbări calitative. În domeniul economiei, această perioadă consemnează realizări distincte pe planul creșterii și modernizării forțelor de producție, un cadru calitativ nou de afirmare a factorului conștient în procesul dezvoltării, o tot mai puternică punere în valoare a gândirii economice vii, revoluționare.

Primatul laturilor calitative

ÎN PERIOADA 1965—1980, România a înregistrat o creștere de aproape 6 ori a producției globale industriale, o sporire de peste două ori a producției agricole și de circa 4 ori a venitului național, creșteri cu adevărat spectaculoase dacă le raportăm la cei 15 ani anteriori. (Datele înscrise în tabel pun în evidență în toată amplitudinea sa saltul realizat în procesul dezvoltării). În aceste condiții, în acest deceniu și jumătate s-a înregistrat un ritm mediu anual de peste 10 la sută la producția industrială și venitul național și de aproape 6 la sută la producția agricolă. Un tablou cu mult mai sugestiv se poate însă evidenția prin comentarea valorilor abso-

Evoluția unor principali indicatori economico-sociali ai dezvoltării

Indicatori	Anii		
	1950	1965	1980*)
Producția industrială, mild. lei	27,5	178,4	1 004,3
Producția agricolă mild. lei	32,3	62,5	148,3
Venit național, mild. lei	35	146	600
Comerț exterior, mild. lei valută	2,8	13,1	130,9
Locuințe construite de stat, mii		52	244,7

*) nivele planificate.

lute. Referindu-ne la aceiași indicatori, producția industrială a crescut între 1965 și 1980 cu 825,9 miliarde lei față de numai 150,9 mld. lei în perioada anterioară de cincisprezece ani, 1950—1965; în același timp venitul național a crescut cu 454 miliarde lei față de 111 miliarde etc. Sînt cifre care dau măsura reală a progreselor obținute în ultimul deceniu și jumătate, care relevă dezvoltarea tot mai complexă a economiei, orientarea întregii activități spre laturile preponderent calitative.

Aceste importante realizări au la bază opțiuni fundamentale în planul concepției și metodei făuririi noii societăți, opțiuni ce poartă însemnele pregnante ale personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, ele privesc determinarea, pe baze științifice, a etapelor de dezvoltare economico-socială, stabilirea unui raport optim — în funcție de etapa de dezvoltare — între acumulare și consum și asigurarea resurselor materiale, financiare și umane necesare atingerii obiectivelor planificate pentru fiecare etapă considerată, accentuarea laturilor intensive, a celor calitative în procesul dezvoltării etc. Ca urmare, în perioada de referință a sporit sistematic, în cadrul producției materiale, ponderea ramurilor și sectoarelor de mare tehnicitate și eficiență. Astfel, în industrie, ramuri de vîrf cum sînt energetica, construcțiile de mașini, metalurgia și chimia realizează în prezent peste 60 la sută din totalul producției industriale față de 49 la sută cît realizau cu 15 ani în urmă. De asemenea, subramurile de mare tehnicitate — mecanica fină, chimia de mic tonaj și de sinteză fină, electronica, metalurgia oțelurilor aliate au înregistrat o creștere accelerată. Acest fapt demonstrează orientarea justă a economiei românești spre domeniile care asigură o valorificare superioară a materiilor prime, materialelor și energiei, a muncii sociale — imperative vitale ale competitivității și eficienței — deopotrivă cu lărgirea disponibilităților în a asimila rapid cuceririle progresului tehnic.

Agricultura s-a situat, la rîndul său, constant în atenția conducerii de partid, a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Constituind un element fundamental în ridicarea nivelului de trai al poporului, implicîndu-se tot mai larg și cu funcții tot mai însemnate în dezvoltarea armonioasă a complexului economic național, dezvoltarea agriculturii a fost așezată, începînd cu cel de-al IX-lea Congres al partidului, pe baze științifice. A fost pusă în practică o strategie riguroasă, orientată ferm spre perspectivă, spre sporirea eficienței muncii în acest domeniu deopotrivă cu asigurarea mijloacelor materiale și financiare pe care le implică realizarea acestor obiective. În cadrul agriculturii, trebuie subliniate locul ce s-a acordat și se acordă în continuare dezvoltării sectorului zootehnic — conceput să dețină ponderea în producția globală a ramurii în cincinalul viitor —, amplele lucrări de îmbunătățiri funciare, dotarea cu utilaje de înalt randament și punerea la îndemîna agriculturii a unor cantități tot mai mari de substanțe chimice utile. Totodată, ca răspuns sui generis la tot mai accentuată limitare și scumpire a resurselor materiale și energetice, agricultura — important consumator energetic — este chemată să realizeze o adevărată revoluție prin dezvoltarea și aplicarea unor noi tehnologii deopotrivă economicoase și randamente tehnice superioare.

Imperativul economisirii resurselor și al eficienței

CONCEPȚIA asupra gestionării superioare a resurselor naționale, eliminarea risipei de orice fel, realizarea unor structuri economice apte să asigure o eficiență tot mai ridicată, sporirea avuției naționale prin realizarea de produse care să încorporeze prioritar inteligență și creativitate și participarea activă și demnă a României la viața planetei dar și asigurarea mutațiilor corespunzătoare în planul conștiinței concretizează trăsături definitorii ale modelului românesc de dezvoltare. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la recenta Consfătuire de la C.C. al P.C.R. și la ședința lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din 13 iunie a.c., eforturile prioritare trebuie orientate în continuare pentru a asigura reducerea consumurilor de materii prime și materiale, pentru instituirea unui regim sever de economii, pentru asigurarea reproiectării produselor și a tehnologiilor învechite și mari consumatoare de energie; pentru recondiționarea pe scară largă a pieselor și subsansamblelor uzate și instituirea unui flux optim în ce privește recircularea produselor secundare; pentru refolosirea materialelor uzate. Aceste comandamente cu semnificație națională constituie un nou prilej de afirmare a viabilității și eficacității structurilor organizatorice și de conducere create din inițiativa și cu contribuția substanțială a secretarului general al partidului — concretizate pe un plan superior în autoconducerea muncitorească și autogestiunea economico-financiară, expresii ale unui profund democratism economic. Ele evidențiază dimensiunea științifică și patriotică a politicii partidului de valorificare superioară a resurselor materiale și umane, de protejare și potențare a avuției naționale, de asigurare a unor condiții materiale și spirituale tot mai bune pentru generațiile viitoare.

Este o realitate semnificativă faptul că strategia dezvoltării economico-sociale elaborată în acest ultim deceniu și jumătate a încorporat organic procesul de lărgire și perfecționare neîntreruptă a cadrului democratic de participare a maselor populare la conducere, ca o condiție a însăși făuririi noii orînduiri; ea a fundamentat deopotrivă resorturile economice, sociale și culturale apte să asigure ridicarea sistematică a nivelului calitativ al acestei participări, conturînd un cadru generos și realist de afirmare a personalității umane în deplină concordanță cu principiile nobile ale umanismului socialist.

Îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale, sistematizarea teritoriului și amplasarea unui mare număr de obiective economico-sociale în fiecare județ — acțiuni cu efecte dintre cele mai favorabile asupra intensificării vieții economico-sociale a tuturor zonelor țării — constituie un alt element definitoriu pentru noua geografie economică a României ultimului deceniu și jumătate. Un impuls favorabil în acest sens, în direcția omogenizării dezvoltării forțelor de producție în teritoriu. I-a constituit stabilirea, la Congresul al XI-lea al partidului, a sarcinii de a se realiza la nivelul fiecărui județ o producție globală de cel puțin 10 miliarde lei pentru finele actualului cincinal. În ce privește viitorul cincinal, pe baza unei aprofundate analize a nivelului atins în dezvoltarea forțelor de producție pe teritoriul țării, Congresul al XII-lea al partidului a hotărât obținerea unei producții totale pe locuitor de 70 000 lei, din care 50 000 lei în industrie.

Cei 15 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea și-au pus o amprentă puternică asupra școlii de toate gradele, precum și asupra cercetării științifice, factorii de cea mai mare însemnătate în procesul dezvoltării.

Politehnizarea învățămîntului, crearea cadrului juridic și material optim pentru realizarea simbiozei învățămîntului cu cercetarea și producția, deopotrivă cu generalizarea învățămîntului de 10 ani și pregătirea trecerii la generalizarea învățămîntului de 12 ani, conferă școlii românești un conținut și o structură calitativ noi, urmărind să răspundă pe termen lung implicațiilor revoluției științifice și tehnice contemporane. Transformările din acest domeniu au determinat creșterea de peste 4 ori a stocului de învățămînt, a numărului de ani de școlarizare pe un locuitor. La rîndul său cercetarea, prin rolul pe care îl are în dezvoltarea forțelor de producție, în promovarea progresului tehnic a fost racordată ferm la comandamentele epocii noastre. Elaborarea unui cadru larg de referință — Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltarea tehnologică și introducerea progresului tehnic, document aprobat de Congresul al XII-lea al partidului — asigură îmbinarea cercetării aplicative cu cea fundamentală, permite adoptarea unor programe pe termen scurt, mediu și lung, transformînd știința românească într-o componentă esențială a accelerării edificării noii orînduiri.

Dimensiuni superioare ale calității vieții

CREȘTEREA ECONOMICĂ accelerată, dezvoltarea multilaterală a forțelor de producție au creat premisele îmbunătățirii continue a calității vieții. În perioada de referință, de exemplu, au fost create circa 3 milioane noi locuri de muncă în ramurile neagricole, volum care, raportat la populația activă a României — de circa 10 milioane locuitori — vădește că fiecare al treia adult al țării a primit loc de muncă în acești ani. Ultimul deceniu și jumătate consemnează, de asemenea, numeroase eforturi și împliniri ale statului pe linia îmbunătățirii condițiilor de muncă și de viață. Au fost date în folosință 1 842 mii apartamente, astfel încît față de numărul de circa 6 milioane familii cîte există actualmente, fiecare a treia familie s-a mutat în acești ani în locuință nouă.

Semnificative pentru marile realizări în domeniul sporirii nivelului de trai al populației este dinamica veniturilor populației, și cu deosebire a retribuției. Retribuția medie netă a crescut în acest deceniu și jumătate de peste două ori, veniturile țărănimii de 2,8 ori, iar cheltuielile statului pe o familie au sporit de la 3 858 lei în 1965 la 12 000 lei pentru anul în curs. Pe aceste baze, precum și prin diversificarea producției bunurilor de larg consum, în condițiile creșterii calității acestora, se poate aprecia cu deplină temei că ultimii cincisprezece ani au demonstrat justetea concepției asupra dezvoltării economico-sociale, au probat în practică judiciozitatea intercondiționării dintre fondul de consum și cel de dezvoltare, dintre ritmul dezvoltării forțelor de producție și continua lor perfecționare pe de o parte și posibilitățile de satisfacere, la un nivel cît mai corespunzător, a cerințelor oamenilor muncii, pe de altă parte.

Drumul deschis de Congresul al IX-lea al partidului, stimularea creativității în toate domeniile și-au dovedit pe deplin realismul. Există o unitate deplină a poporului în jurul conducerii partidului, a secretarului său general, tocmai aceasta explicînd înfăptuirile acestor 15 ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului ca cele mai prestigioase din întreaga istorie a țării, perspectivele luminoase ale făuririi socialismului multilateral dezvoltat și înaintării viguroase spre comunism.

Alecu AI. FLOAREȘ

CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII — CONDIȚIE HOTĂRÎTOARE PENTRU PROGRESUL ROMÂNIEI (II)

NE-AM REFERIT ÎN PARTEA primă a articolului (vezi „R.E.” nr. 27) la problema accentuării — în anii de după Congresul al IX-lea al partidului — a sporirii productivității muncii, în speță în industrie ca și în toate sectoarele din economie, sporire considerată drept o cale esențială pentru asigurarea progresului economico-social al țării, pentru diminuarea și lichidarea decalajelor care ne despart încă de țările dezvoltate din punct de vedere economic. În această a doua parte a investigației noastre vom aborda cu deosebire problema căilor de creștere a productivității, a măsurilor și acțiunilor întreprinse cu hotărâre de partid, de toți oamenii muncii — la inițiativa secretarului general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru punerea în valoare a rezervelor însemnate de sporire a productivității muncii.

Promovarea susținută a progresului tehnic și cu atât mai mult în condițiile actuale, ale revoluției tehnico-științifice contemporane, a fost și este considerată ca una dintre căile cele mai importante de creștere a productivității. Materializarea acestei orientări în economie s-a asigurat și se asigură prin dezvoltarea cu prioritate a ramurilor și subramurilor industriale de muncă și tehnicitate complexă, care permit constituirea mijloacelor necesare creșterii gradului de înzestrare tehnică din unități, valorificarea superioară a resurselor energetice, materiale și umane ale țării.

Practica industrială, economică, confirmă pe deplin relația dintre progresul tehnic și sporirea productivității. Bunăoară, în industria electrotehnică, care (alături de producția de mașini-unelte, de electronică, de producția de elemente de automatizare etc.) ea însăși asigură însemnate mijloace tehnice pentru sporirea productivității, creșterea volumului de fonduri fixe pe un muncitor — cu 10% în perioada 1965—1980, — s-a desfășurat în paralel cu creșterea productivității muncii cu peste 60%. Tocmai în această perspectivă, ca o opțiune fundamentală în politica partidului nostru, s-a înscris și se înscrie amplificarea volumului de fonduri fixe, moderne, cu înalți parametri tehnico-economici și funcționali. În perioada 1965—1980 acesta a cunoscut o creștere de aproape 4 ori față de o sporire de 2,2 ori în anii 1950—1965. În aceste condiții, circa 70% din totalul fondurilor fixe de care dispune economia sint puse în funcțiune în ultimul deceniu și jumătate, asigurându-se, întregii dezvoltări economico-sociale a țării, o bază tehnico-materială puternică.

Trebuie subliniat că elementul dinamic, de progres, din cadrul utilajelor de producție îl reprezintă **mașinile-unelte**; prin performanțele lor tehnico-funcționale, economice, acestea pot — în condițiile unei arii largi de răspândire în toate sectoarele productive ale economiei — să contribuie la accelerarea creșterii productivității muncii. De aceea, atât în ultimele două cincinale, în actualul cincinal cât și în perioada viitoare, un obiectiv principal îl reprezintă satisfacerea unui necesar judicios conceput de utilaje și mașini-unelte din economie, aceasta cu deosebire din producție proprie, în condițiile reducerii importului și ale lărgirii gamei sortimentale și ridicării performanțelor funcționale.

În această optică, în perioada 1965—1980, producția de mașini-unelte a sporit de circa 6,8 ori, în paralel cu ridicarea performanțelor tehnico-funcționale și economice ale acestora. Aceeași tendință de sporire va continua și în viitor, astfel dacă în anul 1970 România a ocupat locul 15 în ierarhia mondială a producătorilor de mașini-unelte, în 1985 se prevede să ocupe locul 5, situându-se după R.F.G., S.U.A., U.R.S.S., Japonia și respectiv înaintea multor țări cu tradiție și realizări în acest domeniu. Înfăptuirea acestui amplu program implică, evident, mutații structurale în producția de mașini-unelte, atât în ce privește tipurile de mașini-unelte prevăzute să se fabrice cât și în ce privește eficiența producerii acestora; respectiv se impune cerința sporirii productivității muncii în întreprinderile producătoare.

Este sugestivă însăși accentuarea laturilor calitative în cadrul compartimentului producției de mașini-unelte. Faptul este reflectat, bunăoară, de creșterea mai rapidă (de circa 16 ori) a

valorii mașinilor-unelte produse, comparativ cu tonajul realizat (o sporire de circa 6 ori în 1978 față de 1965) sau cu numărul acestora (o creștere de circa 4 ori în 1978 față de 1965 în condițiile în care se înregistrează o scădere a numărului respectiv în 1978 față de 1975) — ca urmare, în primul rînd, a creșterii gradului de complexitate al mașinilor-unelte și a gradului de automatizare a acestora. În 1980, aproape 60% din necesarul de mașini-unelte al economiei va fi asigurat din producția internă, realizându-se 521 sortotipodimensiuni de mașini-unelte din care 371 așchiitoare. Așa cum s-a stabilit la Congresul al XII-lea al partidului, producția de mașini-unelte pentru așchiera metalelor va ajunge în anul 1985 la 17,5—19,9 miliarde lei, accentul urmînd să fie pus pe utilajele de înaltă tehnicitate; se vor produce 230-240 strunguri Carusel de 2 000-16 000 mm, 90-95 centre de prelucrare și sisteme de mașini, 75-80 mașini de frezat longitudinale cu portal, cu lățimea mesei pînă la 3 150 mm. În paralel se urmărește îmbunătățirea structurii acestei producții în favoarea utilajelor complexe multifuncționale sau multiagregat de mare productivitate, cu grad ridicat de automatizare, realizate cu consumuri energetice și greutatea specifice reduse, astfel încît și la acești indicatori să se atingă valori competitive cu cele obținute în țări avansate economic.

Deopotrivă, trebuie subliniat că, în condițiile țării noastre, care, din acest punct de vedere, corespund, de altfel, în mare măsură cu condițiile existente în cele mai multe țări europene, este concepută să rămînă preponderentă **seria mică, producția de mașini-unelte și utilaje în loturi relativ mici**. De altfel, situația nu e mult diferită nici în țările care au atins un nivel ridicat de dezvoltare industrială; după unele evaluări recente, în S.U.A. de exemplu, 73% din mecanisme sînt fabricate în serii de 75 de bucăți și mai mici. Sarcina de a diversifica producția pentru a satisface cerințele în continuă dinamică, cantitativă și calitativă, ale diferitelor ramuri economice pune pe primul plan problema măririi eficienței economice — în principal a productivității muncii în producția de serie mică. Tehnica modernă este cea chemată să aducă numeroase soluții acestei probleme, în acest cadru urmînd să se accentueze utilizarea mașinilor-unelte cu comandă program numerică.

ALĂTURI DE CONTINUAREA procesului de dotare a muncii cu mașini, utilaje și instalații moderne, s-au intensificat și se vor intensifica mai mult în viitor acțiunile pentru utilizarea intensivă a mașinilor-unelte, utilajelor și instalațiilor, a tuturor fondurilor fixe din economie. Este imperios necesar ca în fiecare unitate economică, **sporirea producției să se realizeze mai întii ca urmare a utilizării superioare a mijloacelor tehnice din dotare, a valorificării tuturor rezervelor în acest sens**, numai după aceea — așa cum adeseori a subliniat secretarul general al partidului, unitățile fiind îndreptățite să solicite noi investiții. O asemenea orientare, alături de acțiunile urmîrind proiectarea și realizarea mașinilor-unelte, a utilajelor și instalațiilor, cu consumuri materiale și energetice reduse, constituie, deopotrivă, o angajare pe poziții de strictă economicitate — energetică și materială, proces imperios necesar în condițiile actuale de criză de materii prime și energie.

Pentru a asigura sporirea continuă a productivității, a eficienței pe calea utilizării mai bune a potențialului din dotare, o pondere deosebită o capătă perfecționarea activităților de întreținere și reparații, asigurarea cu piese de schimb necesare, ridicarea calificării forței de muncă, astfel încît să crească siguranța în funcționare a parcului de mașini și utilaje. Se pune un accent deosebit pe laturile calitative, legate de folosirea cu randamente maxime, tehnice și economice a fondurilor fixe din dotare. Tocmai în acest cadru, pentru cincinalul 1981—1985 se prevede ca cifră de ansamblu obținerea unei producții globale industriale de 1800 lei și a unei produc-

fii nete industriale de 600 lei la 1000 lei fonduri fixe în industrie (valoarea de înregistrare inventar).

Relația creșterea gradului de înzestrare tehnică a economiei — sporirea productivității, a fost și este concepută să fie obligatoriu completată cu elementul promovării unor tehnologii moderne, economice. Dezvoltarea și amplificarea proceselor de mecanizare și automatizare a producției au fost și sînt gîndite tocmai în această lumină. Potrivit hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului, în viitorul cincinal urmează să se realizeze semnificative progrese pe linia promovării susținute a automatizării și cibernetizării proceselor, în domeniul introducerii microprocesoarelor în conducerea proceselor de producție.

Este semnificativ în acest cadru că Programul cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și introducerii progresului tehnic, proiectat pentru etapa următoare, cuprinde un număr de obiective de mecanizare și automatizare, cele mai numeroase fiind într-o serie de sectoare de producție importante sub acest aspect, din ramurile chimiei, extractivă, metalurgiei și construcțiilor de mașini.

Astfel, în industria chimică se prevede introducerea conducerii proceselor tehnologice cu ajutorul calculatoarelor electronice pentru supravegherea coloanelor de cracare, conducerea proceselor de sinteză și controlul funcționării aparatului de măsură și control; în industria construcțiilor de mașini, electronicii și electrotehnicii se prevăd mecanizarea operațiilor de deservire a mașinilor unelte așchietoare, a utilajelor pentru deformarea plastică, de vopsire ș.a. cu manipuloare și roboți industriali, mecanizarea lucrărilor de transport uzinal pe bază de familii de utilaje de transport (motostivuitoare, electrostivuitoare, electrocare), mecanizarea procesului tehnologic de realizare a miezurilor, execuția pe bandă a circuitelor secundare modularizate, linii automate de vopsire echipate cu roboți industriali, confectionarea automată a subsansamblelor necesare industriei electrice și electrotehnice; în industria extractivă se are în vedere dezvoltarea și modernizarea tăierii și încălcării mecanice a cărbunelui în abataje frontale cu combine și pluguri, automatizarea circuitelor de transport în subsol etc. Efectele acestor ample acțiuni de extindere a mecanizării și automatizării se vor răsfrînge pozitiv în procesul dezvoltării economiei nu numai prin ritmuri alerte în creșterea nivelului productivității muncii, ci și prin îmbunătățirea condițiilor de muncă — o componentă însemnată a politicii partidului — reflectînd grija față de condițiile în care trăiește și muncește.

NE-AM OPRIT MAI MULT asupra unor probleme de creștere cantitativă și calitativă a gradului de dotare tehnică în economie, întrucît în acest cadru se evidențiază o serie de aspecte complexe, cu interpretări dinamice, în funcție de realitățile economice mondiale, de criza de energie și materii prime. Așa însă cum adeseori s-a subliniat în documentele de partid, economia, industria românească în speță, posedă numeroase rezerve latente și la îndemîna colectivelor de muncă din unități pentru sporirea productivității — acțiunile pentru valorificarea lor căpătînd o nouă dimensiune în anii de după Congresul al IX-lea al partidului. Cu o deosebită acuitate se afirmă în acest cadru **problemele de mai bună organizare a producției și a muncii**, prin îmbunătățirea activității de programare și urmărire operativă a producției, aprovizionării tehnico-materiale și transportului intern, a activității de întreținere și reparații a utilajelor de care am amintit ș.a. Sînt implicate în acest perimetru numeroase măsuri și elemente ce vizează în final o bună organizare, ordine și disciplină în fiecare compartiment al procesului producției, la fiecare loc de muncă. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu este necesar „să nu mai vorbim în general despre creșterea productivității muncii, ci să ne comparăm în mod concret cu întreprinderile similare din străinătate... să introducem aceeași organizare, aceleași norme, aceeași disciplină în muncă. Pentru că nu este suficient să avem mașini moderne, la care în străinătate să lucreze un singur om, iar noi să punem să lucreze 3—4 oameni”.

Este necesar să se acționeze pentru **utilizarea integrală, cu maximă eficiență, a timpului de lucru**. La scara actuală a economiei noastre fiecare minut pierdut conduce la pierderi de producție; calculele arată că un minut din timpul de lucru al personalului productiv din industrie valorează aproximativ 6 milioane lei. Deosebit de însemnată devine pentru îmbunătă-

țirea organizării activităților și consolidarea autoconducerii muncitorești, a autogestiunii economice, îndeplinirea în cele mai bune condiții a atribuțiilor sporite care au fost conferite unităților de bază și organelor lor colective de conducere, creșterea răspunderilor colectivelor de oameni ai muncii în procesul de elaborare și realizare a planurilor de dezvoltare industrială. O importanță sporită dobîndesc acțiunile pentru sporirea gradului de specializare a producției industriale, a gradului de tipizare a produselor și subsansamblelor, organizarea rațională a fluxurilor tehnologice, extinderea cooperării în producție. Deopotrivă eforturile trebuie îndreptate pentru a asigura extinderea tot mai mare a lucrului la mai multe mașini, programarea optimă, operativă a producției, a stocurilor, perfecționarea normării muncii. Toate acestea se înscriu drept căi concrete pentru sporirea productivității muncii, căi care au fost valorificate și pe care anvergura dezvoltării economiei românești le impune mai mult valorificate în perspectivă, așa cum a indicat secretarul general al partidului.

De o deosebită însemnătate pentru sporirea accelerată a productivității muncii și, pe această cale, pentru accelerarea creșterii economice, este preocuparea constantă a partidului și statului nostru pentru **pregătirea și structurarea calitativă a forței de muncă în concordanță cu noile condiții impuse de revoluția tehnico-științifică**. În acest context se înscriu ca esențiale măsurile pentru creșterea nivelului de pregătire profesională a muncitorilor, a întregului personal muncitor, fapt ce determină nemijlocit premise pentru sporirea productivității prin utilizarea mai bună a bazei din dotare, creșterea puterincă a producției etc.

Menționăm că pe fondul unor mari progrese înregistrate în dezvoltarea școlii românești, în creșterea gradului de cultură în general și de pregătire a populației, ca urmare a măsurilor întreprinse în anii 1965—1980 în scopul îmbunătățirii bazei tehnico-materiale a școlilor profesionale și extinderii rețelei acestor școli, a ridicării nivelului de predare și prelungirea învățămîntului general de specializare, în vederea îmbunătățirii nomenclatoarelor de profesii și meserii, prin rețeaua învățămîntului profesional s-au calificat peste 1 200 mii de muncitori. În consecință în industrie ponderea muncitorilor calificați a crescut la 88% în anul 1979. Concomitent, un număr tot mai mare de muncitori sînt pregătiți prin alte forme, cum ar fi școlarizarea în cadrul producției, cursuri de scurtă durată, ceea ce a asigurat ca o bună parte din totalul muncitorilor care s-au calificat sau și-au ridicat calificarea să fie pregătiți fără să părăsească producția.

Tehnica superioară, dinamica structurilor economice și organizatorice impun ca procesul de pregătire a forței de muncă, de perfecționare a pregătirii, de completare a cunoștințelor să fie un proces continuu, condiție esențială a satisfacerii exigențelor crescînde ale dezvoltării economiei noastre. Între altele este semnificativ astfel că în cincinalul 1981—1985 se va dezvolta învățămîntul de toate gradele, se va extinde gradul de cuprindere în treapta a II-a de liceu (70%), se va extinde învățămîntul superior, calificarea forței de muncă se va realiza în proporție de aproape 50%, prin școli, se vor intensifica formele de reciclare și completare permanentă a cunoștințelor.

Deopotrivă pe fondul unei dezvoltări armonioase a economiei s-a urmărit și se urmărește tot mai mult **utilizarea mai bună, mai eficientă a resurselor umane de pe întreg teritoriul**, creîndu-se condiții egale de muncă și viață tuturor cetățenilor patriei. În această direcție subliniem, prevederile viitorului cincinal privind înfăptuirea unor noi și adînci mutații calitative în structura potențialului uman al țării. Astfel, din totalul populației ocupate, aproximativ 78% va desfășura în 1985 o activitate în sectoarele neagricole, îndeosebi în industrie, fapt ce se va reflecta în sporirea productivității muncii sociale; s-a stabilit, de asemenea, ca pînă la sfîrșitul cincinalului 1981—1985 fiecare județ să realizeze o producție globală pe locuitor de minimum 70.000 lei și un grad de ocupare de cel puțin 400 persoane la o mie de locuitori. Urmărindu-se reducerea decalajelor dintre județe în privința gradului de ocupare a forței de muncă, un element nou îl constituie realizarea de noi capacități de producție în unități mai mici, fapt ce oferă posibilitatea amplasării mai judicioase a locurilor de muncă în zone cu activitate industrială mai puțin dezvoltată.

Obiectivele de anvergură stabilite în decursul acestor ultimi 15 ani cît și în perspectivă, în ce privește creșterea productivității, orientările, acțiunile și măsurile numeroase, de amploare, desfășurate la scara întregii economii pentru înfăptuirea acestor obiective, relevă, odată mai mult, însemnătatea hotărîtoare a sporirii productivității muncii pentru progresul economico-social al României, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înantarea țării spre comunism.

Barbu Gh. PETRESCU

Promovarea unor principii moderne și structuri eficiente în organizarea unităților economice

PERIOADA inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, a marcat un progres cu semnificații profunde în toate sectoarele construcției socialiste, înscriindu-se drept perioada cea mai rodnică și mai bogată în împliniri ce poartă din plin pecetea personalității politice a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a gândirii sale novatoare clădită pe temeiuri științifice, a realismului și înaltei răspunderi pentru prezentul și viitorul țării.

În contextul vastei activități desfășurate de secretarul general al partidului, al spiritului nou promovat în întreaga viață social-politică, problematica amplă și complexă a **perfecționării conducerii și organizării întregii vieți economice și sociale** se înscrie printre obiectivele prioritare abordate. În Raportul prezent la Congresul al IX-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Complexitatea problemelor ridicate de economie, știință, cultură, de întreaga activitate de edificare a noii societăți impune, ca o necesitate obiectivă, îmbunătățirea continuă a formelor organizatorice și a metodelor de conducere”¹⁾.

Procesul de perfecționare a conducerii științifice, desfășurat pe multiple planuri, s-a caracterizat prin **inovarea revoluționară a structurilor de conducere**, prin noi modalități originale de manifestare și adâncire a democrației socialiste, promovarea pe scară largă a tehnicii moderne de calcul în conducerea producției, transporturi, cercetare, proiectare și în alte activități economice, pregătirea și perfecționarea forței de muncă în condițiile unor mutații profunde în ocuparea acesteia pe ramuri și domenii de activitate.

Pe baza măsurilor politice, economice și organizatorice inițiate de tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a creat un nou cadru organizatoric, administrativ, juridic și economic atât la nivel național, cât și la nivelul unităților economico-sociale, capabil să asigure realizarea marilor obiective ale construcției socialiste în țara noastră.

INTR-O PRIMĂ ETAPĂ, perfecționarea organizării și conducerii economiei, direcționată de documentele Conferinței Naționale a partidului, din 1967, a avut drept scop **îmbunătățirea structurii conducerii, apropierea acesteia de locul unde se execută producția, lărgirea atribuțiilor unităților economice, înlăturarea verigilor intermediare, crearea unui cadru mai bun pentru valorificarea deplină a inițiativei celor ce muncesc**. În acest scop conducerea întregii activități economice s-a organizat pe trei verigi cu atribuții și răspunderi bine determinate: **întreprinderi, centrale, ministere**, concomitent cu o mai bună grupare și delimitare a domeniilor de activitate și a atribuțiilor pe ministere și alte organe centrale. Așa cum se arăta în documentele Conferinței Naționale, noua structură economico-organizatorică oferă condiții pentru valorificarea avantajelor coordonării unitare și concentrării raționale a producției, odată cu creșterea operativității în activitatea economică curentă.

Pe baza hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din februarie 1973 s-a trecut la o nouă etapă în procesul de perfecționare a conducerii și organizării unităților socialiste, stabilindu-se **norme unitare de structură și structuri organizatorice tip** pentru întreprinderi și centrale din toate ramurile, subramurile și domeniile de activitate, precum și norme unitare de organizare pentru ministere și celelalte organe centrale.

La proiectarea și aplicarea noilor structuri organizatorice, o importanță deosebită a avut statuarea principalelor componente ale acestora — structura de **producție și concepție** și struc-

tura **funcțională**, stabilindu-se activitățile care se desfășoară în cadrul fiecărei componente și posibilitățile de grupare a acestor activități în compartimente distincte.

Normele unitare de structură, structurile organizatorice tip și normele unitare de organizare reflectă o concepție modernă, științifică, în structurarea unităților socialiste, dând posibilitatea dimensionării optime a structurilor organizatorice în raport cu domeniile și volumul de activitate, repartizării și utilizării judicioase a cadrelor de conducere și execuție, întăririi sectoarelor de producție și concepție cu specialiști de înaltă calificare. Aplicarea măsurilor menționate a condus, în primul rând, la reducerea substanțială a aparatului administrativ-funcționăresc; numărul posturilor de conducere a fost redus cu 42% în ministere și alte organe centrale și cu circa 28% la centrale și întreprinderi. S-a realizat, de asemenea, o concentrare importantă a producției, pe ramuri, subramuri și domenii de activitate; prin mai buna grupare a centralelor și a întreprinderilor, numărul acestora a scăzut cu peste 50% și, respectiv, cu peste 30%. În organizarea centralelor s-a adoptat o soluție originală, majoritatea lor constituindu-se pe structura celor mai reprezentative întreprinderi din profilul subramurii respective.

PERFECȚIONAREA și simplificarea structurilor organizatorice reprezintă un proces cu caracter continuu și necesită o preocupare permanentă, impusă, pe de o parte, de ritmul accelerat al dezvoltării forțelor de producție și perfecționării relațiilor de producție și sociale, iar pe de altă parte, de mutațiile pe care, în mod logic, le generează amplele preferențe în care este angajată națiunea noastră. Sînt concludente, în acest sens, perfecționările conceptuale aduse structurilor organizatorice ale unor întreprinderi din industriile minieră, metalurgică cu foc continuu, chimică și altele, compartimentele de producție — secții, ateliere — din cadrul acestora constituindu-se pe baza unor factori de influență specifici fiecărei ramuri sau subramuri, cum sînt instalațiile. De asemenea, potrivit prevederilor Legii nr. 5/1978, combinatele și întreprinderile mari pot avea în structura lor secții sau centre de cercetare științifică și inginerie tehnologică, pentru activitățile legate de introducerea progresului tehnic. În vederea îmbunătățirii activității de pregătire tehnologică a fabricației, structurile organizatorice ale unor întreprinderi constructoare de mașini din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini au fost îmbunătățite recent, prin trecerea activității de cercetare și proiectare tehnologică uzinală, de la unitățile de cercetare științifică și inginerie tehnologică, la aceste întreprinderi.

Și în **agricultură**, ramură importantă în dezvoltarea economico-socială de ansamblu a țării, au fost promovate, din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, măsuri fundamentale pentru introducerea unor sisteme unitare de organizare și conducere a unităților și activităților, indiferent de forma de proprietate. Crearea **consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperative**, pe baza hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din februarie 1979, are în vedere utilizarea operativă și eficientă a mijloacelor materiale și umane din agricultură, apropierea conducerii, a centrelor de decizie, de procesul concret de producție. Eficacitatea acestor noi structuri, în care consiliul unic este titular de plan pentru unitățile cuprinse în teritoriul care i-a fost stabilit, o conferă constituirea consiliului pe **stațiunea de mecanizare** care, în mod obiectiv, devine principalul organizator și răspunzător de realizarea producției agricole, ca deținătoare a mijloacelor de mecanizare, chimizare, irigații. Totodată, prin cuprinderea în consiliile unice a unităților de cercetare și in-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la Congresul al IX-lea al P.C.R. E.I. politică, București, 1965, pag. 64.

vătamint agricol se asigură integrarea structurală a cercetării și învățămîntului cu producția.

Procesul multilateral al organizării și conducerii a cuprins toate domeniile și sferile de activitate, toate nivelurile de organizare ale vieții economice și sociale. S-a creat astfel cadrul legislativ și organizatoric care permite mai buna funcționare a tuturor organelor administrației de stat și a unităților, atît cu caracter economic, cit și social-cultural.

În scopul delimitării atribuțiilor și răspunderilor pe compartimente de muncă și al eliminării paralelismului dintre activitățile acestora, au fost elaborate, pe baza legilor, decretelor și altor acte normative, care au reglementat organizarea unităților socialiste și a diferitelor domenii de activitate, atribuții unitare pentru întreprinderi, centrale și ministere.

Atribuțiile unitare aprobate de conducerea de partid au fost folosite la elaborarea regulamentelor de organizare și funcționare la toate ministerele, celelalte organe centrale de stat, centrale industriale și întreprinderi.

MĂSURILE de perfecționare a structurilor organizatorice au fost însoțite de preocupări permanente pentru perfecționarea formelor de conducere a societății, adîncirea continuă a democratismului socialist, lărgirea cadrului participării maselor la conducerea vieții politice, economice și sociale. Referindu-se la aceste probleme, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată, în Raportul la Congresul al IX-lea al partidului: „Principiul călăuzitor după care trebuie să-și desfășoare activitatea organele economice și de planificare, obligatoriu în toate domeniile construcției socialiste, este conducerea colectivă”.

Orientările de o deosebită însemnătate politică, teoretică și practică date în acest sens de secretarul general al partidului, au permis desfășurarea unor ample acțiuni de creare și perfecționare a unui sistem complex de organe de conducere, colectivă, cu caracter deliberativ, în toate unitățile socialiste.

Crearea acestor organe a avut drept scop eliminarea unor serioase deficiențe care aparțineau vechiului sistem de conducere al întreprinderilor și celorlalte unități economice și sociale — sistemul conducerii unipersonale sau principiul conducătorului unic. Pe baza hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului din 1967, Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. și Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România au hotărît, la 3 aprilie 1968, constituirea comitetelor de direcție în întreprinderi și a consiliilor de administrație la centrale. În aceeași perioadă, consiliile (colegiile) ministerelor s-au transformat în organe deliberative, s-au instituționalizat adunările generale ale oamenilor muncii (reprezentanților oamenilor muncii).

Conducerea partidului și statului, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu s-au preocupat permanent de modul cum funcționează noile organe de conducere colectivă, participînd personal la adunările generale ale oamenilor muncii din mari întreprinderi („23 August”, Întreprinderea de mașini grele—București ș.a.). În cuvîntarea rostită la Întreprinderea „23 August”, secretarul general al partidului a indicat ca adunările generale să fie conduse de președintele comitetului sindicatului, în noua calitate de președinte al adunării generale, iar reprezentanții oamenilor muncii să fie aleși pe o perioadă de 2 ani; de asemenea, în adunarea generală a oamenilor muncii de la Întreprinderea de mașini grele—București a indicat ca activitatea economică a întreprinderii să fie condusă pe bază de buget de venituri și cheltuieli.

DE LA CONSTITUIREA primelor organe de conducere colectivă în întreprinderi și organizații economice de stat din țara noastră și pînă în prezent, au apărut, într-un proces continuu de perfecționare, noi elemente calitative, expresie a adîncirii democrației socialiste, pe care conducerea partidului le-a promovat cu consecvență în activitatea tuturor organismelor de stat și obștești.

Comitetele de direcție și-au îmbunătățit permanent componența și atribuțiile, transformîndu-se, în anul 1971, în comitete ale oamenilor muncii și apoi în consilii ale oamenilor muncii.

Pentru traducerea în viață a prevederilor Programului partidului și a hotărîrilor Congresului al XI-lea privind creșterea rolului și răspunderii consiliilor oamenilor muncii în conducerea întreprinderilor și centralelor, Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. a adoptat, în octombrie 1977, „Hotărîrea cu privire la îmbunătățirea organizării consiliilor oamenilor muncii”, care a reprezentat un important salt calitativ în aplicarea principiului conducerii colective, corespunzător dezvoltării multilaterale a economiei naționale. Prevederile hotărîrii, referitoare la creșterea ponderii în consiliile oamenilor muncii a muncitorilor și maistrilor care lucrează nemijlocit în producție, ca și desemnarea secretarului organizației de partid în funcția de președinte al consiliului, iar a directorului ca prim-vicepreședinte și președinte al biroului executiv, au asigurat ridicarea ro-

lului acestor organe de conducere colectivă și o sporire substanțială a răspunderii organizațiilor de partid în buna desfășurare a activității unităților.

Pornind de la necesitatea asigurării unui cadru normativ unitar pentru organizarea și funcționarea organelor de conducere colectivă, delimitarea mai bună a atribuțiilor și îndeosebi a răspunderilor ce le revin, acestea au fost reglementate, la toate nivelele, prin lege²⁾. Pe baza prevederilor acesteia au fost elaborate, potrivit indicațiilor date de secretarul general al partidului, regulamente-cadru de funcționare a organelor de conducere colectivă, la toate nivelurile, care au fost dezbătute și aprobate de Plenara Consiliului Național al Oamenilor Muncii din iulie 1979. Regulamentele-cadru au dat posibilitatea organelor de conducere colectivă din întreprinderi, centrale și ministere să-și elaboreze regulamente proprii de funcționare, care precizează componența organului de conducere colectivă, atribuțiile și răspunderile acestuia și ale fiecăruia dintre membrii săi, îndatoririle și drepturile ce le revin. Măsurile de îmbunătățire a organizării consiliilor oamenilor muncii au condus la creșterea numărului reprezentanților oamenilor muncii în consilii, de la 28 mii la peste 50 mii, din care mai mult de 43 mii sînt muncitori și maistri care lucrează direct în producție.

Din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, au fost create și instituționalizate — pe grupe de ramuri, ramuri și domenii de activitate — organisme de largă reprezentare și participare a oamenilor muncii la activitatea de conducere, de decizie, cum sînt: Congresul consiliilor oamenilor muncii din industrie, construcții și transporturi, Congresul consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărâni, Congresul consiliilor populare județene, Congresul culturii și educației socialiste, Congresul educației și învățămîntului și altele. De asemenea, au fost create Consiliul Național al Oamenilor Muncii — al cărui președinte a fost ales secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Consiliul Național al Agriculturii, Consiliul Superior al Educației și Învățămîntului și altele.

Pe baza programului unitar aprobat de Plenara Consiliului Național al Oamenilor Muncii, în 1979 a început perfecționarea pregătirii profesionale a președinților consiliilor oamenilor muncii, președinților adunărilor generale și reprezentanților oamenilor muncii în consilii. Această acțiune are menirea de a-i ajuta pe cei chemați să conducă unitățile economice în cunoașterea temeinică a principalelor probleme cu care sînt confruntate acestea, pentru a stabili măsurile necesare și a acționa neabătut în această privință, ca reprezentanți ai oamenilor muncii, proprietari, producători și beneficiari, ai poporului, astfel încît producția să fie realizată în cele mai bune condiții și cu maximum de eficiență. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la Plenara lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din iunie a.c., „numai în această calitate și acționînd astfel, consiliile oamenilor muncii pot și trebuie să-și îndeplinească rolul important pe care îl au în întreaga muncă de conducere a activității economico-sociale”.

IN ANSAMBLUL măsurilor de perfecționare a conducerii și organizării activității economice și sociale, organizarea științifică a producției și a muncii în întreprinderi a devenit, în condițiile industriei moderne, un imperativ al progresului, o necesitate general recunoscută. Acțiunile întreprinse permanent pe baza hotărîrilor conducerii de partid, crearea cadrului organizatoric adecvat, la toate nivelurile, s-au materializat în importante rezultate economice, manifestîndu-se ca o latură esențială a conducerii eficiente a economiei. Relevînd importanța deosebită ce trebuie acordată organizării științifice a producției și a muncii și creșterii mai substanțiale a productivității muncii, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, la Plenara lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii: „Este necesar să înțelegem că buna organizare a muncii și productivitatea muncii sînt factori hotărîtori pentru desfășurarea în bune condiții a activității noastre”.

În ultimul deceniu și jumătate, productivitatea muncii, a crescut în industrie într-un ritm mediu anual de 8%, iar în activitatea de construcții-montaj de 6,6%. Nivelul ridicat al acestor ritmuri, pe o perioadă îndelungată, constituie o expresie a politicii profund realiste și științifice a partidului nostru, o

Stelian GRINDEANU

²⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la Congresul al IX-lea al P.C.R., Ed. politică, București, 1965, pag. 64.

³⁾ Legea nr. 5/1978 cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat.

⁴⁾ „Știința”, nr. 11 761, 14 iunie 1980.

⁵⁾ Ibidem.

O pîrghie însemnată de sporire

a productivității muncii în industrie

EXTINDEREA PE SCARĂ LARGĂ A ACORDULUI GLOBAL

INTRODUCEREA și extinderea largă a acordului global, constituie o formă stimulativă de organizare și retribuire a muncii, o pîrghie importantă de sporire a productivității muncii. Iată pentru ce, Legea privind creșterea rolului și atribuțiilor maeștrilor în producție, ca și prevederile legii pentru aplicarea majorării retribuției personalului muncitor situează extinderea și generalizarea acordului global printre problemele cărora trebuie să li se acorde o atenție deosebită în întreprinderi.

La Combinatul de industrializare a lemnului Pipera, prin măsurile luate, prin crearea unui cadru organizatoric adecvat, ca și prin desfășurarea unei intense munci politico-educative în rândurile muncitorilor, s-a creat în decursul actualului cincinal, îndeosebi în 1979 și în primele 4 luni din 1980, un climat favorabil extinderii treptate a acestei forme de remunerație. Iată, în grafic, cum a evoluat în ultimul timp ponderea oamenilor muncii care lucrează în acord global.

Accentul a fost pus, în principal, pe secțiile productive: secția 2 mobilă, secția mobilă din panouri și secția înobilare — unități de bază în realizarea planului pe combinat, în ridicarea eficienței economice a întregii activități productive. Pe ce căi principale s-a acționat?

- au fost temeinic analizate locurile de muncă (echipe, brigăzi, secții) care prezentau condițiile cele mai favorabile pentru aplicarea acestei forme de retribuire, cit și pentru desfășurarea optimă a activității productive;

- s-au analizat normele de muncă și s-a făcut o mai riguroasă normare a lucrărilor, în așa fel încît acestea să corespundă cit mai bine modernizărilor efectuate în decursul anilor, tehnologiilor noi aplicate în fabricație, creșterii calificării și experienței muncitorilor. În același timp, în contractele încheiate între formațiile de lucru și conducerile secțiilor, precum și între conducerile secțiilor și conducerea combinatului s-au precizat și condițiile în care se cer îndeplinite sarcinile de plan, în sensul nedepășirii consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie electrică, respectării calității, realizării sortimentelor stabilite și respectării termenelor fixate;

- asigurarea unei aprovizionări ritmice și în cantitățile necesare formațiilor de lucru cu materii prime și materiale auxiliare, în așa fel încît timpul de lucru și utilajele să fie folosite deplin;

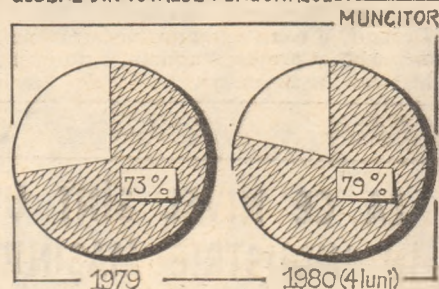
- intrucit o normală desfășurare a producției este nemijlocit legată de buna întreținere a mașinilor și utilajelor, în secția 2 mobilă, de pildă, formația de lucru auxiliară, respectiv cea de întreținere (în număr de 45 de muncitori), a trecut la forma de retribuire în acord global. Acest sistem de retribuire a stimulat și stimulează grija pentru buna îngrijire a utilajelor, iar atunci cînd la acestea survin defecțiuni se accelerează punerea lor mai rapidă în stare de funcțiune, ceea ce creează premise favorabile pentru sporirea productivității muncii, pentru utilizarea cu indici înalți ai mașinilor.

Îmbinare armonioasă a intereselor colective cu cele individuale

INTRODUCEREA și extinderea treptată a muncii în acord global la nivelul fiecărei formații de lucru, cit și la nivel de secție, s-au dovedit deosebit de stimulative atît pentru sporirea productivității muncii, cit și pentru creșterea veniturilor lucrătorilor. Dar nu numai atît. Faptul că prin consimțămîntul majorității membrilor unei formații de lucru și al conducerii subunității respective retribuția poate fi majorată sau diminuată cu pînă la 20% (în funcție de aportul efectiv adus de fiecare membru al formației, de realizarea lucrărilor în limitele sumei convenite întregii formații) stimulează pe fiecare lucrător să muncească mai bine, să-și sporească aportul la obținerea unor rezultate superioare în producție. Apoi, lucrînd în acord global, muncitorii cu o înaltă pregătire profesională și cu o bogată experiență în producție sînt direct interesați să sprijine activ și multilateral ridicarea calificării profesionale a tuturor membrilor formațiilor de lucru, îndeosebi a cadrelor tinere calificate la locul de muncă sau a absolvenților școlilor profesionale și ai cursurilor de calificare.

Faptele demonstrează că această formă de retribuire îmbină armonios interesele generale cu cele individuale, în sensul că, odată cu creșterea producției și productivității muncii, sporesc și cîștigurile lucrătorilor. De exemplu, în primele 4 luni din acest an, planul producției industriale la secția 2 mobilă a fost îndeplinit în proporție de 106,7%,

PONDEREA CELOR CARE LUCREAZĂ ÎN ACORD
GLOBAL DIN TOTALUL PERSONALULUI

iar cel de productivitate a muncii cu 102,5%; la secția 4 înobilare, atît producția industrială cit și productivitatea muncii au fost depășite cu 3,3%. În funcție de depășirea normelor, a fost depășit și retribuția medie a lucrătorilor din ambele secții. La secția 2 de mobilă, indicii de retribuție medie a atins în această perioadă 101,2%, iar la secția 4 de înobilare — 102,2%.

În 1979, potrivit Decretului Consiliului de Stat pentru aplicarea legii retribuirii după cantitatea și calitatea muncii s-a trecut la o nouă treaptă în organizarea și extinderea muncii și retribuirii în acord global. Astfel, s-a aplicat acordul global pînă la nivelul secțiilor productive, incluzînd în această formă toate categoriile de personal: muncitori productivi, muncitori indirect productivi, personal tehnico-productiv (maeștri), personalul TESA, inclusiv conducerea secției. Acest fapt a determinat și determină antrenarea mai activă a întregului personal la nivel de secție pentru bunul mers al activității productive, pentru utilizarea mai intensă a rezervelor de creștere a producției și productivității muncii.

O corelație ce se cere mai bine... „corelată”

FĂRĂ ÎNDOIALĂ că, în ultimii ani, Combinatul de industrializare a lemnului Pipera a dobândit o experiență bună în extinderea acordului global. Se cuvine de făcut însă o remarcă și anume: nu în toate cazurile s-a păstrat o corelație corespunzătoare între indicatorii de bază. De pildă, la secția 5 mobilă de bucătărie, indicatorul retribuție medie s-a situat — în primele 4 luni din acest an — cu mult peste cel al sporirii productivității muncii. În timp ce planul productivității muncii a fost îndeplinit în proporțiile de 119,3%, indicele de realizare a retribuției medii a fost de 125%.

Este adevărat că acordul global s-a introdus în această secție de un timp relativ scurt, începând din luna ianuarie a.c. Oricum, această discrepanță între nivelul indicatorilor obținuți trebuia să atragă atenția chiar din prima lună, pentru a se pune eventual de acord condițiile de lucru create cu normele de muncă. Pentru că, așa cum prevăd documentele de partid și de stat, este imperios necesar să se asigure în permanență o corelație justă între acești doi indicatori, în sensul ca productivitatea muncii să înregistreze creșteri mai înalte decât retribuția medie realizată. Aceasta intrucît creșterea mai rapidă a productivității muncii față de retribuția medie contribuie la sporirea acumulărilor socialiste.

Desigur, în investigația noastră nu am putut cuprinde situația tuturor

locurilor de muncă în care se lucrează în acord global. Dar, probabil, acest fenomen nedorit ar putea fi întâlnit și în alte locuri. De aceea, ar fi indicat să se analizeze aceste aspecte — acolo unde ele s-au manifestat sau se manifestă — și, în funcție de situația dată, să se ia măsuri temeinice pentru înlăturarea în viitor a unor asemenea stări de lucruri. Se va ajunge probabil la concluzia că unele norme de muncă au rămas în urmă sau nu țin suficient pasul cu înzestrarea tehnică, cu creșterea calificării și experienței lucrătorilor, cu organizarea producției și a muncii. Revederea acestora și punerea lor de acord cu situația reală din secții va avea darul să impulsioneze și mai mult activitatea productivă, să ducă la sporirea mai accentuată a producției și productivității muncii, paralel cu creșterea retribuției medii a executanților.

Aceasta cu atât mai mult cu cât din dialogul purtat cu mai mulți specialiști ai combinatului a rezultat că se studiază în prezent posibilitatea ca, în perspectivă, forma de retribuție în acord global să fie extinsă la nivelul tuturor secțiilor productive. În acest sens, se studiază aspectele legate de organizarea mai bună a fluxului tehnologic, precum și cele legate de o mai ritmică aprovizionare cu materiile prime și materialele necesare. Din aceste preocupări nu trebuie să lipsească însă, bineînțeles, și cele privind o justă normare a lucrărilor, în așa fel încât nivelul de îndeplinire a planului productivității muncii să fie mai mare decât gradul de îndeplinire a retribuției medii planificate.

L. ȚINTEA

Întâlnire cu cititorii din cadrul întreprinderilor de exploatare portuară din Constanța

La începutul acestei săptămâni, redacția noastră a organizat o întâlnire cu cititorii din cadrul întreprinderilor de exploatare portuară din Constanța, la care au participat cadre de conducere, specialiști din serviciile economice și aparatul financiar, din sectoarele de concepție.

În cadrul întâlnirii s-au făcut o serie de sugestii utile cu privire la abordarea unor teme de larg interes cum sînt cele legate de noul mecanism economico-financiar, de modificările din structura economiei naționale, de creșterea eficienței exporturilor.

În mod deosebit cititorii noștri au sugerat publicarea unor articole strîns legate de specificul activității pe care o desfășoară întreprinderile de exploatare portuară cum ar fi: colaborarea dintre întreprinderile din port; respectarea contractelor economice, inclusiv a celor cu străinătatea; acordul global; recuperarea, recondiționarea și refolosirea unor materiale și piese scoase din uz; experiențe în folosirea bugetelor de venituri și cheltuieli; legislație economică.

COMENTARIU LA UN GRAFIC

LA CE NIVEL SÎNT UTILIZATE ÎN INDUSTRIE MAȘINILE-UNELTE

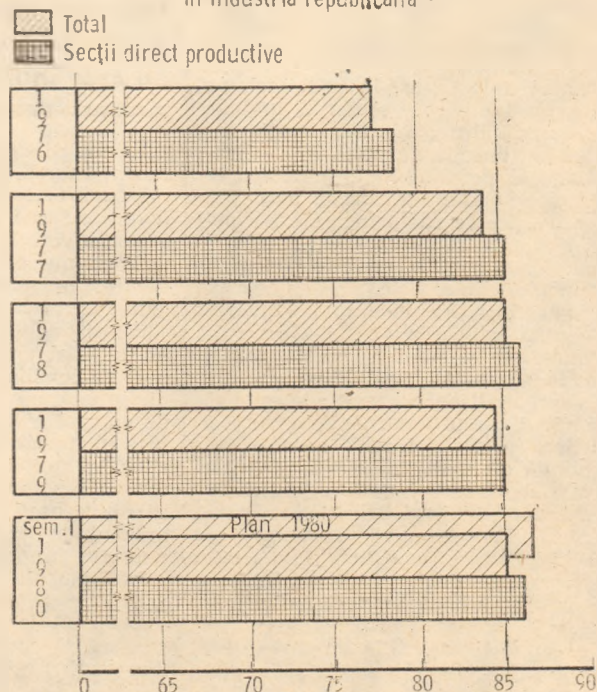
ÎN CADRUL fondurilor fixe ale întreprinderilor industriale, cu deosebire în cele din construcțiile de mașini, o pondere însemnată o dețin mașinile-unelte de prelucrare a metalelor. Buna utilizare a lor în fiecare unitate se impune ca o necesitate obiectivă, intrucît prin aceasta se pot obține producții superioare.

În anii cincinalului actual au fost obținute în multe unități realizări importante în ceea ce privește utilizarea extensivă a mașinilor-unelte. Cu toate acestea, după cum rezultă din grafic, indicii de utilizare a fondului de timp maxim disponibil al acestor fonduri fixe, prevăzut în plan pe semestrul I 1980 nu a fost atins pe ansamblul industriei. Nivelul planificat nu a fost realizat de întreprinderile aparținînd de ministerele: Industriei Construcțiilor de Mașini (care dețin peste 70% din totalul mașinilor-unelte), Industriei Metalurgice, Agriculturii și Industriei Alimentare, Transporturilor și Telecomunicațiilor.

Neatingerea indicilor de utilizare planificați este determinată, în principal, de deficiențe în ceea ce privește buna întreținere și exploatare, aprovizionarea neritimică a locurilor de muncă, de neasigurarea forței de muncă calificate necesară etc. Este de menționat că, potrivit calculului, timpul neutilizat al mașinilor-unelte de bază, ca urmare numai a întreruperilor accidentale din sem. I a.c. echivalează cu timpul necesar pentru o producție de circa 14 milioane lei.

Îmbunătățirea indicilor de utilizare a mașinilor-unelte, cu efecte favorabile în reducerea cheltuielilor de producție și creșterea productivității muncii, este strîns legată de mai buna organizare a producției și a muncii, repartizarea corespunzătoare pe schimburi a muncitorilor și asigurarea asistenței tehnice necesare în toate schimburile, asigurarea la timp și de calitate a reparațiilor curente și capitale. Iată de ce este necesar ca în toate întreprinde-

UTILIZAREA MAȘINILOR-UNELTE DE BAZĂ PENTRU
PRELUCRAREA METALELOR
- în industria republicană -

ri să se stabilească cele mai eficiente măsuri pentru folosirea cât mai judicioasă și efi-

cientă a acestei zestre tehnice deosebit de valoroase pe care o reprezintă mașinile-unelte.

Dezbateri „R.E.”

Accelerarea înnoirii produselor și tehnologiilor

PENTRU O ECONOMIE modernă, competitivă, investigarea aprofundată a procesului modernizării producției, studierea componentelor fenomenului înnoirii (strategie, planificare, finanțare, eficiență etc.), evidențierea factorilor și a metodelor care pot stimula „producția de idei” și materializarea lor operativă în produse și tehnologii noi și eficiente, reprezintă cerințe imperios necesare.

În acest context, continuăm dezbateră inițiată de revista noastră, consacrată promovării mai accentuate a progresului tehnic în economie (vezi R.E. nr. 13/1980) — la care au participat cadre din cercetare-proiectare, din ministere economice și centrale industriale, din întreprinderi — și care

cuprinde, într-un prim model tematic, problematica elaborării și implementării în centrale industriale și întreprinderi a unor strategii de înnoire eficiente. Materialul de față îmbogățește problematica abordată până acum cu aspecte privind: ● perfecționarea bazei informaționale utilizate în elaborarea strategiilor, ● îmbunătățirea repartizării sarcinilor între cercetare și producție pentru elaborarea unor programe de înnoire eficient fundamentate și aplicate, ● amplificarea rolului factorilor organizatorici în sporirea eficienței activității institutelor de cercetare pe linia coordonării dezvoltării tehnologice.

● O mai bună corelare pe termen lung a obiectivelor de progres tehnic cu cele din planul de investiții și de producție ● De ce unii beneficiari nu răspund operativ la propunerile cercetării de înnoire a producției? ● Fundamentare riguroasă a strategiilor de înnoire la producător, prin utilizarea mai largă a marketingului și prognozei.

— „APORTUL pe care cercetarea îl are la introducerea progresului tehnic este strins legat de însuși modul în care întreprinderile își concep propria lor dezvoltare. Nu trebuie uitat că mai există cazuri când cei ce lucrează în institute, se găsesc în situația de a stabili dezvoltările de noi produse și tehnologii bazându-se numai pe datele din literatura de specialitate — fără a cunoaște însă întocmai toate necesitățile concrete ale întreprinderilor — în funcție de specificul și condițiile materiale pe care le au. Uneori, în momentul în care se întocmesc planurile de dezvoltare în perspectivă — și, în general institutele de cercetări lucrează cu planuri cincinale, cu planuri pe 10 ani și mai mult — nu putem preciza și stabili pentru anumite direcții de dezvoltare, profilul cercetării în funcție de necesitățile concrete ale beneficiarilor, deoarece aceștia nu-și formulează din vreme opțiunile sau domeniile concrete de interes.

Această situație creează multe neajunsuri. Pentru dezvoltarea unor produse din industria chimică anorganică de pildă, s-a depus în cadrul Institutului de cercetare pentru produse anorganice și metale neferoase un mare volum de muncă de informare și documentare asupra celor mai bune realizări prezente și viitoare, asupra celor mai eficiente orientări, performanțe și tehnologii, inclusiv de pe plan mondial. Pe această bază a fost realizat în cadrul institutului un studiu de fundamentare pentru asimilarea în țară a o serie de produse anorganice de mic tonaj — sector a cărui dezvoltare accelerată reprezintă o cerință imperioasă pentru economia modernă. Studiul este cuprinzător și include zeci și zeci de produse cu competitivitate ridicată care practic pot fi asimilate, în condiții tehnologice și de calitate corespunzătoare. Din păcate însă, nu toate centralele industriale au

La dezbateri au participat:

Maria IONESCU, director general al Institutului Central de Chimie, **Ioan BUIU**, inginer principal în Direcția generală tehnică din Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini, **Petre POTOP**, director adjunct științific al Institutului de cercetare, inginerie tehnologică și proiectare pentru produse anorganice și metale neferoase, **Andrei DUNDUC** director tehnic al Centralei industriale de motoare și materiale electrotehnice, **Aurel SANDU**, director al Institutului de cercetări și proiectări de mașini-unelte și agregate.

Din partea Revistei economice, au participat **Bogdan PĂDURE** și **Cristian POPESCU**.

dat operativ curs cererii de a preciza care anume din produsele propuse de noi ar prezenta pentru ele interes de a fi fabricate deoarece multe dintre ele au afirmat că nu cunosc din vreme pe o perioadă mai îndelungată prevederile planului lor de investiții și de dezvoltări de capacități.

Pentru înlăturarea acestui neajuns, consider că este necesar ca în centralele industriale și întreprinderi, prin serviciile de plan-dezvoltare, să se întocmească în direcția introducerii progresului tehnic un plan al dezvoltărilor tehnologice pe o perioadă și mai îndelungată, ale cărui prevederi să fie mai consecvent corelate cu obiectivele activității (de înnoire a produselor) din cadrul serviciilor tehnice. Aceasta ar permite evidențierea unei game mai complete de noi produse sau tehnologii care sint prevăzute a fi introduse în producție la nivelul unuia, a două cincinale și chiar mai mult și care ar pu-

tea la rindul lor, pe această bază să fie să fie colerate mai bine cu planurile institutelor”. (**Petre POTOP**).

— „Trebuie arătat că și la producător (în cadrul Centralei de motoare și materiale electrotehnice) apar unele dificultăți în stabilirea strategiilor de înnoire din lipsa anumitor documentații și informații corespunzătoare. Credem că în această direcție și institutele de cercetare din industria construcțiilor de mașini ar trebui să facă studii mai aprofundate — care în prezent lipsesc în bună parte — și la care să poată avea acces întreprinderile și centralele industriale interesate. Avem în vedere mai ales etapele de perspectivă, care ar trebui să fie cunoscute cu mai multă precizie în ceea ce privește cererile beneficiarilor și evoluția produselor la nivel mondial, reușindu-se în acest fel o mai bună corelare între producție și utilizare. Or, după aprecierea noastră, din lipsa unor asemenea studii, în actualele condiții, nu se pot cunoaște cerințele beneficiarilor decît pentru perioade scurte — de pînă la 3 ani — ceea ce este total nesatisfăcător.

În prezent, numeroase greutăți sint întimpinate în crearea de produse noi, pe bază de STE-uri, și datorită primirii cu întîrziere a răspunsurilor de la beneficiari (pe care i-am consultat printr-un formular de anchetă) cu privire la datele solicitate privind tipodimensiunile, condițiile speciale și necesarul la produsele noi în cauză. La ancheta organizată de noi în anul 1979 de pildă printre beneficiarii din cadrul M.I.U., M.C.Ind., M.A.I.A., M.E.F.M.C. M.I.Ch. pentru STE-urile: serie de motoare asincrone cu 2 sau mai multe turatăii, serie de electropompe pentru uz casnic și semindustrial, motoare cu reglaj continuu de turație, răspunsurile au sosit cu o întîrziere de 6 pînă la 8 luni, ceea ce a condus, corespunzător, la decalarea termenelor de asimilare din planul tehnic, pentru anul 1980. Pe de altă parte însă, de multe ori, datele primite de la beneficiarii potențiali nu reflectă decît o realitate imediată, fără a se avea în vedere întotdeauna necesarul și gama de solicitări pentru perioadele mai îndepărtate” (**Andrei DUNDUC**)

„Strategiile se cer mai bine corelate și intersectorial. Pentru că mai există beneficiari care, la stabilirea strategiilor proprii de dezvoltare a sectoarelor lor productive (și respectiv, la contractarea unor tehnologii din import) nu s-au consultat cu ministerul producător — M.I.Ch. Ca urmare, cererile lor de asimilare a unor materii prime chimice au fost făcute tirziu, abia în momentul punerii în funcțiune a unor noi obiective productive ca, de exemplu: auxiliari necesari pentru instalația de fibră de sticlă, (pentru M.I.U.); auxiliari pentru instalația de hirtii autaderente de la M.E.F.M.C.; uleiuri minerale pentru diverse mașini, utilaje și instalații pentru M.I.C.M., M.I.M. etc.

Tot la acest capitol, este de menționat că, și după părerea mea, atît la stabilirea strategiilor cît și a planurilor de înnoire se cere depus un efort sporit care să asigure o corelare mai riguroasă decît în prezent a termenelor de realizare a obiectivelor de progres tehnic cu planul de investiții și de producție. Aceasta ar putea permite evitarea unor situații necorespunzătoare din anul trecut — și care se mențin uneori și astăzi — cînd aprobarea STE-ului produsului nu are ca efect înscrierea și în planul de investiții la termene corelate, a lucrărilor necesare“ (Maria IONESCU).

„Strîns legat de cele amintite anterior, — îmbrăcînd o notă cu precădere organizațională — în care sînt direct implicate deopotrivă întreprinderile, centralele și ministerele, ca și alte organisme economice, este de relevat necesitatea fundamentării mai riguroase a necesarului de materia-

le la beneficiarii interni. Pentru că altfel, se creează multe neajunsuri. Bunăoară, acum 5 ani s-a pus problema creșterii creativității proprii și respectiv a reducerii importului la produsele de mic tonaj. Pentru un produs numit titopom, de pildă, s-a stabilit pe bază de anchetă un necesar de 3 000 tone. Cercetarea a fost făcută și tehnologia realizată. Dar unitatea care trebuia să producă acest produs — în speță, Combinatul chimic Tirnăveni — a obținut ulterior de la beneficiari comenzi în valoare de numai 900 de tone, deoarece între timp uzinele și centralele consumatoare își modificaseră cererile. La începutul acestui an însă, a apărut un necesar de 5 000 de tone de titopom, deci mult mai mare decît cel rezultat inițial la anchetă, fapt care obligă cercetarea la o nouă regrupare de forțe pentru reanalizarea problemei și stabilirea eficienței în noile condiții.

Pentru a preveni astfel de necorelări, care se traduc în irosire de resurse de muncă și de timp, apreciem că direcția plan-dezvoltare din fiecare minister trebuie să stabilească mai riguros fundamentat necesarul în perspectivă, nu numai pentru produsele la care acesta este coordonator de balanță ci și pentru toate produsele care s-ar putea produce de către ministerul respectiv. În acest sens se cere făcut un apel mai susținut la utilizarea instrumentarului de marketing și prognoză, în special la produsele de mic tonaj de exemplu — și sînt sute și sute de astfel de produse —, unde nu găsim în prezent, o balanță de necesar, prin faptul că nici un minister n-o realizează — nici măcar Ministerul Aproximării“ (Petre POTOP)

perspectivă. În acest sens un lucru util ar fi și revitalizarea laboratoarelor uzinale prin eliminarea, și de aici, a activității de rutină — acolo unde ea se mai manifestă“. (Aurel SANDU)

„Și în unele unități ale chimiei există cauze de această natură care determină greutăți în realizarea la termen a tuturor pozițiilor din planul de înnoire. Necorespunzătoare este în acest sens, după părerea noastră și optica care mai persistă uneori că responsabilitatea finalizării unui procedeu, revine în exclusivitate persoanei sau colectivului care a conceput și a elaborat soluția. Desigur, lucrătorilor din concepție le revine o mare răspundere în toate fazele de realizare a produselor și tehnologiilor noi de la idee pînă la realizarea în practică și apoi la urmărirea comportării lor la beneficiar. Totuși, consider necesar să nu se uite că, în realitate, toți factorii de diferite specialități — de la concepție la execuție — sînt și trebuie să fie implicați în procesul de introducere a progresului tehnic.

De aceea, pentru ca această activitate să se desfășoare mai corespunzător, încă din cursul anului 1979, Ministerul Chimiei a precizat și mai riguros sarcinile directe pe care trebuie să le aibă toate compartimentele din schema unității productive potențial beneficiare, și sprijinul pe care trebuie să-l acorde în procesul de înnoire“. (Maria IONESCU)

„Pentru a permite institutelor și centrelor de cercetare și proiectare să-și asume în și mai mare măsură rolul de unități coordonatoare în dezvoltarea tehnologică a domeniului sau grupei respective de produse, vor trebui perfecționate în continuare soluțiile de mobilizare a potențialului creativ al acestor unități. În prezent, comensurarea activității institutelor se realizează pe baza valorii producției globale și a încasărilor din contracte și, ca urmare ele nu pot fi direct implicate (prin sarcini de plan) și cointeresate în a elabora strategii de înnoire. Studiile de asemenea natură pot fi în prezent mai greu solicitate și plătite institutelor de către ministere, deoarece ele acordă prioritate rezolvării problemelor prevăzute în contracte și nu există posibilitatea finanțării unor astfel de sarcini.

Ca urmare, apreciem că o soluție cu utilitate evidentă în sensul celor menționate mai înainte, ar fi reglementarea posibilității de a se nominaliza, prin planul fizic, titularizat pentru institutele și centrele de cercetare și proiectare, sarcini de plan concrete (printre care și elaborarea de strategii de înnoire) la un nivel de 20—30% din capacitatea unității. Finanțarea acestor sarcini de plan ar putea să se facă din fondurile de tehnică nouă, direct, așa cum se procedează și în cazul întreprinderilor industriale“. (Ioan BUIU).

● Îmbunătățirea repartizării sarcinilor de înnoire și a colaborării între cercetare și producție ● Un echilibru judicios între activitatea de cercetare și cea de asistență tehnică la înnoire ● Revitalizarea laboratoarelor de cercetări uzinale.

„De un deosebit interes pentru stabilirea unei strategii eficiente a înnoirii, este realizarea unui echilibru între sarcinile ce revin — în procesul modernizării producției — cercetării și cele ale întreprinderilor. Pentru că, în prezent, uneori, întreprinderea plătește o așa-zisă „cercetare“ doar în momentul cînd îi rezolvă o problemă imediată. Or, din această perspectivă, interesul întreprinderii nu privește atît dezvoltarea și competitivitatea produsului și a tehnologiei, cît rezolvarea unor sarcini curente de producție. În aceste condiții, cercetarea își pierde uneori, în prea mare parte, — după părerea noastră — caracterul ei specific și se transformă în asistență tehnică.

De altfel, am convingerea, că din această cauză, uneori, în planurile de muncă ale unor unități de cercetare a scăzut ponderea activității de cercetare propriu-zisă și a crescut foarte mult activitatea de urmărire, de asistență tehnică, de modernizare a producției, etc. Într-o situație asemănătoare se află și unele ateliere de microproduc-

ție ale institutelor care nu mai corespund decît în mică măsură destinației inițiale, deoarece în loc de a contribui la materializarea rapidă a unor cercetări mai complexe, cu grad ridicat de dificultate, întreprinderile și uneori din păcate și institutele opinează pentru realizarea în aceste locuri de muncă a unor noi produse de dificultate redusă, dar cu volum mare de producție. Unele din aceste ateliere au ajuns la un volum al producției de 100—200 milioane de lei. Or, raportat la adevăratele efecte pe care ar trebui să le aibă activitatea de cercetare, valoarea microproducției ar trebui să fie mult mai mare. În prezent însă, aceste rezultate nu sînt satisfăcătoare datorită dispersării forțelor pe domenii mărunte, mai bine solicitate și plătite ale întreprinderii.

În aceste condiții, consider că pentru a crește aportul institutelor de cercetare la promovarea noului se impune degrevarea cercetării de activitățile rutiniere și de dispecerat — care mai persistă uneori — urmînd ca ea să se concentreze mai mult pe probleme de

Puncte de vedere in sprijinul

unor noi optici economice

BILANȚUL NUTRITIV, ELEMENT DE APRECIERE A EFICIENȚEI PRODUCȚIEI AGROALIMENTARE

AGRICULTURA, prin mecanismul fotosintezei, este singura formă de activitate umană care reușește să valorifice energia extraplanetară, acționând ca un adevărat convertizor ce transformă radiațiile solare în energie chimică, sub formă de substanțe organice sintetizate: glucide, protide, lipide ș.a. Covorul verde care acoperă o mare parte a planetei noastre este, în fapt, o imensă uzină de captare a energiei solare, de transformare a ei în energie chimică și de depozitare în compuși chimici sintetizați.

Rezervele de energie ale Terrei, înmagazinate în combustibili fosili, ating cifra de $4,3 \times 10^{22}$ Jouli, în timp ce energia solară, primită de pământ doar în timp de un an, este de ordinul a 3×10^{24} Jouli *). Plantele verzi utilizează numai 1,2% din energia solară care cade asupra lor, dar cu toate acestea, cantitatea de carbon (provenit din bioxidul de carbon fixat în ele prin fotosinteză) este estimată la 30 miliarde de tone pe an. Se apreciază că marea „uzină verde“ produce anual 100 miliarde tone de biomasă, care cuprinde păduri, plante sălbatice, plante de apă și plante de cultură. Este necesar să reținem însă faptul că din această mare cantitate de biomasă, proporția plantelor de cultură, care reprezintă principala sursă pentru alimentație, este de numai 10—12%, ceea ce, după cum vedesc statisticile F.A.O., reprezintă prea puțin pentru o populație a globului în plină expansiune.

În aceste condiții, industria alimentară, care prelucurează produsele agricole, are datoria de a le valorifica la nivel superior, ea având aceeași importanță pentru agricultură, ca și industria chimică pentru rezervele subsolului. Industria alimentară are responsabilități deosebite, deoarece realizează bunuri pentru a satisface o necesitate primordială a speciei umane, — aceea de întreținere, dezvoltare și evoluție, realizând produse destinate metabolismului, cu implicații profunde asupra stării de sănătate a populației.

Cercetările de nutriție din ultimii 30 de ani au scos în evidență rolul deosebit pe care-l are alimentația rațională în sanogeneză, importanța pe care o au substanțele plastice și biocatalitice în metabolism. Cu toate că valoarea nutritivă este recunoscută ca fiind principalul indice de calitate al unui produs alimentar, reprezentând în ultimă instanță valoarea de întreținere pentru „piața“ metabolică, pînă

în prezent acest indice nu este cuantificat, ceea ce nu permite să se stabilească economicitatea în obținerea și prelucrarea produselor alimentare. Această situație se datorează atât complexității noțiunii, care este definită de un număr mare de componente, cât și faptului că mult timp s-a făcut greșea să se confunde valoarea nutritivă cu valoarea energetică (ușor de calculat), ca urmare a încercărilor simplificatoare de a asimila organismul uman cu o mașină. O asemenea concepție este profund eronată, în special în condițiile vieții moderne, cînd organismul necesită un minim de energie, dar un aport crescut de substanțe cu funcții plastice biocatalitice.

este dată de compoziția sa în substanțe nutritive, de raportul care există între aceste substanțe, de calitatea lor, de gradul de utilizare digestivă și de modul în care produsul satisface necesitățile organismului. Așadar, noțiunea de valoare nutritivă este deosebit de complexă, numărul substanțelor nutritive dintr-un produs alimentar este deosebit de mare și este dificil a se ține cont de toate la exprimarea numerică a acestei noțiuni. Ca urmare, s-a acceptat propunerea **) de a lua în calcul numai 10 substanțe nutritive de importanță majoră pentru fiziologia normală a organismului: proteine, lipide, glucide, calciu, fosfor, fier, vitaminele A, B₁, B₂, C. Indicatorul va-

Tablel nr. 1

Bilanțul nutritiv la transformarea grului în făină

Componente	U/M	Grâu	Făină	Pierderi totale	Pierderi %
Greutate	kg	100	75	25	25
Proteine	kg	12,0	7,72	4,28	35,6
Grăsimi	kg	2,0	0,97	1,02	51,0
Glucide	kg	70,0	55,0	15,0	21,4
Ca	kg	0,052	0,018	0,034	65,3
P	kg	0,357	0,086	0,271	76,0
Fe	kg	4,60	1,57	3,03	65,8
Vitamina A	mg	—	—	—	—
Vitamina B ₁	mg	0,49	0,19	0,30	61,2
Vitamina B ₂	mg	0,21	0,09	0,12	57,1
Vitamina C	mg	—	—	—	—
VN ₁₀	—	9,62	4,17	5,45	—
% din VN ₁₀	—	100	43,3	56,7	—

În prezent, în condițiile în care se pune problema gestionării și valorificării superioare a resurselor alimentare, se impune necesitatea măsurării valorii nutritive a produselor agroalimentare, pentru a cunoaște în ce măsură răspunde fiecare necesităților organismului, capacitatea de sinteză a valorii nutritive de către diferite plante, eficacitatea nutritivă a procedeelor de prelucrare industrială, astfel ca să se optimizeze atât producția agricolă, cât și procesele de transformare din industria alimentară.

Introducerea noțiunii de „indice al valorii nutritive“ prezintă un interes deosebit pentru aprecierea eficacității nutriționale a proceselor de prelucrare a alimentelor, deoarece permite cuantificarea acestui indicator principal al valorii de întreținere a produsului alimentar, dă posibilitatea să se stabilească bilanțurile nutritive și să se optimizeze procesele de industrializare.

Este necesar să precizăm că valoarea nutritivă a unui produs alimentar

lorii nutritive a unui produs alimentar, denumit „valoarea nutritivă a 10 componente (VN₁₀)“, se calculează pe baza relației: $VN_{10} = 1/10$

$$VN_{10} = 1/10 (Pr \cdot K_{Pr} \cdot b_{Pr} \cdot 100/d_{Pr} + L \cdot K_L \cdot 100/d_L + G \cdot K_G \cdot 100/d_G + Ca \cdot K_{Ca} \cdot 100/d_{Ca} + P \cdot K_P \cdot 100/d_P + Fe \cdot K_{Fe} \cdot 100/d_{Fe} + A \cdot K_A \cdot 100/d_A + B_1 \cdot K_{B_1} \cdot 100/d_{B_1} + B_2 \cdot K_{B_2} \cdot 100/d_{B_2} + C \cdot K_C \cdot 100/d_C)$$

în care:

Pr, L, G reprezintă conținutul în proteine, lipide și glucide al produsului respectiv, în g/100 g;
Ca și P — conținutul în calciu și fosfor, în g/100 g;
Fe — conținutul în fier, în mg/100 g;
A, B₁, B₂, C — conținutul în vitaminele corespunzătoare, în mg/100 g;
K — coeficienții de utilizare digestivă a componentilor respectivi (cunoscuți din studii de specialitate);

*) Cf. calculul prof. D. O. Holl, de la Colegiul regal din Londra.

**) Făcută de specialistul slovac F. Strviska, într-o lucrare apărută la Bratislava, în 1964.

b — coeficientul valorii biologice a proteinelor (din literatura de specialitate);

d — necesarul zilnic pentru fiecare substanță nutritivă (conform normelor Ministerului Sănătății).

Cu ajutorul indicelui VN_{10} se poate stabili valoarea nutritivă (pentru 10 componente de bază) a unui produs existent, se poate calcula valoarea nutritivă a unui produs nou realizat și se poate face comparație între diferite produse, apreciind modul în care ele satisfac necesitățile organismului.

odată necesitatea elaborării unor tehnologii conceptuale noi, a tehnologiilor integrale, care valorifică complet materiile prime, de tipul unor procese circulare active. Această necesitate devine imperioasă în cazul prelucrării sfeclei de zahăr***), deoarece preocuparea de a obține un produs cu un înalt grad de rafinare, așa cum este zahărul, determină o prelucrare tehnologică cu caracter entropic pronunțat, valorificarea nutrițională a materiilor prime fiind sub 15%, pierzându-se complet substanțele nutritive sintetizate de plantă, cu excepția zaharozei. Trebuie subliniat

trează pierderi importante — care depășesc 50% — ale valorii nutritive a cerealelor, în toate variantele de măcinaj în care se obține făina tip 600, respectiv făina albă; singura variantă la care pierderile de substanțe nutritive sînt mai mici este măcinarea cu o singură extracție, 0—85%, prin care se obține făina integrală.

Cercetările de nutriție recente demonstrează că **făina integrală prezintă nete avantaje din punct de vedere nutritiv**:

- are o valoare nutritivă superioară făinii albe, datorită conținutului mai ridicat în proteine, aminoacizi esențiali, vitamine și săruri minerale;

- prin conținutul mai ridicat de fibre are o acțiune pozitivă în fiziologia gastrointestinală, favorizează peristaltismul intestinal, previne constipația și formarea substanțelor cancerigene în colon;

- favorizează instalarea mai rapidă a stării de sațietate și previne consumul exagerat de piine, care aduce un surplus de calorii.

Din punct de vedere economic, creșterea ponderii pîinii integrale în alimentație aduce următoarele avantaje:

- crește randamentul extracției în medie cu 10%, ceea ce determină un coeficient corespunzător de utilizare a grîului;

- se reduce consumul de energie necesar pentru măcinarea unei tone de grîu, în medie cu 6 kWh, ceea ce, raportat la întreaga cantitate de grîu măcinată în țară, reprezintă cîteva milioane de kWh.

Este, deci, clar că stabilirea bilanțurilor nutritive la măcinarea cerealelor demonstrează eficiența acestei metode de analiză a proceselor de prelucrare, în vederea optimizării tehnolo-

Tabelul nr. 2

Bilanțul nutritiv la prelucrarea sfeclei de zahăr în zahăr

Componente	U/M	Sfecă de zahăr	Zahăr	Pierderi totale	Pierderi %
Greutate	kg	100	12	88	—
Proteine	kg	1,05	0	1,05	100
Grăsimi	kg	0,12	0	0,12	100
Glucide	kg	16,5	12	4,5	27,3
Ca	kg	0,03	0	0,03	100
P	kg	0,04	0	0,04	100
Fe	kg	0,8	0	0,8	100
Vitamina A	g	0,01	0	0,01	100
Vitamina B	g	0,01	0	0,01	100
Vitamina B ₂	g	0,05	0	0,05	100
Vitamina C	g	10,0	0	10,0	100
VN_{10}	—	1,93	0,23	1,70	—
% din VN_{10}	—	100	11,9	88,1	—

Prelucrările mecanice, fizice, chimice și biochimice la care sînt supuse materiile prime pentru a fi transformate în produse finite determină modificări în compoziția chimică și, implicit, influențează valoarea nutritivă a produselor. Majoritatea metodelor de prelucrare conduc la reducerea valorii nutritive, ca urmare a pierderilor de substanțe utile (glucide, protide, vitamine și săruri minerale). Pentru specialiștii în prelucrare, gestionarea și distribuția produselor alimentare, inclusiv pentru societate, este important să cunoască în ce măsură un procedeu sau altul de prelucrare afectează valoarea nutritivă a alimentului obținut, ce măsuri se pot lua pentru reducerea pierderilor.

Pentru exemplificare prezentăm bilanțurile nutritive pentru transformarea grîului în făină, a sfeclei de zahăr și zahăr și a laptelui în brînzeturile (tabelele nr. 1, 2, 3).

Bilanțurile nutritive prezentate demonstrează că, prin prelucrare, produsele pot pierde sensibil din valoarea nutritivă, pierderile fiind de același ordin de mărime cu produsul util, iar în unele cazuri depășindu-l. În majoritatea cazurilor pierderile sînt cauzate de trecerea în subproduse și deșeuri a unor importante cantități de substanțe nutritive. Bilanțurile elaborate ilustrează necesitatea valorificării integrale a potențialului nutritiv al materiilor prime, prin crearea unor tehnologii de prelucrare fundamentate din punct de vedere nutrițional și prin valorificarea completă a subproduselor, în scopul reintroducerii lor în circuitul alimentar. Se conturează deci posibilitatea de folosire a indicelui de valoare nutritivă, ca un instrument eficient de optimizare a tehnologiilor din industria alimentară, impunîndu-se tot-

faptul că acest efect, neeconomic din punct de vedere nutrițional, se obține cu prețul unor consumuri mari de energie (pentru producerea unei tone de zahăr sînt necesare 0,7 tone de păcură). Chiar și din punctul de vedere al unui simplu bilanț energetic, se constată că energia cheltuită este mult mai mare decît valoarea energetică a produsului extras (nu obținut, deoarece valoarea energetică a sfeclei de zahăr folosite pentru fabricarea zahărului este mai mare decît a produsului finit). În plus, acestui efect neeconomic, de eliminare a unor substanțe utile, i se adaugă și poluarea mediului.

Avînd în vedere că grîul este considerat de F.A.O. drept produsul alimentar strategic de importanță primară, este util să se facă o analiză mai

Bilanțul nutritiv la transformarea laptelui în brînzeturile

Componente	U/M	Lapte	Brînză	Pierderi totale	Pierderi %
Greutate	kg	100	12,5	87,5	—
Proteine	kg	3,5	3,45	0,15	4,3
Grăsimi	kg	3,27	3,07	0,20	4,3
Glucide	kg	4,70	0,30	4,40	93,5
Ca	kg	0,12	0,11	0,01	8,31
P	kg	0,10	0,067	0,033	33,0
Fe	g	0,10	0,075	0,025	25,0
Vitamina A	g	0,05	0,05	0	0
Vitamina B ₁	g	0,04	0,005	0,035	87,5
Vitamina B ₂	g	0,17	0,044	0,126	74,0
Vitamina C	g	2,0	0	2,0	100,0
VN_{10}	—	4,21	2,60	1,61	—
% din VN_{10}	—	100	61,8	38,2	—

amănunțită a proceselor de măcinare a cerealelor, în cele 6 variante aplicate la noi în țară.

Din analiza bilanțurilor nutritive se constată că prin măcinare se înregis-

tră pierderi importante de valoare nutritivă. Totodată, aceasta poate servi ca o nouă bază, mai reală și științifică, de apreciere economică (evaluare prin prețuri) a produselor agro-alimentare.

*** N. red.: Pe această temă, în revista noastră au fost publicate mai multe articole, conținînd relatarea unor experiențe concrete (de la întreprinderea din Roman, de pildă) și propuneri de valorificare superioară a tuturor componentelor utile din materia primă.

Brad SEGAL
Rodica SEGAL
Universitatea Galați

Mecanismul economico-financiar: funcționalitate-eficiență

Planificarea și urmărirea producției nete pe secții

ÎN CONDIȚIILE aplicării noului mecanism economico-financiar realizarea în toate unitățile a indicatorului producție netă — indicator ce exprimă efortul propriu la sporirea valorii nou create — are o importanță deosebită. Noul mecanism economic nu este și nu poate fi interpretat doar ca o simplă schimbare a formei de evidență și raportare; funcționarea lui cu rezultate corespunzătoare presupune crearea cadrului de adaptare la specificul fiecărei unități, astfel încât realizarea sarcinilor de plan cit și măsurarea rezultatelor muncii să fie posibile nu numai la nivelul întreprinderii, ci și la nivelul secțiilor.

În vederea traducerii în viață a acestei importante sarcini colectivul de muncă al întreprinderii de medicamente „Terapia”-Cluj s-a preocupat încă de la început pentru o cit mai corectă înțelegere și aplicare a noului mecanism economic, pentru realizarea integrală a noilor indicatori de plan. Datorită profilului de fabricație deosebit de complex însă și a gradului înalt de integrare a producției, pînă în prezent nu s-au găsit soluții aplicabile care să permită urmărirea și măsurarea eficienței a valorii nou create pe fiecare secție în parte.

Planificarea și urmărirea pe secții a producției nete se poate efectua prin mai multe metode; dintre acestea trebuie s-o alegem pe aceea care necesită cit mai puține modificări în sistemul actual de evidență (la nivel de întreprindere) dar care totodată să asigure următoarele cerințe: sarcina de plan și respectiv rezultatul muncii obținut la nivel de secție să fie regășibile la nivelul întreprinderii; elementele luate în calculul sarcinii de plan să fie din cadrul ariei de preocupări a colectivului respectiv și să fie comparabile cu cele ce se vor lua în calcul la măsurarea rezultatelor muncii; temeinicia dimensionării sarcinii de plan și rezultatul muncii consemnat să fie ușor verificabile; elementele luate în calcul să permită localizarea concretă a deficiențelor cit și a realizărilor deosebite; realizarea sarcinii de plan să poată fi cunoscută la nivelul secției cel mai tîrziu în următoarele 3 zile de la expirarea lunii de plan.

Opinăm pentru planificarea activității secției, prin utilizarea indicatorului „producție netă” calculat pe baza consumului normal de muncă trecută și vie la preț de înregistrare.

Înșușindu-ne conținutul economic pe care urmează să-l exprime producția

netă de secție, dimensionarea sarcinii de plan și respectiv măsurarea rezultatelor muncii nu ni se mai par probleme deosebite, intrucît toate elementele necesare, sub o formă sau alta, sînt folosite și în prezent în întreprindere. Va trebui totuși să avem în vedere ca în producția netă de secție să nu se cuprindă elemente de cheltuieli asupra cărora colectivul secției nu poate acționa, chiar dacă pînă în prezent, conform metodologiei, se evidențiau de exemplu în costul pe secție și cheltuielile de aprovizionare. Acestea, desigur, se vor evidenția și repartiza pe produse în concepția stabilită, numai după total cost de secție.

Stabilirea planului producției nete pe secție

SARCINA DE PLAN producție netă la nivelul unei secții coincide cu planul producției în structura fizică evaluat la cost net de secție.

Planul costurilor se întocmește și în prezent pe produse și secții la începutul fiecărui an. Din acest punct de vedere metodologia corespunde, în continuare fiind necesare doar unele adaptări. Dacă pînă în prezent pentru un produs s-a întocmit o singură calculație de preț (modul de organizare permițînd aceasta), în concepția prezentei propuneri, în cazul cînd se justifică și este posibil, dintr-o secție vom forma mai multe colective organizate (denumite în prezent tot secții); produsul respectiv va rămîne deci obiectul muncii mai multor secții sau chiar al tuturor (reorganizarea făcîndu-se pe faze de lucru), situație în care va trebui să întocmim tot atîtea calculații de cost de secție, dar bineînțeles conținînd activitatea fiecăreia în parte.

Retribuțiile indirecte și impozitul C.A.S. cuprinse în prezent în cadrul cheltuielilor de întreținere și funcționare a utilajelor și cheltuielilor de secție vor trebui evidențiate separat de elementele ce exprimă munca trecută. Repartizarea volumului lor pe produsele secției urmează a se face identic ca în prezent.

Potrivit metodei propuse, în planul producției nete nu se includ decît elementele ce pot fi influențate de activitatea secției; în planul de costuri pe secție nu se vor include — ca în prezent — cheltuielile de transport, acestea urmînd a fi evidențiate și repartizate pe produse după total cost de secție.

Măsurarea rezultatelor muncii la nivelul secției

REALIZAREA producției nete pe secții presupune de fapt respectarea principiului și metodologiei avute în vedere la stabilirea sarcinii de plan. Rezultatele obținute în activitatea secției pot și trebuie cunoscute cel mai tîrziu în trei zile de la expirarea lunii de plan, dar în funcție de dotarea nucleelor de calcul cu aparatură și specialiști rezultatele pot fi cunoscute și decadal.

Spre deosebire de metodologia prevăzută pentru stabilirea sarcinii de plan, la organizarea și asigurarea datelor și evidențierea rezultatelor apar și următoarele:

— Pentru determinarea realizării planului producției nete din producția realizată a secției (volumul producției fizice evaluată la cost de secție) se va scade sau adăuga diferența de stocuri de producție neterminată de la începutul și sfîrșitul lunii de plan, care se stabilește prin inventare separat pentru elementele de muncă trecută și separat pentru retribuțiile directe.

— Pentru ușurința calculului, opinăm ca stocurile de producție neterminată să nu cuprindă partea aferentă din retribuțiile indirecte. Totalul retribuțiilor indirecte și impozitul CAS aferent acestora să fie repartizate pe producția efectiv realizată. În ideea organizării de colective de muncă cit mai mici posibile, retribuțiile indirecte nu se mai pot ridica la valori semnificative: în plus, stocurile de produse neterminate se vor reduce față de prezent odată cu reorganizarea producției pe cit posibil pe faze de lucru.

— Transpunerea pe calculator a evidenței și urmării realizărilor va permite înregistrarea zilnică a materiilor prime, materialelor, ambalajelor etc, scoase din depozite pentru producție (pe bază de bonuri) circuitul urmînd a se realiza corespunzător noii situații.

Realizarea producției nete a unei secții poate fi influențată față de plan prin atragerea sau detașarea pe parcursul perioadei de plan a unor lucrători de la alte secții pentru producția propriu-zisă, sau pentru lucrări de întreținere, reparații etc; activitatea acestora exprimată valoric (limp x tarif) se

va scade din producția netă a secției beneficiare, ca orice altă cheltuială de muncă trecută și se va adăuga la producția netă pe bază de bon) la secția prestatoare a serviciului respectiv.

— Materialele refolosibile, ambalajele recuperate etc. peste prevederile de plan, utilizarea unor materii prime sau a unor inlocuitori, la prețuri mai mici decât cele prevăzute în plan (din inițiativa colectivului secției) nu se vor considera abateri de plan, economiile respective influențând nivelul de realizare al producției nete a secției.

Introducerea noului mecanism economic pină la nivelul celei mai mici formațiuni de muncă (posibil de organizat), prin stabilirea de sarcini concrete și asigurarea măsurării reale a rezultatelor muncii pe întreaga filieră a producției materiale, pe baza **planului producției nete pe secții** prezintă următoarele avantaje :

1 Se asigură mobilizarea colectivului întreprinderii, gospodărirea mai eficientă a mijloacelor tehnico-materiale și a personalului, astfel : o secție de producție va stabili mai atent când și ce cantități de materii prime, materiale, piese de schimb etc. trebuie scoase din depozitul întreprinderii, cum vor trebui gospodărite și cum poate fi influențată finalizarea și predarea producției, prin îmbunătățiri tehnologice și

organizatorice ; se va avea în vedere o mai bună întreținere a instalațiilor în vederea menținerii lor într-o perfectă stare de funcționare, orice stagnare sau oprire a producției avind implicații concrete asupra colectivelor secțiilor de producție și implicit asupra întregii întreprinderi ; gospodărirea utilităților devine mai controlabilă ; va crește interesul pentru eliminarea risipei și găsirea de soluții eficiente : problema asigurării și poate mai exact spus, a stabilirii necesarului real de muncitori pe diferite specialități, personalul tehnic, auxiliar etc. își va găsi mai ușor soluția. Conducerea unei secții, întregul său colectiv nu va mai reclama (mai mult sau mai puțin arbitrar), pe baza unor norme de muncă depășite sau greu de stabilit în cadrul unor activități complexe, lipsa de personal, cunoscând că munca fiecărui om din cadrul colectivului se va reflecta concret în produsul nou creat deci în producția netă a secției și prin aceasta în realizarea acordului global : secțiile vor reflecta mai mult asupra necesității reale și dimensionării mai precise a unor servicii solicitate de la alte secții sau din afara întreprinderii, cunoscând că toate acestea îi vor diminua realizările din producția netă ; se vor căuta deci, soluții în cadrul secției, atât printr-o mai bună utilizare a personalului propriu, cât și eventual prin revizuirea structurii și calității personalului.

2 Se determină îmbunătățirea mecanismului de planificare și conducere în contextul următoarelor idei :

Dimensionarea și transmiterea sarcinii de plan pe secții va trebui privită nu ca o defalcare în sine a sarcinilor primite de la forul tutelar, ci ca o reflectare concretă a potențialului de producție exprimat în capacități, tehnologii, utilități și oameni, puse la dispoziția secțiilor.

Compartimentele funcționale și auxiliare, indiferent de nivel, se vor vedea mult mai corespunzător implicate în asigurarea în timp util a tuturor condițiilor care să permită o producție continuă și eficientă, cunoscând că : marea majoritate a personalului din întreprindere va fi mobilizat direct și concret în realizarea sarcinilor de plan ; echilibrarea activității întreprinderii pe compartimente și profesii va putea fi organizată după necesități mai concrete și nu după coeficienți.

Întregul mecanism propus nu necesită modificări esențiale în sistemul de evidență și poate fi adaptat și aplicat relativ ușor și în timp relativ scurt în numeroase întreprinderi cu profil și grad de integrare asemănătoare unității noastre.

Aurelian NIȚU

director adjunct la întreprinderea de medicamente „Terapia“ Cluj-Napoca

NOTE

BALANȚELE SINTETICE: NUMAI PE TOTAL PRODUS SAU ȘI PE SORTIMENTE?

IN SISTEMUL balanțelor sintetice sînt cuprinse un număr limitat de produse, apreciate ca avînd pondere mai mare în economie. Pentru a se încheia contractele și a se efectua transportul, balanțele trebuie defalcate pe sortimentele care compun produsul și, acolo unde este cazul, cantitatea se transformă în unități fizice spre a se putea stabili necesarul real de transport. În prezent, deoarece balanța sintetică se întocmește numai pe total produs, apar situații cînd această balanță este echilibrată la unele sortimente, dar la altele este... dezechilibrată. Aceasta obligă coordonatorul de balanță să stabilească un alt program de producție decît cel optim pe care producătorul l-a avut în vedere cînd a făcut proiectul de plan de producție (pe care l-a înaintat forurilor superioare și care, sub aspect financiar, a fost aprobat), cu toate neajunsurile ce decurg de aici.

Remediul ar fi ca balanța sintetică pe total produs să fie completată cu elaborarea de balanțe sintetice ajutătoare pentru toate sortimentele care intră în componența produsului și pentru care coordonatorul de balanță să elaboreze balanțe analitice, pe baza cărora să emită repartițiile în vederea încheierii contractelor. În prezent, nu se face acest lucru pentru toate sortimentele deoarece unele organe de sinteză (MACF) apreciază că ar fi necesar, în acest sens, un foarte mare volum de muncă. Este adevărat. Dar, ținînd seama de posibilitățile calculatoarelor, problema poate fi — după părerea noastră — totuși rezol-

vată. Se cere însă ca, în prealabil, să se stabilească precis algoritmul de calcul care trebuie transpuși în programe pentru calculator.

Anumite dificultăți în încheierea operativă a contractelor și în derularea lor sînt cauzate, în continuare, de faptul că nu există o responsabilitate unică în urmărirea executării balanței analitice, mai ales atunci cînd, pe parcurs, apar abateri de la prevederile inițiale. Problema cea mai spinoasă este aceea a raportului între export și intern — în condițiile cînd resursa nu se realizează — și cînd direcția din minister care se ocupă cu exportul solicită integral — așa cum este și normal — fondul de marfă pentru export, în timp ce direcția care răspunde de fabricația în țară a respectivelor produse solicită întreprinderilor să cnozeze mai operativ prevederile din graficele stabilite în acest scop. Această diviziune a preocupărilor face — după părerea noastră — ca uneori să nu se asigure integral nici exportul, nici necesarul intern. Soluția ar putea fi, credem, ca de executarea balanței — la toți indicatorii — să răspundă o singură direcție din minister.

Aceste probleme, precum și altele (stabilirea mai riguros fundamentată a termenelor de finalizare a operațiunilor precontractuale etc.) sînt de stringentă actualitate, întrucît Centrul de calcul al MATMCGFF elaborează sistemul informatic al aprovizionării tehnico-materiale. Avînd în vedere cheltuielile reclamate de proiectarea și implementarea unui sistem informatic atît de vast, consider că ar putea fi utilă, pentru sporirea eficienței acestei acțiuni, o analiză prealabilă — la nivelul economiei naționale — care să dea soluții clare de lucru în perspectivă în această problemă — inclusiv privind dotarea cu tehnică electronică de calcul.

C. SUCIU

Sporirea aportului turismului la dezvoltarea economico-socială

CONJUNCTURA favorabilă pentru turism, potențialul turistic complex de care dispune țara noastră, rolul economic important pe care îl poate juca această activitate, așa cum demonstrează experiența multor țări, inclusiv a țării noastre, sînt tot atîtea argumente care cer să se acorde turismului o atenție particulară. Pornind de la aceste considerente „Revista economică” împreună cu Ministerul Turismului organizează o dezbateră amplă asupra principalelor aspecte ale activității turistice — dezvoltare în viziunea sistemică a zonelor turistice, ridicarea nivelului calitativ și diversificarea amenajărilor și serviciilor turistice, extinderea și ameliorarea continuă a diferitelor forme de turism (odihnă și sport, balnear și de tratament, cunoaștere și documentare etc) în funcție de specificul zonelor, ridicarea gradului de utilizare a bazei materiale, sporirea eficienței economice a turismului — cu participarea specialiștilor și a cadrelor de răspundere din organele centrale și locale, din cercetare și activitatea practică.

În cele ce urmează publicăm un prim articol consacrat acestor probleme.

O activitate economico-socială în expansiune

TENDINȚELE înregistrate pe plan mondial ca, de altfel, și experiența țării noastre demonstrează că turismul este unul dintre cele mai dinamice sectoare ale activității economico-sociale. Pe plan mondial încasările din turism au crescut în ultimii 4 ani în medie cu 18 la sută, cu excepția anului 1979 cînd creșterea față de anul precedent a fost de 15 la sută (în prețuri curente). Desigur, nu se poate face abstracție și de o influență a proceselor inflaționiste, dar nu este mai puțin adevărat că această creștere o depășește de 3 ori pe aceea a comerțului mondial, care a fost de 5 la sută și care a suferit și ea aceleași influențe. Conform datelor Organizației Mondiale a Turismului în cursul anului trecut s-a înregistrat un număr record, de 270 milioane turiști străini, ceea ce înseamnă o creștere de 4 la sută față de anul precedent, cu încasări de 75 miliarde dolari.

Se poate considera cu destulă certitudine că, în afara unor evenimente neprevăzute, această tendință se va menține. De altfel, după aprecierile forului italian de specialitate, ENIT, pentru acest an se așteaptă un număr de circa 300 milioane turiști și încasări de 100 miliarde dolari. Această adevărată expansiune a turismului pare să fie stimulată cel puțin de următorii factori: creșterea timpului liber, sporirea veniturilor unor categorii ale populației, interesul pentru vizitarea unor locuri noi, care devin mai ușor accesibile datorită mijloacelor și formulilor de transport și comunicație din ce în ce mai lesnicioase, dorința firească a oamenilor de a cunoaște cît mai mult. La acestea trebuie, desigur, adăugate, dar în nici un caz pe ultimul loc, oferta turistică tot mai bogată și mai variată, care accentuează interesul pentru diferite zone sau țări turistice, ca și, de asemenea, intensificarea, în același scop, a propagandei turistice.

În această conjunctură țara noastră nu ar avea decît de cîștigat dacă și-ar accentua preocupările pentru promova-

rea turismului. Trebuie să ținem seama că și pe piața turismului există o puternică competiție și că România a început să își valorifice potențialul turistic relativ mai tîrziu în comparație cu alte țări cu care ne confruntăm pe această piață. De aceea trebuie să facem eforturi pentru a fi în continuare competitivi și a juca un rol cît mai important în turismul mondial. În această competiție, în favoarea noastră acționează un factor esențial: minunatul potențial turistic de care dispunem, mai bogat și mai variat chiar decît al unor țări cu tradiție în acest domeniu și — mai ales — condițiile prielnice create prin politica de pace, de destindere și de colaborare promovată de partidul și statul nostru. Totodată, caracterul de noutate al ofertei noastre nu trebuie interpretat ca un inițial dezavantaj ci ca un mijloc inedit de atracție, cel care transformă outsiderii în veritabili cîștigători. Am spune că această situație se aseamănă cu aceea a țărilor care trec mai tîrziu la dezvoltarea unei industrii, ceea ce este un dezavantaj în sine, dar care au chiar prin aceasta, avantajul de a-și crea încă de la început o bază materială modernă și competitivă.

Interesul sporit pentru turism, atît din partea ofertantului de servicii turistice, cît și din partea beneficiarilor decurge și din dubla funcțiune a turismului; economică și socială, absolut inseparabile. Dar, desigur, una sau alta poate să prevaleze în funcție de unghiul din care este privită activitatea de turism. De pe poziția investitorului, a ofertantului de servicii turistice, prevalează, în mod firesc, aspectul economic, deoarece el este interesat să valorifice cît mai bine investițiile făcute. „Noi, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, am investit mult în sectorul de turism, avem în continuare un program mare de construcții și de aceea este necesar să fie luate toate măsurile pentru valorificarea eficientă a bazei pe care am creat-o¹⁾. Tocmai în această optică credem că investițiile în turism ar trebui tratate, din punct de vedere al regimului care li se aplică, drept investiții economice și nu social-culturale, mai ales că activitatea turistică aduce întotdeauna beneficii și nu este niciodată subvenționată. Nu în-

timplător în numeroase țări cu tradiție, turismul este privit ca o adevărată industrie, avînd, de altfel, un real efect antrenant asupra altor ramuri ale sferei serviciilor și chiar ale producției materiale.

Dezvoltarea susținută a bazei materiale

DUPĂ cum spuneam, România dispune de numeroase și interesante frumuseți turistice, are importante atuuri geografice, istorice, arheologice, folclorice, artistice și chiar culinare, dar care au fost prea puțin valorificate în trecut. Plecînd de la existența condițiilor obiective atît de favorabile, de la creșterea susținută a standardului de viață al populației și, odată cu aceasta, a cererii interne pentru turism și ținînd seama de necesitatea participării tot mai active a României socialiste la circuitul turistic internațional, ca o sursă de sporire a activelor balanței comerciale și de plăți a țării, după anul 1965 s-au făcut eforturi deosebite pentru dezvoltarea, practic pentru crearea, bazei materiale necesară desfășurării activității turistice. În acest scop în decursul a trei cincinale, respectiv în perioada 1966—1980, de cînd a început crearea bazei materiale, turismul a beneficiat de un volum total de investiții de 11 miliarde lei.

Pentru a se putea realiza o valorificare complexă a patrimoniului turistic al țării, s-a acționat în ultimii 15 ani, pe patru direcții principale: litoral, stațiuni balneo-climaterice, stațiuni de munte, orașe și trasee turistice. În cincinalul actual preocupările s-au îndreptat spre stațiunile balneare și spre cele montane. De altfel, aceeași orientare va fi dominantă și în cincinalul viitor cînd numărul locurilor de cazare în stațiunile de munte și cele balneare va crește cu aproape 12 000 iar cele ale litoralului cu circa 4 900. Corespunzător evoluției cererii turistice de la un turism sedentar, spre un turism profilat pe documentare și informare, cu bogat conținut cultural-științific, se va acorda în continuare atenție dezvoltării bazei materiale din orașe și de pe traseele turistice, în care scop vor fi construite circa 9 000 locuri de primire.

Criterii complexe de fundamentare a deciziei de investiții

ÎN GENERAL, la determinarea opțiunilor în materie de investiții se au în vedere o serie de criterii principale printre care: concentrarea eforturilor materiale, financiare și umane pe un număr redus de obiective pentru scurta durată de execuție a acestora; valorificarea unor noi zone și trasee turistice; valorificarea potențialului

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate” vol. 5, Ed. politică, 1971, p. 307.

geotermal de care dispune țara : alegerea amplasamentelor de cel mai mare interes și asigurarea unei repartizări judicioase și armonioase a bazei turistice pe tot teritoriul țării : dimensionarea justă a investițiilor în vederea obținerii unei eficiențe economice și sociale maxime.

O viziune sistemică, de ansamblu, devine absolut necesară la proiectarea unei noi stațiuni turistice sau a dezvoltării și modernizării celor existente. Aceasta implică analiza a trei serii de factori care ne conduc la construirea modelelor corespunzătoare, respectiv a modelului-program, a modelului de funcționare și a modelului spațial. În cazul primului model se au în vedere condițiile naturale (așezare, populație, etc.), dotările preexistente, precum și caracteristicile cererii turistice care trebuie satisfăcută : modelul de funcționare se referă la determinarea principalelor funcțiuni turistice ale stațiunii : cazare, servicii, agrement, sport, tratament, transport și circulație etc. ; modelul spațial urmărește să rezolve adaptarea dimensiunilor și arhitecturii construcțiilor la specificul regiunii, intervenții cât mai limitate în elementele de bază ale reliefului, păstrarea nealterată a celorlalte caracteristici ale mediului înconjurător.

Pentru moment, o problemă prioritară o constituie ridicarea, în ritm mai rapid, a gradului de confort și îmbunătățirea dotărilor turistice complementare la toate unitățile de turism, deoarece cererea turistică devine tot mai exigentă, iar oferta rămâne competitivă numai în măsura în care reușește să satisfacă cerințele cele mai diverse ale solicitanților.

Astfel, în stațiunile montane — concomitent cu construirea de noi capacități și cu îmbunătățirea gradului de confort al celor existente — s-a pus un accent deosebit pe multiplicarea și diversificarea posibilităților de agrement, sport și transport pe cablu. La Poiana Brașov, raportul dintre capacitatea de primire a pârtilor de schi și a posibilităților de transport pe cablu, comparativ cu capacitatea de cazare, s-a modificat de la 0,65 în 1976 la 1,24 în prezent, în condițiile în care se consideră ca optim un coeficient de 1,3—1,6 locuri transport pe cablu/un loc de cazare. Trebuie însă subliniat că dacă pînă în prezent locul îngust îl reprezenta transportul pe cablu, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, odată cu continuarea sporirii capacității de cazare și de transport, îngustarea se deplasează spre capacitatea pârtilor de schi, care tinde să rămână în urmă. Situația devine mai acută mai ales în perioadele de supraaglomerare, cum sînt vacanțele de iarnă ale studenților și elevilor.

Se poate spune că asemenea orientări au fost și sînt valabile și pentru stațiunile balneo-climaterice, unde eforturile s-au îndreptat spre modernizarea și corelarea capacității bazelor de tratament cu capacitățile de cazare, în condițiile creșterii accelerate a acestora din urmă. În prezent bazele de tratament sînt dotate cu aparatură modernă, fiind în măsură să efectueze numeroase tratamente com-

plexe, iar la noile capacități de cazare legătura cu aceste baze s-a realizat prin spații închise. Astfel, începînd din anul 1976 în 6 stațiuni de o deosebită valoare terapeutică s-au realizat asemenea baze de tratament cu o capacitate de peste 65 000 proceduri majore pe zi. Totodată, s-a urmărit și în stațiunile balneo-climaterice realizarea unor zone de sport și agrement pentru a le mări funcționalitatea. În același scop ar trebui, poate, ca în perspectivă să studiem și oportunitatea funcționalității mixte a unor localități, ca stațiuni de tratament și ca stațiuni pentru sporturi de iarnă, mai ales că multe dintre ele, amplasate în zone montane, oferă condiții foarte bune pentru aceasta.

Avînd în vedere obiectivele stabilite de cel de-al XII-lea Congres al partidului, cit și prevederile Programului-directivă de creștere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 și de ridicare a calității vieții, în care se prevede generalizarea reducerii săptămîinii de lucru, vor trebui desigur luate o serie de măsuri de perfecționare a bazei materiale a turismului pentru a corespunde cererii crescute care se va înregistra, inclusiv prin crearea unor microzone turistice, cu posibilități de cazare și agrement, în apropierea marilor centre urbane. În acest sens o mai mare atenție ar trebuie să se acorde valorificării turistice a lacurilor, află a celor naturale cit și a celor de acumulare, precum și a cursurilor de ape curgătoare.

Eficiență economică în creștere

DACĂ numărul total al turiștilor, pe cele două categorii : intern și internațional, practic s-a dublat din 1970 pînă în 1979, ceea ce demonstrează expansiunea în care se află această activitate, în aceeași perioadă, numărul personalului ocupat în această activitate a sporit cu mai puțin de 55 la sută, concomitent cu creșterea calitativă a serviciilor. În ceea ce privește gradul de ocupare a capacităților de cazare acesta a crescut de la 67,1 la sută în 1970 la 76,9 la sută în 1970, urmînd să ajungă la 83,1 la sută în anul 1985. Desigur că o dată cu diversificarea dotării turistice a stațiunilor, respectiv a mijloacelor de sport și agrement, acest indicator va tinde spre limita maximă posibilă.

Dar creșterea eficienței activităților turistice reiese și din alte aspecte. Este, credem, încurajator faptul că în anul 1979 față de anul 1970, ca urmare a diversificării și a ridicării nivelului calitativ al serviciilor oferite turiștilor, încasările în lei valută/zi turist au crescut de peste 2,5 ori, iar volumul beneficiilor pe un loc cazare de circa 4,5 ori. Semnificativ este și faptul că în cincinalul actual se realizează o creștere a volumului total de beneficii de circa 55 la sută. Toate acestea reflectă, evident, creșterea cotei turismului românesc pe piața internațională și sînt, în același timp, tot atitea argumente care pledează pentru acordarea unei atenții sporite turismului ca ramură producătoare de venit național. În același timp ele demonstrează că în direcția sporirii eficienței economice a acestei activități, a creșterii aportului valutar al

turismului, există încă multe rezerve și că trebuie să se acționeze în continuare cu toată perseverența pentru valorificarea lor. Dar aceasta este o problemă atît de importantă, încît merită o tratare separată.

Desigur există și alte numeroase probleme de actualitate, care și ele condiționează direct sau indirect eficiența turismului. În primul rînd criza energetică, creșterea continuă a prețurilor la energie și în special ale petrolului vor avea, desigur, consecințe importante pe termen lung și asupra turismului. Ca toate celelalte ramuri ale economiei și turismul va trebui să se adapteze unei epoci în care energia va fi costisitoare. În această situație devine absolut necesar să studiem și să găsim noi formule de transport ca și soluții pentru noile construcții care să economisească în cît mai mare măsură energia. Revenirea la transportul pe calea ferată, poate cu vagoane special concepute pentru uzul turistic, cu vedere panoramică, servicii plătite sau incluse în costul biletului etc., ar fi credem una dintre soluții.

În privința noilor construcții turistice vor trebui găsite soluții cît mai eficiente de izolare termică și în această privință folosirea unor materiale locale tradiționale pare să fie una dintre ele. De asemenea, primele rezultate obținute pe litoral în privința utilizării energiei solare sînt promițătoare și vom acționa pentru extinderea acestei utilizări.

În sfîrșit consider că pentru o creștere mai rapidă a posibilităților turistice ale țării, pentru care esențială este capacitatea de cazare, va trebui să valorificăm experiența cîștigată de satele de vacanță, mai ales în zonele pitorești, pe principalele trasee turistice. Extinderea acestei forme de cazare s-ar putea realiza cu foarte puține investiții, solicitînd însă un efort organizatoric, și ar răspunde și cererii specifice unui anumit segment al pieței turistice. Pe de altă parte, acțiunea s-ar încadra și în orientarea stabilită de cel de-al XII-lea Congres al partidului privind dezvoltarea industriei mici și artizanale în vederea valorificării resurselor locale de forță de muncă și materiale. Turismul, el însuși un factor de creștere prin rezultatele economice pe care le aduce, atrage după sine și dezvoltarea altor activități : servicii de diverse categorii, artizanat, etc. De asemenea, ar mai putea fi avută în vedere și posibilitatea ca unele consilii unice agro-industriale, ele însele, sau în colaborare cu oficiile județene de turism sau cu cooperația de consum să organizeze hanuri sau popasuri turistice pe care să le aprovizioneze cu produse din producția proprie. Dar, evident, odată intrată pe acest teren, gama soluțiilor posibile este extrem de largă.

Este de așteptat ca dezbaterile organizată de „Revista economică“, să ofere tocmai asemenea noi variante de soluții pentru valorificarea cît mai înaltă a potențialului turistic în funcție de condițiile locale specifice, pentru sporirea continuă a aportului acestei activități la crearea resurselor necesare dezvoltării și a creșterii calității vieții întregului nostru popor.

Costache ZMEU
adjunct al ministrului turismului

Dezbateri R. E.: „INFORMATICA — sarcini calitativ noi“

POSSIBILITĂȚI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A UTILIZĂRII TEHNICII DE CALCUL

LA RECENTA Ședință plenară lărgită a Consiliului Național al Oamenilor Muncii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la necesitatea raționalizării personalului muncitor care nu lucrează direct în producție, a criticat faptul că introducerea calculatoarelor, conducerea prin mijloace electronice a activității economice nu a dat încă rezultatele așteptate din acest punct de vedere. Desigur, nimeni nu poate contesta eficiența informaticii în sine, dar ceea ce interesează este eficiența modului în care ea este

utilizată. Or, sub acest aspect sîntem încă deficitari, față de importantele eforturi materiale și organizatorice făcute pentru înzestrarea cu tehnică de calcul și pentru exploatarea ei.

Punctelor de vedere exprimate anterior de diferiți specialiști, în cadrul dezbaterii R.E. „Informatica — sarcini calitativ noi“, le adăugăm încă două contribuții care demonstrează necesitățile și posibilitățile concrete de creștere a eficienței în proiectarea și exploatarea sistemelor informatice.

CU PRIVIRE LA TEHNOLOGII

AVÎND ÎN VEDERE concepția unitară în care sînt tratate în țara noastră problemele din domeniul informaticii, este posibilă și necesară o abordare corespunzătoare și a sistemelor informatice, care să valorifice resursele generate de însuși sistemul unitar al activității de informatică. Astfel, proiectanții de hardware și software din țara noastră ar trebui să țină seama de interesele de ansamblu ale activității de informatică — deci inclusiv, sau chiar în mod special, de eficiența pe care o oferă utilizatorilor prin modul de realizare a produselor. Este posibilă chiar o soluție optimizată din punctul de vedere al eficienței generale, pentru întreg domeniul, de la fabricație pînă la utilizare.

● În activitatea de proiectare

ÎN PREZENT, după sistemul (metodologia) : analiză, proiectare, programare, implementare, întreținere-exploatare, se impune intervenția unor specialiști pentru fiecare din aceste etape. Printr-o abordare complexă, începînd cu echipamentele de calcul și software-ul acestora, lucrările s-ar putea simplifica, în sensul ridicării eficienței activității de proiectare.

În acest scop, echipamentele ar trebui să fie cît mai accesibile (direct) proiectanților, să nu pretindă cunoașterea unor limbaje sofisticate sau a unor tehnici informatice deosebite, — iar constructorii de software de bază să elaboreze și limbaje generale, ușor accesibile analiștilor din orice domeniu. Adică : analistul, după ce își definește problema din punct de vedere logic, să o poată transpune pe mașină într-un limbaj generalizat, astfel încît să permită doar descrierea problemei (în sensul ca aceasta să fie complet determinată), fără a se pretinde vreo performanță de programare (de exemplu, un limbaj de tipul Freecobol — generalizat, sau alte limbaje în formă simplificată).

Această transpunere simplă pe calculator este necesară (și nu este cazul să fie eliminată, în sensul de a fi efectuată de către programatori, așa cum s-ar putea afirma la prima vedere), cel puțin din 3 motive :

— însăși etapa de analiză a sistemelor tinde să fie realizată cu asistare de calculator (LDS, ADS etc.), deci analistul trebuie să cunoască totuși, la un anumit nivel, tehnicile generale de programare specifice activității de analiză ;

— orice specialist al viitorului va putea (și va trebui) să aibă un minimum de contact direct cu calculatoarele, fără să facă apel la intermediari (programatori) ;

— tendința dezvoltării calculatoarelor este spre intensificarea dialogului om-calculator, chiar dacă în unele cazuri problema este de perspectivă mai îndepărtată.

Admițînd realizarea etapei de analiză pînă la transpunerea lucrării într-o formă determinată pe calculator, se pune în continuare problema performanțelor. Această etapă (a doua) ar urma să fie realizată, în perspectiva apropiată, de un număr redus de specialiști din centrele de calcul (de exemplu, ingineri de exploatare), care să execute conversia programelor realizate

în formă simplificată, în sisteme de programe de performanță, cu baze de date evolute etc. Ulterior problema ar urma să fie rezolvată printr-un sistem de programe de conversie (furnizate de producătorii software-ului de bază pentru un anumit produs hardware) — aceasta cu atît mai mult, cu cît un asemenea pachet de programe ar fi elaborat o singură dată și ar servi permanent la conversia automată a programelor, înlocuind serviciul unui număr atît de mare de programatori profesioniști. Soluția are perspective de realizare la nivelul actual de dezvoltare al software-ului, iar eficiența este evidentă din mai multe puncte de vedere.

În ambele situații, programele inițiale pregătite de analiști vor trebui să aibă o formă standardizată, pentru a putea fi preluate în conversie. Trebuie avut în vedere faptul că în perspectiva mai îndepărtată, problemele prelucrării datelor și mai ales ale organizării lor se vor rezolva de însuși software-ul calculatoarelor — care, datorită complexității lor, nu vor putea fi stăpînite (ca în prezent) de programatori cu pregătire generală informatică ; adică, funcțiunile de autoreglare a calculatoarelor complexe se vor extinde de la autocontrolul funcționării și al autoreconfigurării, la autogestiunea datelor și la autoreglarea performanțelor de prelucrare. Menționăm, că unele din aceste funcțiuni se realizează în prezent prin utilizarea de microprocesoare independente (pentru baze de date, gestiunea liniilor de teleprelucrare, etc.).

● În etapa de exploatare

ÎN ACEASTĂ ETAPĂ prezintă interes a fi analizate cîteva din operațiunile cele mai semnificative din fluxul general de prelucrare.

Astfel, generarea suportului tehnic cu date se realizează, după cum este cunoscut, ori după documente primare, ori (în forme moderne de prelucrare) concomitent cu elaborarea acestora. În viitor, se va utiliza exclusiv acest din urmă sistem. Oricum, suportul tehnic general (cartelă, bandă magnetică, bandă perforată etc.) trebuie să fie și validat la sursă ; orice altă validare este dificilă, costisitoare și, deci, nejustificată.

Problema de bază însă (în afara celor menționate mai sus, care se presupun a fi obligatorii) ar fi ca suportul tehnic să fie elaborat în formă standardizată, pentru a se realiza o eficiență în prelucrarea la calculator, avînd în vedere că prima operație este chiar validarea formală a produselor de intrare (date). Dar validarea nu poate fi efectuată pentru orice fel de date, prezentate oricum, din două motive :

— imposibilitatea de a se realiza un program (sistem de programe) de validare absolut universal, valabil pentru orice cazuri ;

— risipa de timp de calculator la care ar duce efectuarea unor validări foarte complexe, pentru orice produs, după toate criteriile.

Este, desigur, necesar un sistem de validare, dar modular, pentru standarde de produse de intrare (număr limitat și variante cunoscute dinainte). Asadar, programul de validare va trebui să aibă toate modulele standardelor admise pentru pro-

dusele de intrare și, deci, va utiliza doar modulele corespunzătoare produsului de intrare concret (numărul standardelor admise ale produselor trebuie să fie egal și corespondent cu numărul modulelor programelor de validare). Se poate ușor demonstra că, totuși, calea cea mai eficientă este nu complicarea continuă a programelor de validare, ci limitarea numărului variantelor produselor de intrare. Prin aceasta se realizează și o anumită disciplină tehnologică în fluxul de prelucrare. Standardizarea formatelor (produselor) de intrare s-ar realiza, desigur, pe categorii de suporti, pe tipuri de lucrări și după alte criterii.

Problema editării ar trebui rezolvată în același mod (cu programe specifice de generare automată a rapoartelor de ieșire) — ceea ce se face în parte și în prezent, dar se impun în continuare perfecționarea standardelor și prevederea, de către producătorii de hardware și software, a procesoarelor independente și pentru aceste funcțiuni, cu software-ul specific.

Tehnologiile propuse se pretează în mod deosebit pentru sistemele informatice din domeniul agriculturii. Astfel, în faza de proiectare se are în vedere diversitatea activităților din agricultură și industria alimentară și, corespunzător, diversificarea problemelor pe care specialistii trebuie să le formuleze și să le pregătească pentru transpunerea pe calculatoare. În faza de exploatare se preconizează aplicarea conceptelor informaticii distribuite, ținând seama de însăși distribuția informațiilor din ramura agriculturii pe întreg teritoriul țării și, deci, a implicațiilor în culegerea, validarea, prelucrarea datelor și sintetizarea acestora.

SE POATE APRECIA că propunerile de mai sus ar putea fi realizate, etapizat, în cursul următorului cincinal. Majoritatea tehnologiilor pot fi abordate începând din 1981, iar problemele de software de bază (sistemele de programe preconizate) pot fi rezolvate într-o perioadă de aproximativ 2—3 ani. În privința problemelor de hardware, care au implicații asupra tehnologiilor analizate, ar fi eficientă soluționarea lor odată cu construcția în țara noastră a unor noi generații de calculatoare, prevăzută pentru anii 1982—1983, urmînd ca problemele tehnologice (dependente de hardware) să fie definitivate pînă în anii 1984—1985, bineînțeles, și cu condiția de a fi convinși producătorii care admit aceste cerințe la nivel de principii, dar în practică realizările avansează mai greu, datorită unei concepții prea înșute asupra intereselor de ansamblu.

Rămîne ca în urma unor experimentări care ar putea începe de pe acum, să se precizeze eficiența și avantajele aplicării unor astfel de tehnologii se poate însă, estima, la nivel general, posibilitatea obținerii unor economii de pînă la 20—25 la sută pe ansamblul activităților.

D. FEȘNIC

Centrul informațional și de calcul al M.A.I.A.

CU PRIVIRE LA PRODUSELE-PROGRAM

EXISTĂ, incontestabil, elemente de insatisfacție în utilizarea tehnicii de calcul. Ele apar ca o rezultantă a mai multor factori (inclusiv incapacitatea utilizatorilor de a formula corect cerințele, ori limitele actualului hardware — neadecvat, de pildă, pentru memorarea și regăsirea datelor). Sintem încă departe de ideal în ce privește parametrii de performanță ai unor produse-program (ocupare memorie, timp calculator), asigurarea flexibilității programelor. Mai cu seamă însă, în multe situații, produsele-program nu răspund corect, din punct de vedere funcțional, cerințelor utilizatorilor.

● Orientări în utilizare

DATELE statistice din țări cu o informatică dezvoltată pun în evidență o tendință care se accentuează: **utilizatorii achiziționează cu predilecție sisteme utilitare** (produse-program ce pot fi utilizate în elaborarea sistemelor informatice și a programelor: limbaje specializate, generatoare, instrumente pentru testarea programelor, instrumente pentru scrierea de documentație, sisteme de gestiune a bazelor de date) — și nu pachete de programe aplicative. **Sistemele utilitare sînt folosite de utilizator pentru a-și crea propriile programe aplicative, pe măsura cerințelor lui.** Evident, pentru utilizator ar fi mult mai ușor (și, probabil, și mai ieftin) să cumpere direct pachetul de programe aplicativ care-l interesează: dacă nu o face, este pentru că ceea ce i se oferă nu-l satisface funcțional. Există, de exemplu, pachete de programe generalizate pentru programarea producției, dar sînt puține situațiile în care un utilizator își găsește rezolvată integral și satisfăcător, prin intermediul unui asemenea pachet, problema lui particulară de programare a producției.

Nu negăm existența și posibilitatea de a realiza în continuare, pentru **anumite activități**, pachete de programe aplicative cu grad înalt de generalitate, care să dea satisfacție în utilizare și deci, să fie rentabile.

Important este însă să nu trecem cu vederea că unicitatea numelui atribuit unei activități care se desfășoară de fapt, în lumea reală, într-o mulțime de contexte diferite nu înseamnă neapărat și că activității respective i se pot asocia un singur model și un singur pachet de programe. Din neglijarea acestui aspect se poate naște un software inutilizabil:

— fie pentru că, în procesul modelării, lipsind posibilitatea de a analiza un număr suficient de contexte reale în care se desfășoară activitatea respectivă, s-a definit un model simplist;

— fie pentru că, din contră, analiza și modelarea fiind bine conduse a fost surprinsă diversitatea, dar produsul-program rezultat devine incomod și inefficient în utilizare.

Există tendința de a trata asemenea cazuri prin descompunerea activității în subactivități pentru care se realizează variante de module funcționale, transpunerea pe calculator a activității pentru un context dat realizîndu-se prin compunerea selectivă a variantelor de module funcționale convenabile.

Sintetizînd, realizarea de produse-program este orientată în prezent către următoarele categorii:

— pachete de programe aplicative generalizate, pentru acele activități cărora li se poate asocia un model unic;

— variante de module funcționale pentru subactivitățile ce pot fi compuse selectiv într-un produs-program „pe măsură”, care să corespundă funcțional modului de desfășurare a activității într-un context real, fixat la un moment dat;

— produse-program „pe măsură” pentru situațiile unice;

— sisteme utilitare.

Acestea din urmă sînt elemente care aparțin „informaticii de ordinul doi”, adică produse-program destinate a oferi asistență informaticianului în realizarea altor produse informatice. Ele se definesc pornind de la observarea și descifrarea comportamentului uman în timpul elaborării produselor informatice și realizarea lor este de neconceput în afara unei cercetări pluridisciplinare, care face apel la cunoștințe de: cibernetică, teoria informației, teoria limbajelor formale, logica matematică, logica clasică, teoria algoritmilor, teoria grafurilor, probabilități, structurarea informației, psihologie, inteligență artificială, teoria învățării, limbaje naturale.

● Orientări în realizare

ÎN CELE CE URMEAZĂ propunem o trecere în revistă a acelor orientări în realizarea produselor-program, care au implicații organizatorice. Literatura de specialitate formulează categoric observația că prea multe considerente de ordin hardware și software împiedică orientarea gândirii programatorului către găsirea soluției în concordanță cu cerințele funcționale ale utilizatorului. Considerentele dictate de codificare continuă să marcheze gîndirea programatorului și în conceperea produsului-program, împiedicînd alegerea unei strategii de proiectare orientate către soluționarea optimă a problemei reale și conducînd la defecte arhitecturale din cele mai grave.

Față de perioada de început în utilizarea calculatoarelor, în care problemele reale simple ce se cereau a fi rezolvate puteau fi gîndite direct în cod, lucrurile s-au modificat esențial; complexitatea problemelor formulate în zilele noastre presupune o nouă abordare, dar programatorul a rămas marcat de deprinderile inițiale.

Evident, noua abordare este de natură sistemică. Produsele de complexitate ridicată nu mai sînt programe, ci sisteme de programe; componentele sistemului au fiecare legile lor proprii care, împreună cu relațiile dintre componente, se subordonează legilor proprii sistemului. Pentru a asigura această unitate sistemică este necesar ca realizarea produsului-program să se desfășoare, pe toată durata ei, sub o **coordonare unică**.

Pe de altă parte, concordanța funcțională între cerințele formulate de lumea reală și produsul-program în forma finală nu poate fi asigurată decît dacă întreaga activitate de elaborare este condusă în mod continuu în această idee. Funcționalitatea este de esență semantică, iar semantica nu poate fi formalizată integral; rezultă că limbajul natural nu poate fi exclus ca mijloc de comunicare. Dar limbajul natural este echivoc, ambiguu, imprecis. Suplinim imprecizia lui numai dacă factorii implicați au posibilitatea de a stabili comunicarea în orice moment, ceea ce obligă la **lucrul în echipă**. Acest mod de organizare se opune „tehnologiei pe flux”, în care elaborarea produsului program se realizează în etape secvențiale (proiectare, codificare, testare), de către colective diferite, comunicarea asigurîndu-se exclusiv prin documentație. Asigurarea realizării produsului-program de complexitate înaltă de către o

echipă aflată sub o coordonare unică, și nu sub formă de flux-tehologic, este incontestabil o orientare dintre cele mai importante, cu justificare temeinică.

Revenind la abordarea sistemică, ea sugerează o viziune nouă asupra actului programării, obligând la o rafinare conceptuală, pas cu pas, la o succesiune de iterații. La fiecare pas concepția este detaliată, consemnată într-un limbaj și verificată. Limbajul destinat proiectării (de exemplu un pseudo-cod) permite ca produsul-program proiectat parțial să fie supus unor verificări automate, cu ajutorul calculatorului. Avantajul acestui mod de lucru constă în posibilitatea de a depista o serie de erori de logică, încă din acea fază de proiectare în care au survenit, reducând substanțial riscul amplificării lor în pașii subsecvenți. Consecințele sînt ușor de calculat dacă avem în vedere faptul că 70% din erorile pe care le conțin produsele-program realizate în tehnologia tradițională sînt erori de logică.

A privi actul programării ca o succesiune de iterații, fiecare pas însemnînd **concepție, consemnare a concepției, verificare a concepției**, a defini limbaje de proiectare*), a renunța la dissocierea tradițională a validării de proiectare reprezintă o altă tendință cu efecte dintre cele mai favorabile.

În sfîrșit, nu putem trece cu vederea tendința de a recunoaște și sublinia ponderea activității creative în elaborarea produselor-program.

Exprim, în încheiere, o părere absolut personală în raport

cu o situație apărută; se vorbește la noi de „industrializare“, de „realizare de software pe scară industrială“, de „fabricație de software“ și de „fabrici de software“, fără a defini noțiunile. Intuitiv (pentru că în absența definițiilor, nu putem face apel decît la intuiție), industrializarea este total opusă tuturor orientărilor în realizarea de produse-program. Necesitatea de a disciplina activitatea de elaborare a produselor-program, de a oferi programatorului instrumente software care să-i permită utilizarea calculatorului în mai mare măsură în procesul de elaborare a produselor-program oferă poate, un temel pentru o comparație cu activitatea din industrie; dar nu putem pierde din vedere aspectul esențial — creativitatea.

Margareta DRĂGHICI

*) Trebuie să facem observația că afirmația de mai sus privitoare la imposibilitatea de a renunța la comunicarea în limbaj natural nu vine în contradicție cu pledoaria în favoarea limbajelor de proiectare. Limbajul de proiectare este un limbaj formal care permite verificarea, cu ajutorul calculatorului, a logicii interne a produsului, aflat într-o anumită fază de realizare. Limbajul natural este indispensabil pentru a menține permanent controlul asupra concordanței dintre produs, aflat într-o anumită fază de realizare și cerințele funcționale inițiale, care reprezintă un element extern produsului. În plus, prin limbaj natural nu se realizează doar o verificare a acestei concordanțe la momente discrete de timp, ci cu ajutorul lui se asigură prezența continuă a scopului funcțional care dirijează permanent realizarea produsului.

Promovarea unor principii moderne și structuri eficiente în organizarea unităților economice

(Urmare din pag. 6)

mărturie de necontestat a marilor posibilități de care dispune economia noastră socialistă.

În primii 4 ani ai actualului cincinal, productivitatea muncii în industrie a crescut într-un ritm mediu anual de cca. 8%, față de 6,7—7,2%, cît era prevăzut în Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. An de an, sarcina de sporire a productivității s-a realizat în proporție de cca. 40% pe seama aplicării măsurilor de organizare a conducerii producției și a muncii. Aceste rezultate au fost obținute nu prin intensificarea efortului fizic, ci prin modernizarea continuă a activității de producție, introducerea pe scară largă a mecanizării și automatizării, stimularea gîndirii creatoare a oamenilor muncii, accentuarea muncii de concepție tehnică, prin valorificarea inițiativei, inteligenței și spiritului novator al celor ce muncesc. Au avut loc, de asemenea, și unele modificări în structură, ce se reflectă în creșterea însemnată a ponderii muncitorilor în totalul personalului muncitor — crescînd de la 72,2% în 1965 la 81,5 în 1979 paralel cu scăderea ponderii personalului TESA, determinată de măsurile luate în ultimii ani privind concentrarea și modernizarea industriei și a celorlalte ramuri ale economiei naționale, aplicarea normelor unitare de structură, raționalizarea aparatului funcționăresc, concomitent cu deplasarea unei părți mai mari a acestuia spre activități productive.

Potrivit Directivei Congresului al XII-lea al partidului, perioada 1981—1985 se va caracteriza prin ritmuri înalte de creștere a productivității muncii — în expresie valorică și fizică — în toate ramurile producției materiale. Realizarea sarcinii de creștere a acestui important indicator calitativ se va face, în proporție de 38% în industrie și 33% în construcții-montaj, pe seama aplicării măsurilor din domeniul organizării conducerii producției și a muncii.

Măsurile privind organizarea producției au în vedere o arie largă de probleme, cum sînt: amplasarea corespunzătoare a secțiilor, utilajelor, depozitelor, astfel încît să se realizeze fluxuri de fabricație raționale; introducerea și extinderea metodelor moderne de programare și urmărire a producției pe mașini, utilaje, instalații și schimburi; realizarea indicilor de utilizare planificată; realizarea și extinderea programelor de mecanizare complexă a transporturilor uzinale, a lucrărilor de încărcare-descărcare, a paletizării, pachetizării și containerizării; aplicarea metodelor moderne de organizare a activităților de întreținere, reparații, gospodărire energetică, control tehnic de calitate, pregătirea tehnică a fabricației și altele.

Pe linia organizării și normării muncii, o contribuție importantă la creșterea productivității muncii o aduc: organizarea

rațională — pe baza principiilor și cerințelor ergonomiei a muncii și a locurilor de muncă, — îndeosebi a celor cu grad ridicat de răspîndire și consum mare de manoperă; extinderea mecanizării și automatizării unor procese de producție, în special în sectoarele cu muncă grea și cu volum mare de muncă manuală; introducerea pe scară largă a lucrului la mai multe mașini; organizarea rațională a muncii în schimburi și asigurarea asistenței tehnice; utilizarea rațională a întregului personal muncitor, îndeosebi a celui cu pregătire superioară tehnică. Aceste obiective, precum și altele specifice proceselor de producție și de muncă din fiecare unitate, sînt transpuse în programele de măsuri pentru creșterea productivității muncii, elaborate la nivelul întreprinderilor, centralelor și ministerelor.

CONTRIBUȚIE importantă la creșterea eficienței economice a întregii activități trebuie să o aducă **introducerea, pe scară largă, a tehnicii moderne de calcul în conducerea proceselor de producție și în gestiune**. Conducerea cibernetică a proceselor tehnologice, folosirea tehnicii electronice în programarea producției, în lucrările de calcul și evidență trebuie să aibă, ca unul din efectele principale, reducerea la strictul necesar a personalului funcționăresc.

Dotarea economiei cu tehnică de calcul a crescut în ritm susținut; pentru perioada 1976—1980 sînt prevăzute fonduri de peste 10 miliarde de lei. În prezent, peste 2.900 de unități economice beneficiază de serviciile tehnicii electronice de calcul față de 2.000, cîte prevedea Programul aprobat. În activitatea de informatică s-a asigurat coordonarea unitară pentru proiectarea și introducerea sistemelor de prelucrare automată a datelor, prin elaborarea unui **plan unic de proiectare a sistemelor informatice**, care prevede realizarea, pînă la sfîrșitul acestui an, a 100 de sisteme informatice complexe și 1.000 de sisteme informatice simple, pentru întreprinderi și centrale industriale.

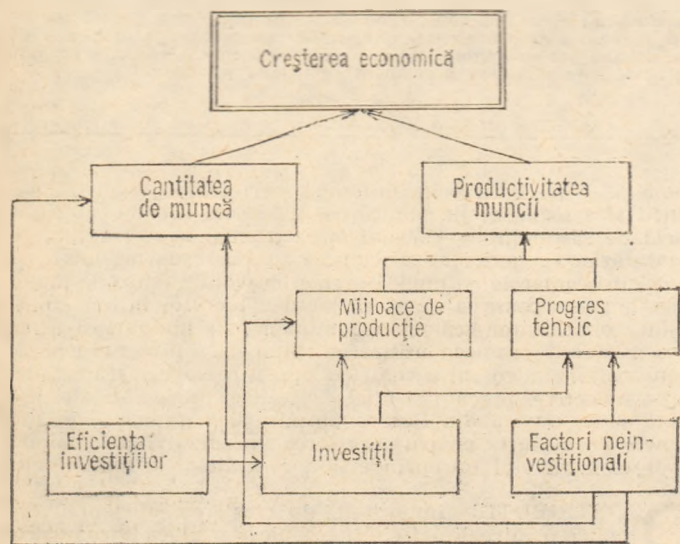
Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic în perioada 1981—1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000 prevede pentru domeniul informaticii, intensificarea cercetărilor privind organizarea și funcționarea sistemului unitar de conducere a proceselor economico-sociale, dezvoltarea și perfecționarea sistemelor informatice pentru procesele tehnologice, inclusiv cu roboți industriali, ca și pentru conducerea activității întreprinderilor și centralelor industriale.

Documentele adoptate de Congresul al XII-lea al P.C.R. reflectă în mod pregnant preocuparea constantă a partidului nostru pentru perfecționarea structurilor de organizare și conducere economico-socială, îmbunătățirea în continuare a cadrului organizatoric al conducerii participative, perfecționarea metodelor, tehnicilor și procedeelelor de structurare și funcționare a întreprinderilor, care să conducă la creșterea eficienței economice a întregii activități.

ACȚIUNEA FACTORILOR CREȘTERII ECONOMICE

FACTORII CREȘTERII ECONOMICE pot fi reuniți într-un sistem caracterizat prin ierarhizarea lor în trei niveluri¹⁾: I. factorii imediați: munca și productivitatea ei; II. un grup de factori care cuprind, pe lângă muncă, factorii care determină productivitatea muncii, adică mijloacele de producție și progresul tehnic; al III-lea nivel de factori: investițiile, eficiența lor și ansamblul factorilor neinvestiționali, pune în mișcare factorii de la nivelul II, care, prin intermediul celor de la nivelul I, acționează în direcția creșterii venitului național material sau real, obiect al creșterii economice.

Legăturile dintre aceste grupuri de factori sunt prezentate în următoarea schemă:

Aceste grupe de factori pot fi exprimate, în vederea unor determinări cantitative, în forma unor funcții matematice.

Astfel, prima grupă, anume forța de muncă și productivitatea ei, se exprimă prin funcția:

$$Y = F(L, P)$$

în care: Y = venitul național real, L = cantitatea de muncă prestată și P = productivitatea muncii.

Această funcție poate lua forma:

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{\Delta L}{L} + \frac{\Delta P}{P}$$

După această formulă, rata creșterii venitului național $\frac{\Delta Y}{Y}$

este egală cu rata creșterii forței de muncă $\frac{\Delta L}{L}$, la care

se adaugă rata creșterii productivității muncii $\frac{\Delta P}{P}$. For-

mula este utilizată în practica statisticii și a conducerii economice pentru calcularea porțiunii de venit național (respectiv de produs global) suplimentar ce se datorează creșterii cantității de muncă prestată, respectiv creșterii productivității muncii.

În ceea ce privește grupul de factori ai creșterii economice cuprinși în al doilea nivel, adică forța de muncă, cantitatea de mijloace de producție și progresul tehnic, se pune în primul rând însăși problema posibilității principale de a se atribui unuia din factorii de producție o anumită porțiune a efectului productiv și altui factor altă porțiune, cu alte cuvinte, însăși problema posibilității de a se considera produsul obținut nu numai ca rezultat al muncii depuse, ci al tuturor celor trei elemente ale forțelor de producție: forța de muncă în acțiune, obiectele muncii și mijloacele de muncă.

Această problemă își găsește soluția, din punctul de vedere al teoriei marxiste, în distincția ce trebuie făcută între rezultatul activității productive privit, pe de o parte, din punct de vedere valoric și pe de altă parte din punct de vedere fizic. Dacă avem în vedere valoarea creată în procesul de producție, singurul element creator al acestei valori este, evident, munca omenească. Mijloacele de producție nu creează valoare nouă. În procesul de muncă valoarea mijloacelor de producție este transferată asupra noului produs. Valoarea produsului se descompune deci în mod net în valoare veche, care reprezintă „contribuția” mijloacelor de producție la această valoare totală și în valoarea nou creată de munca vie pusă în acțiune. Dacă am avea deci în vedere valoarea venitului național, adică valoarea nou creată în societate, nici sporirea mijloacelor de producție, nici ridicarea nivelului lor tehnic nu ar avea vreun efect concludent de creștere.

Obiectul preocupării noastre nefiind însă valoarea venitului național, ci masa de bunuri din care acesta este format, adică venitul național real, problema rolului mijloacelor de producție în creșterea economică se pune într-un mod diferit. **Toate** elementele forțelor de producție participă la crearea **avuției materiale**, care sporește în fiecare an cu venitul național material (real). Fiecare din elementele forțelor de producție are deci o contribuție la crearea venitului național real, adică la sporirea avuției materiale. „Munca nu este singurul izvor al avuției naționale — spune Marx. Munca este tatăl acesteia, cum spune W. Petty, iar pământul este mama ei”²⁾.

Recunoscându-se tuturor elementelor forțelor de producție calitatea de izvor al avuției materiale, — lucru care se impune de la sine — se pune, în al doilea rând, problema atribuirii unei **anumite porțiuni** a efectului productiv fiecăruia din aceste elemente. Posibilitatea unei asemenea atribuirii a fost negată de pildă de Engels care, în lucrarea „Schiță a criticii economiei politice” scria: „Este cu totul imposibil să stabilești care este contribuția pământului, a capitalului și a muncii la obținerea unui anumit produs. Aceste trei mărimi sunt incommensurabile”³⁾. Bronislav Mino scrie: „Un venit suplimentar nu este rezultatul exclusiv al unei cantități suplimentare dintr-un factor. Tot restul de factori participă”⁴⁾.

Se înțelege că odată admis principiul atribuirii unei anumite porțiuni a avuției materiale produse câte unuia din factorii de producție, nu mai avem de-a face decât cu problema posibilității **practice** a separării efectelor diferitelor elemente ale forțelor de producție, adică ale factorilor de producție. Această posibilitate practică, existentă azi, Engels nu o putea prevedea cu un secol și jumătate în urmă.

S-a mai susținut că a accepta posibilitatea atribuirii unor porțiuni ale produsului diferitelor elemente ale forțelor de producție, ar însemna a accepta așa-zisa teorie a „imputării” care justifică însușirea de către proprietarii capitalului și ai pământului a porțiunilor pe care le încasează din produsul social. Evident că un asemenea argument nu poate fi luat în considerare. Veniturile pe care le încasează **proprietarii** mijloacelor de producție și ai pământului nu sînt în nici un fel justificate prin rolul pe care acestea îl au în procesul de producție. Nu dreptul de proprietate asupra mijloacelor de producție este cel care contribuie la crearea avuției materiale, ci înseși aceste mijloace de producție, indiferent în proprietatea cui se află. Nu această contribuție justifică deci veniturile proprietarilor de mijloace de producție. Aceste venituri decurg din proprietatea capitaliștilor. Dealtfel, încercările economiștilor burghezi contemporani de a calcula contribuția factorilor de producție nu justifică veniturile proprietarilor prin această contribuție, ci explică, invers, contribuția factorilor prin veniturile proprietarilor, ceea ce anihilează în întregime teoria „imputării”, dacă acest lucru mai era necesar.

Instrumentul utilizat pentru separarea și punerea în evidență

¹⁾ Vezi I. Rachmuth, „Factorii creșterii economice în socialism”, Revista economică nr. 14 și 15/1974.

²⁾ K. Marx, Capitalul, vol. I, p. 33.

³⁾ K. Marx — Fr. Engels, Opere, vol. I, p. 557.

⁴⁾ Economies et Sociétés Tom IV nr. 1/1970, p. 268.

a contribuțiilor distincte ale forței de muncă, mijloacelor de producție și progresului tehnic îl reprezintă așa-numitele funcții de producție, a căror expresie generală este :

$$Y = F(L, K, A)$$

unde Y = venitul național real, L = cantitatea de forță de muncă, K = cantitatea de mijloace de producție și A = progresul tehnic, formula în care venitul național real apare ca fiind o funcție a celor trei factori grupați în nivelul II de mai sus.

Forma cea mai frecvent utilizată a funcției de producție este așa-numita funcție Cobb-Douglas, care poate fi prezentată în felul următor :

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \left(\frac{\Delta F}{F}\right)^\alpha \cdot \left(\frac{\Delta L}{L}\right)^\beta \cdot A$$

în care : Y = venitul național real, F = cantitatea de mijloace de producție, L = cantitatea de forță de muncă, A = rata progresului tehnic, α = proporția în care crește venitul național la un procent de creștere a cantității de mijloace de producție, iar β = proporția în care crește venitul național la un procent de creștere a forței de muncă. (Coeficienții α și β exprimă deci elasticitatea creșterii veniturii naționale la creșterea cantității de mijloace de producție, respectiv de forță de muncă).

Formula exprimă astfel ideea că rata creșterii veniturii naționale este determinată de rata creșterii cantității de mijloace

de producție $\frac{\Delta F}{F}$ ponderată cu elasticitatea respectivă a creș-

terii, α de rata creșterii forței de muncă, ponderată cu elasticitatea respectivă, β , și de rata progresului tehnic.

În ceea ce privește factorii de creștere cuprinși în al treilea nivel, adică investițiile, eficiența lor și factorii neinvestiționali se poate utiliza următoarea formulă :

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{\Delta K}{Y} \cdot \frac{\Delta Y}{K}$$

unde : $\frac{\Delta Y}{Y}$ reprezintă ritmul de creștere a veniturii naționale,

$\frac{\Delta K}{Y}$ = ponderea investițiilor în venitul național al

anului precedent, $\frac{\Delta Y}{K}$ = eficiența investiției. (un eventual

reziduu al calculului reprezentând efectul factorilor neinvestiționali)⁵⁾.

Prin substituirea succesivă a factorilor de creștere economică în ordinea legăturilor lor cauzale, ajungem astfel la modelele cele mai sintetice de creștere economică în socialism.

Din cele spuse pînă acum rezultă că fiecare din cele trei grupuri de factori poate fi tratat în mod independent ca determinând rata creșterii veniturii naționale, respectiv a produsului social final. Aceasta înseamnă că în calcularea ratei de creștere a veniturii naționale fiecare din aceste grupuri poate fi utilizat în mod separat. În același timp însă se vede că între aceste grupuri de factori există o legătură foarte strînsă. Grupul investiții—eficiență—factori neinvestiționali acționează prin grupul forță de muncă—mijloace de producție—progres tehnic, iar acest din urmă grup acționează prin grupul forță de muncă—productivitatea muncii. Deși rata de creștere a veniturii naționale poate să fie deci calculată cu ajutorul fiecăreia din cele trei funcții generale trecute în revistă — indiferent de forma specifică ce li se dă — analiza de fond a întregii problematice ne arată că legăturile cauzale dintre factorii mijlociți ai creșterii — cei de I nivelul III — trec în mod obligatoriu prin factorii mai puțin mijlociți — forță de muncă — mijloace de producție — progres tehnic și prin sistemul de factori nemijlociți : forța de muncă — productivitatea muncii.

Este ușor de înțeles că între aceste trei grupuri de factori

trebuie să existe și anumite **corelații cantitative**, necesare pentru ca procesul de creștere să poată avea loc în mod nestingherit. Aceste corelații cantitative trebuie să se caracterizeze prin faptul că efectul de creștere al fiecăreia din cele trei grupuri de factori trebuie să fie identic cu cel al fiecăreia din celelalte două. Cu alte cuvinte, rata de creștere a veniturii naționale calculată pe baza fiecăreia din cele trei grupuri trebuie să fie aceeași. Aceasta înseamnă că pentru a se obține o anumită rată de creștere a veniturii naționale este necesar ca investițiile făcute să asigure, ținându-se seama de eficiență și de factorii neinvestiționali, o creștere a mijloacelor de producție și a forței de muncă, precum și introducerea unui progres tehnic care la rîndul lor să determine o creștere a productivității muncii care, împreună cu creșterea cantitativă a forței de muncă, să aibă ca efect o creștere a veniturii naționale în ritmul dorit. Corelația dintre cele trei grupuri de factori să fie deci de așa natură, încît să putem scrie :

$$\frac{\Delta K}{Y} \cdot \frac{\Delta Y}{K} = \left(\frac{\Delta F}{F}\right)^\alpha \cdot \left(\frac{\Delta L}{L}\right)^\beta \cdot A = \frac{\Delta L}{L} + \frac{\Delta P}{P} = \frac{\Delta Y}{Y}$$

De aici rezultă că și limitele care îngrădesc diferitele grupe de factori reprezintă în același timp limite și pentru celelalte grupe. Astfel, limitele cantitative ale forței de muncă în general sau ale forței de muncă de o anumită calificare reprezintă în același timp o limită pentru cantitatea de mijloace de producție ce pot fi puse în acțiune. De asemenea, limitarea materiilor prime — parte constitutivă importantă a mijloacelor de producție — reprezintă, ca și limitarea forței de muncă, o limită pentru amploarea investițiilor ce pot fi făcute. Investițiile ce s-ar face depășindu-se posibilitățile de asigurare a cantității corespunzătoare de forță de muncă n-ar face decât să creeze capacități de producție sortite să stea neutilizate. Dacă lipsa de materii prime poate fi suplinită prin relații economice externe, cea de forță de muncă reprezintă o piedică mult mai serioasă în calea unor ritmuri de creștere susținute.

Pe de altă parte, limitările pot acționa și în sens invers. În mod deosebit trebuie subliniată lipsa de mijloace suficiente pentru investiții care limitează posibilitățile lărgirii aparatului de producție și ale progresului tehnic.

Aceste limitări, care acționează, așa-zicînd, pe verticala celor trei niveluri de factori cercetați, pot fi atenuate în măsură însemnată prin **substituirea reciprocă** a factorilor de la același nivel. Cantitatea de investiții necesare poate fi redusă prin ridicarea eficienței lor, punîndu-se în lucru în mod deosebit factorii neinvestiționali. La nivelul II de factori forța de muncă poate fi înlocuită cu o cantitate mai mare de mijloace de producție, progresul tehnic puînd, la rîndul lui, să suplinească utilizarea unei cantități mai mari de forță de muncă și de mijloace de producție și chiar să reducă cele utilizate în mod efectiv. Toate aceste substituiri se concretizează la nivelul I într-o suplinire a cantității de muncă printr-o ridicare a productivității muncii.

Din toate aceste corelații cantitative dintre grupurile de factori și dintre înșiși factorii din cadrul grupului, adică din limitările și posibilitățile lor reciproce de substituire, rezultă că egalitatea dintre aceste grupuri, pusă în evidență mai sus, reprezintă o **condiție** a desfășurării netulburate a procesului de creștere și a atingerii ratelor de creștere urmărite. Pentru ca o rată planificată a creșterii să poată fi atinsă printr-un proces netulburat, este necesar ca această rată să fie stabilită ținîndu-se seama pe de o parte de limitările reciproce ale grupurilor de factori și, pe de altă parte, utilizîndu-se din plin posibilitățile de substituire reciprocă a factorilor, în special înlocuirea factorilor cantitativi prin factorii calitativi corespunzători. Observarea și luarea în calcul a aspectelor obiective ale acestor corelații precum și utilizarea maximă a posibilităților de acțiune pe care le oferă aceste corelații reprezintă condiția unui proces echilibrat de creștere și se exprimă prin egalitatea dintre grupurile de factori formulată mai înainte.

Formula de mai sus poate deci să fie considerată pe de o parte ca prezentînd într-o formă schematică ansamblul factorilor ce determină creșterea economică și, în al doilea rînd, ca exprimînd o condiție esențială de echilibru necesară pentru desfășurarea nestingherită a procesului de creștere.

prof. I. RACHMUTH

membru corespondent al Academiei R.S. România

⁵⁾ Acest model a fost formulat pentru prima dată de Oskar Lange. (Vezi Oskar Lange : Problems of socialist reproduction and economic development, in Studies of the theory of reproduction and prices, Varsovia, 1964, p. 5).

M. Kalecki (vezi M. Kalecki, Schiță a teoriei creșterii economice în socialism, București, 1972, p. 39 și urmat.) introduce în modelul său factorii neinvestiționali de creștere economică, alături de investiții și de eficiență.

PREȚURILE LA ENERGIE ȘI ECHILIBRUL BALANȚEI COMERCIALE

PROBLEMATICA energiei marchează anii '70 la scară globală și pe toate planurile activității economice. Dintr-o resursă relativ ieftină, energia s-a transformat într-un factor de producție scump, adăugând noi restricții proceselor de dezvoltare. În prezent, pentru a fi rentabil, nici un program de producție nu poate ignora costul „real” al energiei înmagazinate în produs, mai cu seamă când acesta este valorificat pe piața externă. Pentru un spațiu economic ce face schimburi de bunuri materiale și servicii cu străinătatea, asigurarea unui echilibru — cel puțin schimb echivalent — între intrările și ieșirile de energie pură sau înmagazinată exprimate în valoare (pret) externă, constituie un obiectiv de maximă preocupare, o condiție sine qua non a realizării fără pierderi a efortului intern pe piața externă. Din această perspectivă, asigurarea unei structuri optime a producției, care să răspundă rapid și eficient modificărilor de pe piața mondială, se impune ca o exigență permanentă, supradimensionată de problematica energiei.

Concluziile specialiștilor converg în aprecierea că, cel puțin pentru următorii 15—20 de ani petrolul va rămâne principala resursă în balanța energetică mondială. Cu anumite rezerve deci, prețul petrolului poate fi identificat cu prețul energiei¹⁾. Pentru statele ce au un import net de energie ridicat, prețul de achiziție al acesteia trebuie să stea la baza tuturor calculelor de eficiență economică ce vizează bunurile înmagazinând respectiva energie.

Ce putem observa cu privire la „contextul” de manipulare a prețului petrolului. În acest sens trebuie urmărit și examinat comportamentul furnizorului singular sau colectiv (O.P.E.C.) care acționează în virtutea unor interese mai mult sau mai puțin vizibile. Putem distinge astfel trei faze mari în aria de motivație a deciziei de stabilire a nivelului prețului. În perioada imediată de după „explozia” din 1973, s-a dorit menținerea plafonului atins în condițiile în care interesul economic era în cea mai mare parte considerat prin prisma majorării masive a fondurilor financiare încasate. A urmat un interval în care, programe importante de dezvoltare din unele state arabe păreau să indice o coincidență de obiectiv producător-consumator pe planul asigurării unei progresii a cantității de petrol exploatare. Prețul în acest interval a fost, în general, stabil, ponderea mare

a Arabiei Saudite în producția totală a O.P.E.C. reprezentând factorul principal de moderare a tendințelor „radicale” de majorare a prețului. În sfârșit, în prezent, „raționalizarea” livrărilor este justificată prin motivații ce țin de: a) prezervarea și exploatarea judicioasă a rezervelor proprii; b) menținerea unui echilibru între prețul petrolului și prețurile resurselor alternative; c) „nedestabilizarea” economiei mondiale. Mai concret, acțiunile întreprinse indică o serie de tentative mai consistente pentru armonizarea unor poziții strategice, inclusiv elaborarea unei strategii comune pe termen lung²⁾ (pe baza unor parametri de bază).

Din coroborarea datelor existente și analiza deciziilor statelor producătoare de petrol, se poate aprecia că, într-o perspectivă mai îndelungată, O.P.E.C. are în vedere să pună în relație prețul petrolului, în principal, cu următorii trei factori: 1) rata medie a inflației în țările O.C.D.E.; 2) rata de creștere medie a P.I.B., în statele membre ale O.C.D.E.; 3) rata de fluctuație a valorii „coșului” valutar alcătuit din 11 valute, fără a se renunța însă la dolar ca monedă de referință și, mai ales, de efectuare a tranzacțiilor. Semnificativ este faptul că, în problema prețului, țările furnizoare par a disocia cele două elemente determinante tradiționale: cererea și oferta. Furnizorul — în cazul de față cartelul petrolului —, în condițiile „vieții limitate” a ofertei sale și a unei cereri „sigure”, menține nivelul producției, sau chiar îl reduce, acompaniindu-l de creșterea prețului de desfacere³⁾. Măsurile menționate se integrează în eforturile statelor producătoare de a-și asigura creșterea în termeni reali a veniturilor, de contracarare a răspunsului țărilor industrializate materializat în devalorizarea dolarului și ridicarea „corespunzătoare” a prețurilor la bunurile industriale.

Noile date sugerează că este foarte probabilă intrarea într-o perioadă de creștere „sistematică” a prețului petrolului în termeni reali — Notînd cu P pe acesta din urmă, cu V, rata de creștere medie a P.I.B. în statele O.C.D.E., cu N rata medie a inflației în același perimetru industrializat și cu R, fluctuația în jos (devalorizare) a coșului valutar, relația dintre aceste mărimi ar putea fi pusă în evidență de funcția $P(t) = P_{t-1} (1 + \alpha \cdot V + \beta \cdot N + \gamma \cdot |R|)$ unde α , β și γ reprezintă constante de pondere.

În consecință, studiile de prognoză trebuie să pună în relație aceste variabile, să le prefigureze tendințele de mișcare. Dacă am încerca să ne imaginăm posibilele traiectorii de evoluție ale celor trei variabile, nu ar trebui să omitem că:

a) Mai mulți factori concură în a indica o tendință de încetinire marcantă a ritmului de creștere economică în statele O.C.D.E., în raport cu cele două decade precedente.

b) Rata inflației în cadrul O.C.D.E. a depășit la majoritatea statelor membre 10 la sută. Se poate proiecta un nivel decenal superior cu 3—4 la sută celui din perioada 1971—1980, pe fondul proceselor de restructurare industrială, de reorganizare a activităților economice.

c) În cadrul valutei mixte, dolarul este previzibil că va deține în continuare locul prioritar. Astfel că fluctuațiile sale „à la baisse” vor atrage ridicarea prețului nominal al țiteiului, dar nu în măsura în care acest lucru ar avea loc dacă prețul ar fi indexat exclusiv în raport cu moneda americană. Din acest punct de vedere, coșul valutar ar adăuga un supliment de stabilitate modulului de formare a prețului petrolului, o garanție în plus importatorului de energie⁴⁾.

Dacă mișcarea în sus a prețului petrolului este posibilă, probabilă și prefigurabilă în funcție de variabilele menționate, inflexibilitatea prețului în jos este simptomatică pentru procesul de formare a acestuia. De aici derivă și răspunsurile diverselor consumatori, de contracararea prin ridicarea prețurilor la propriile mărfuri de export. Desigur, nu toți pot face acest lucru cu succes, cei mai mulți suportînd pierderi, scurgeri de venit național, consecințele nefaste ale dezechilibrului balanței comerciale sau de plăți curente.

Înainte de a trata răspunsurile importatorilor (consumatorilor) de energie (petrol) în sfera schimburilor comerciale externe, vom nota câteva caracteristici în reacțiile diverselor spații care compun economia mondială. Astfel, în funcție de răspunsul la „șocul” inițial — 1973 —, distingem următoarele zone ce ne sînt familiare: statele capitaliste industrializate, statele în curs de dezvoltare și țările socialiste. Subliniem că ne referim la complexe naționale importatoare nete de energie, într-o măsură care să justifice din

partea factorilor de decizie adoptarea de programe menite să le acomodeze la creșterea prețului petrolului.

Referitor la statele capitaliste industrializate, se poate spune că dificultățile mari inițiale au fost atenuate în timp printr-o extrem de activă politică de promovare a exportului și a prețului acestuia. Exportul de „acomodare” a reușit într-o bună parte să acopere marile facturi petroliere și să redreseze pentru unii aproape integral, raportul de schimb excesiv deteriorat după 1973. Este elocvent de exemplu că acesta era, în 1976, pentru Franța, R.F. Germania, Suedia, Elveția și Finlanda mai favorabil decât înainte de explozia prețului țițeiului.

Statele în curs de dezvoltare au suportat dificil șocul care, în cazul lor, s-a dovedit a fi „durabil” și perturbator pentru programele de dezvoltare. Dificultățile mari rezultă datorită: 1) costului din ce în ce mai ridicat al energiei importate și 2) costului în creștere al bunurilor industriale de „acomodare” ale țărilor capitaliste dezvoltate. Singurul factor de compensare a fost reprezentat de tendința de creștere a prețurilor la anumite materii prime.

În ce privește țările socialiste, șocul creșterii prețului petrolului a fost resimțit în raport de situația balanței energetice (ponderea importului de energie). Examinarea situației în cazul acestor țări este facilitată în măsura în care prețurile la tranzacțiile externe cu energie se aliniază nivelurilor de pe piața mondială, impunând deci reacții de același fel sau aceeași magnitudine cu ale celorlalți mari importatori de petrol. Modul în care au fost afectate unele state socialiste de situația de pe piața mondială a energiei, se poate vedea în cazul Ungariei. Conform aprecierilor economiștilor maghiari, deteriorarea raportului de schimb în perioada 1973—1978 cu 26 la sută a făcut ca, din anul 1980, pe planul politicii economice la nivelul întregului complex național, echilibrul balanței comerciale să devină obiectivul prim, lăsând pe locul doi problema creșterii economice¹⁾.

Examinarea relației existente între prețurile energiei ca factor de producție și competitivitatea exportului trebuie orientată pe două direcții principale: modul în care costul energiei înmagazinată în produsul exportat favorizează sau nu exportul acestuia, și posibilitatea efectuării exportului de „acomodare”. Pare a fi evident faptul că, în circumstanțele actuale, produsele energofage²⁾ devin, relativ, ineficiente la export, fiind favorizate în schimb produsele intensive în alți factori de producție (îndeosebi „informație”) aflați din abundență sau în cantitate suficientă înăuntrul spațiului național.

În ceea ce privește exportul de „acomodare”, acesta poate fi considerat sub aspect cantitativ sau calitativ.

Sub acesta din urmă el exprimă în general creșterea valorii unitare a exportului, pe cât posibil în ritmul de progresie în termeni reali a prețului petrolului — putând fi „de preț” sau „de structură”.

Acomodarea prin preț prezumează o structură pe produse a exportului adecvată, care să permită o politică de preț activă, compensatorie. Ea este specifică statelor industrializate³⁾ ale căror bunuri sînt competitive, indispensabile importatorului. Ca exemplu pot fi date

în acest sens mijloacele de producție de înalt nivel tehnologic. Puteam afirma deci că monopolul tehnologic sau de producție în anumite domenii-cheie permite urcarea corespunzătoare a prețului bunurilor exportate. Nu este mai puțin adevărat că acomodarea prin preț poate fi aplicată la un nomenclator divers de produse, dar, eficacitatea ei depinde, în ultimă instanță de răspunsul pieței (al celor care cumpără). De subliniat că cu cit cererea este mai inelastică pentru export, cu atât manipularea prețului exportului este mai facilă. De asemenea, este foarte posibil ca decalajul inițial să fie numai parțial recuperat prin preț, iar uneori, chiar să crească (ex. conform datelor furnizate de statisticile O.N.U., în intervalul 1972—1978, indicele prețurilor mineralelor a devansat cu 124 la sută pe cel al produselor alimentare, expresie a unei puternice deteriorări a raportului de schimb între aceste două principale grupe de mărfuri).

Precizările de mai sus ajută la clarificarea a două concluzii pe planul politicii economice, de natură să contribuie la atenuarea efectelor creșterii prețurilor la petrol:

a) acomodarea prin preț trebuie efectuată pe piețe reprezentative, remuneratorii. Dacă se cumpără energia în valută forte, exportul trebuie și el realizat în această valută⁴⁾.

b) pentru un complex național de dimensiuni mici, poziția pe piață este îndeosebi de „price-taker”, furnizorul respectiv neputînd influența nivelurile prețurilor (în afară de cazul unui monopol tehnologic la anumite produse). În această situație, soluția constă în a urma pe principalii producători, cu condiția de a produce la standarde de calitate competitive și de a acționa cu competență în procesul derulării tranzacțiilor.

Acomodarea „de structură” rezidă în restructurarea exportului total, prin concentrarea acestuia pe produse la care valoarea unitară este mai mare în raport cu efortul intern. Trebuie avut însă în vedere următoarele: a) produsele cu valoare unitară mai ridicată trebuie realizate de aparatul productiv intern astfel încît să satisfacă exigențele pieței externe (parametri de calitate, de performanță, fiabilitate, service etc.); b) dacă bunurile respective sînt energofage se complică substanțial situația c) să se țină seama de faptul că desfacerea unei cantități sporite pe piața externă poate avea ca efect — nedorit — reducerea prețului de export; d) majorarea exportului într-un anumit sector necesită reorientarea de resurse, implicit renunțarea la alte exporturi.

Deși acomodarea prin preț și cea prin structură, în mod normal, sînt complementare, admițînd ca ipoteză imperativul unei acțiuni pentru factorii de decizie macroeconomică, este clar că aceasta va fi luată în raport de mărimea efectelor scontate⁵⁾ în cazul fiecăreia. Trebuie, de asemenea, menționat că acomodarea este îngreunată, îndeosebi pentru o țară în curs de dezvoltare, de conjunctura recesionistă de durată în spațiul economic mondial, de intensificarea măsurilor protecționiste și de concurența puternică a țărilor în curs de dezvoltare cu un grad mai ridicat de industrializare (new industrialising countries). Acomodarea „internă” poate fi considerată politica de reducere a importului de energie

(petrol) în ritmul creșterii în termeni reali a prețului acesteia, sau chiar mai rapid. Această politică vizează în principal: economia de energie prin implementarea riguroasă a măsurilor de conservare, reducere a consumurilor specifice și restructurarea producției prin promovarea bunurilor mai puțin energointensive⁶⁾.

După cum se poate remarca, atât acomodarea „activă” (export) cît și cea „internă” sînt privite în contextul eforturilor de echilibrare a balanței comerciale. Fără îndoială că ele trebuie combinate în funcție de particularitățile spațiului economic respectiv și momentele conjuncturale interne și internaționale.

Daniel DĂIANU

¹⁾ Prețul petrolului se impune din ce în ce mai mult ca preț indicativ pentru resursele energetice alternative.

²⁾ Reuniunea de la Londra (febr. a.c.) a Comitetului O.P.E.C. pentru strategia pe termen lung. Sîntem de părere că rezultatele Conferințelor ministeriale de la Taef (Arabia Saudită) (mai a.c.) și Alger (iunie) nu modifică fondul aprecierilor noastre privind maniera de elaborare a acestei strategii, ci poate numai punerea ei în aplicare.

³⁾ În primul trimestru 1980, producția cumulată a statelor O.P.E.C. era de 30—32 milioane barili/z. La reuniunea de la Londra s-a căzut de acord că este de dorit ca acest nivel să fie menținut și în viitor. Totodată s-a recomandat ca la fiecare trei luni, să aibă loc „revederea” nivelului prețului.

⁴⁾ Trebuie făcută distincție netă între raportul bilateral al dolarului cu alte valute (ex.: marca vest-germană sau francul elvețian) și situația sa „integrală” pe piața valutei. Astfel, devalorizarea față de DM sau francul elvețian poate fi acompaniată de, paradoxal, creșterea valorii integrale a dolarului. Ceea ce s-a și petrecut dealtfel în 1979, inclusiv în raport cu D.S.T. O ridicare a prețului țițeiului avînd ca justificare raportul bilateral, ar constitui pentru statele importatoare o plată suplimentară. În consecință, recurgerca la coșul valutar ar putea introduce mai multă ordine și echitate în relațiile producători-consumatori.

⁵⁾ Se remarcă totodată măsurile de corelare strînsă a prețurilor interne cu cele externe, acestea din urmă devenind niveluri indicative și de ghidare a activității economice. (Vezi articolele lui G. Biro și B. Csikos-Nagy în Marketing în Hungary nr. 1, 1980 și ale lui I. Huszar și R. Nyers/M. TARDOS în Acta Oeconomica, vol. 22, (1—2), 1979)

⁶⁾ Avem în vedere consumul cumulat de energie înmagazinat.

⁷⁾ Nici aceste țări nu sînt scutite de dificultăți. R. F. Germană și Japonia au înregistrat în 1979 pentru prima dată după mulți ani, deficite ale balanțelor de plăți. Fenomenul pare a se repeta și în acest an și explică, în bună măsură, acordurile de împrumut de „petrofonduri” încheiate de Bonn și Tokio cu Arabia Saudită. În ceea ce privește Japonia, indicele prețurilor la import era la finele lui martie, a.c. cu 82% peste nivelul corespondent al anului precedent, lucru datorat, în parte, devalorizării yenului și, îndeosebi, creșterii mari a facturilor petroliere (la sfîrșitul lui 1978 prețul mediu al barilului importat de Japonia era de 14 dolari în vreme ce după alte 12 luni nivelul s-a ridicat la 36 dolari).

⁸⁾ Exportul de oțel al Japoniei în 1978 a avut ca principal obiectiv acoperirea valorii externe a energiei importate și utilizate ca input în procesul de prelucrare din siderurgie.

⁹⁾ Notînd cu X produsul la care se aplică acomodarea „de preț” cu Q_x și P_x cantitatea exportată anterior și prețul inițial, iar cu Y produsul la care se aplică acomodarea „de structură” (semnificațiile lui Q_y și P_y fiind analoge), decizia este luată prin compararea lui $Q_x dP_x + Q_y dQ_x$ cu $Q_y dP_y + P_y dQ_y$, în care, dP_x și dQ_y reprezintă variabilele de „control” (decizie), iar dQ_x și dP_y răspunsurile pieței.

¹⁰⁾ Vezi și A. Iancu, Probleme energetice actuale și teoria economică, R.E., nr. 21, 23, 24 și 26/1980

ETIMOLOGIC — „știință a unei suprafețe locuite de o populație sau o specie de animale”, ecologia este o ramură nouă a biologiei care studiază interacțiunea între ființele vii și mediul natural. Puțini au fost însă savanții care au prevăzut acestei noi discipline un viitor social, care și-au putut imagina, de pildă cu câteva decenii în urmă, că ea ar putea avea, într-o bună zi, un curent de gândire propriu, o ideologie și chiar o mișcare socio-politică proprie. Fațetele multiple ale coerenței realității ecologiste: apărarea naturii, calitatea vieții, protecția mediului înconjurător, știință autonomă, teorie critică a economiei, analiză critică vehementă a societății industriale, schițe de propuneri politice, mișcare socială, caracterizate printr-o anumită bucurie de a trăi, au stat la baza apariției în anii șaptezeci a mișcării ecologiste pe scena politică din țările occidentale.

În Franța, apariția în anul 1977 a mișcării ecologiste pe scena politică este amplu reliefată de către Dominique Simonnet*, economist și ziarist, responsabil de curs la Universitatea din Paris V. „De câteva decenii — afirmă D.S. — dezvoltarea societății industriale a modificat profund mediul înconjurător planetar. Poluări, dispariții de specii, epuizări de resurse, foamete în Lumea a Treia, răul de a trăi în societățile occidentale au constituit pentru ecologiști tot atâtea simptome ale unei profunde crize ecologice”. Ea demonstrează că omul nu poate acționa la nesfârșit asupra mediului înconjurător fără să sufere, mai devreme sau mai târziu, consecințele degradării acestuia, că trebuie luate din timp, cele mai serioase măsuri profilactice.

Ecologismul este rezultatul unui proces istoric iar concepțiile sale constituie produsul coerent al unei gândiri pluridisciplinare. „Dincolo de biologie

COORDONATE ALE CONCEPȚIEI ECOLOGISTE (I)

— relevă același D. S. — a apărut noțiunea de protecție a naturii. Apoi, această conștiință ecologică s-a extins; științele biologice au apelat la științele umane: **etnologia** a denunțat „decivilizarea” comisă de occidentali contra etnicilor și culturilor minoritare; **demografia** s-a văzut confruntată cu creșterea mondială galopantă (dar și cu șomajul); **sociologia** a intervenit judecând acțiunea societății „impotriva naturii” și omului occidental „domesticit”; cuvintele natură, științe, tehnici au trezit filozofia care a alimentat vechile sale dezbateri cu noi constatări. Acest amestec original de cultură a cuprins economia și politica, domenii cheie ale societății industriale, considerată ca vinovată de cauzele actualei crize ecologice. O ecologie politică a interpretat economia politică și, paralel, în păturile sociale a apărut în anii șaptezeci un nou curent de gândire și de acțiune, bazat pe aceste analize. Acesta este ecologismul. „Denumirea — afirmă D.S. — este ambiguă deoarece ea nu-i mai desemnează, de data aceasta, pe ecologi (oameni de știință), ci pe militanții care nu ezită să intervină în cimpul politic”. Acest nou cuvânt în „ism” nu se referă însă la o doctrină unitară, ci mai curând la o sinteză evolutivă a expresiei sensibilităților ecologiste. Și dacă profilul său ideologic apare relativ vag, acest lucru se datorează faptului că el este încă în curs de formare.

Mișcarea ecologistă nu s-a născut, deci, din transpunerea între analiza biologică și discursurile politice. Ea s-a maturizat pe baza constatărilor și învățămintelor științei ecologice, în condițiile în care rădăcinile ei sînt mult mai profunde și mai răspîndite. Ea se înscrie astfel ca un punct de confluență între curente sociale diferite, adăpate la surse teoretice multiple, dar avînd aspirații comune.

În dezbaterile ideologice, ecologii apar sub o dublă înfățișare: aceea a unui element politic autonom și aceea a unei mișcări sociale care caută să imprime societății conștiința unei realități evidente. Activitățile umane nu mai sînt reduse la singurele raporturi de producție, iar „ecologia politică” scoate pe homo economicus din cadrul său îngust de muncitor-consumator și-l consideră ca o ființă unică înzestrată cu dorințe și cultură. În concepția ecologiștilor, noțiunea de a trăi mai bine se opune celei de a avea mai mult, progresul social se opune exagerării creșterii economice. Ecologii nu-și pun întrebări numai în ce privește natura proprietății mijloacelor de producție, ci însăși asupra naturii acestor mijloace și dezvoltării lor. Deși mișcarea ecologistă nu este încă o mișcare structurată, ea dezvoltă, totuși, aspirații, în care se pot distinge elemente centrale ale schiței unei dorințe politice: unitatea părților mici, descentralizarea, autonomia regională. Aceste condiționări condiționează viața și organizarea însăși a mișcării ecologiste; ele se înscriu, mai ales, într-un context cultural liber de ideologia dominantă și suscită inițiative „paralele” în diferitele cadrului social în vigoare.

Ideologia ecologistă intervine într-o dublă direcție: cea a cunoașterii și cea a acțiunii. Ea repune profund în cauză determinismul științific și tehnic care condiționează dezvoltarea societății ca-

FIȘE

Strategie inovațională

● *Recunoașterea practic unanimă a poziției de prim plan pe care o dețin ideile noi în concretizarea politicii întreprinderilor de innoire a produselor nu este în aceeași măsură fundamentată pe cunoașterea dialecticii specifice creativității — opinează Tudor Riekkards în articolul „Facing the need to innovate” (În confruntare cu nevoia de a inova) publicat în numărul din aprilie 1980 al revistei „INTERNATIONAL MANAGEMENT”. Or, această relație se vedește de o însemnată capitală, chiar și numai dacă ne-am referi la raportul dintre numărul de idei noi emise și cele concretizate în produs (în cazul particular al unei companii americane, arată T.R., în patru ani au fost emise circa 2000 de idei noi din care numai*

12 s-au dovedit rentabile). Spori- rirea numărului de idei utile ar fi, deci, condiționată direct de creșterea numărului de idei noi; acest spor poate fi însă realizat, subliniază T.R., și prin îmbunătățirea raportului idei emise — idei aplicabile, prin orientarea adecvată — în cadrul unei strategii de perspectivă — a efortului indivizilor creativi spre domenii prioritare. În cadrul unei anumite întreprinderi o astfel de strategie inovațională ar trebui să cuprindă, în egală măsură, trei componente de bază ale activității: materiile prime utilizate, procesele de producție propriu-zise și piețele de desfacere, în toate aceste direcții fiind necesar să se contureze segmente previzibile de innoire rentabilă.

Concordanță

● *Contradicțiile economice pot fi considerate ca un sub-sistem în cadrul sistemului general al contradicțiilor specifice o-rinduirii socialiste — opinează J.*

Arcyo în articolul „Glavnice economiceskoe negotivoreceniie na sovremenmom etape razvitiia Bolgarii” publicat în numărul 2 1980 al revistei „IKONOMICESKA MISL”. Principala contradicție economică specifică actualului stadiu de dezvoltare al economiei socialiste — și în caz particular al economiei bulgare — este caracterizată potrivit, părerii exprimate de J. A., de două elemente: pe de o parte nivelul de dezvoltare a forțelor de producție înregistrate în momentul de față, iar pe de altă parte formele de organizare socială a producției. Depășirea contradicției evidente între aceste elemente, proces care presupune implicarea cu precădere a factorului conștient, vizează perfecționarea structurilor organizaționale ale producției sociale. O importanță sporită dobîndește în acest cadru implementarea largă, în procesul conducerii, a opticii economice. Aceasta presupune, pe de o parte, găsirea celor mai economice soluții pentru funcțio-

narea optimă a economiei naționale; pe de altă parte este necesară crearea condițiilor pentru exercitarea responsabilității materiale la toate nivelurile de conducere deopotrivă cu perfecționarea sistemului de stimulente.

Considerată ca o etapă în dialectica dezvoltării sociale, rezolvarea contradicției amintite va conduce, potrivit părerii lui J. Aroyo, la afirmarea altor cupluri de forțe contradictorii, în perspectivă vom asista la o situație contradictorie, dialectică, creată de nivelul înalt de perfecționare a mijloacelor de producție cu care va fi înzestrată economia națională și gradul mai scăzut de exploatare a acestora.

Capacitatea de adaptare — componentă esențială a pregătirii profesionale

● *Modalitățile practice de organizare a „formării profesionale permanente”, înseși rezultatele*

pitaliste moderne întrebându-se asupra influenței gândirii științifice și a tehnologiei în alegerea societății și a modului de viață. Mișcarea ecologistă ridică, înainte de toate, problema raportului dintre natură și societate într-un secol în care omul „denaturat”, închis în rolul său social, este principala victimă a acestui raport actualmente antagonic: omul trebuie să mediteze și din punctul de vedere al naturii, asupra noțiunilor de bunăstare și de libertate, asupra unei morale de comportament cotidian.

Structurată pe patru părți: de la știința la conștiință: critica societății industriale; spre societăți ecologiste; analiza mișcării ecologiste, cartea amintită a lui D.S., este o serioasă acuzare a societății industriale, considerată ca vinovată de actuala criză ecologică, de propria-i incompetență în administrarea patrimoniului natural. Pe măsura dezvoltării sale această societate a agravat „traumatismele naturii prin tensiuni sociale”. D.S. arată că în concepția unor agronomi de prestigiu, ca René Dumont de pildă, „cauza fundamentală a foametei în Lumea a Treia rezidă în repartitia hranei, a mijloacelor de producție și implicit, a regulilor jocului economic și politic internațional”. Astfel, creșterea populației țărilor Lumii a Treia „este consecința inegalităților în repartitia resurselor alimentare. Familia neavută și neînstrătată tehnic, trebuie să conteze pe numărul brațelor sale pentru a supraviețui; copilul este singura bogăție a sărăciei”.

Constatările unor biologi, agronomi, economiști, demografi etc. privind amplificarea distrugerii ecosistemelor (natură, mare, pădure etc), a dispariției speciilor, creșterea poluării, a consumului de rezerve energetice, creșterea populației, a foametei a inegalităților etc. au activizat o nouă luare de cu-

noștință în anii șaptezeci și a determinat formarea „unei noi conștiințe planetare”. Militanții occidentali ai ecologismului vin din direcții diferite. Ei sînt membri ai diferitelor comitete de apărare care se diversifică tot mai mult în țările apusene; asociații pentru protecția lumii sălbatică, grupuri antimilitariste etc. etc. Ei condamnă, deopotrivă, utilizarea defoliantelor, experiențelor nucleare, vinerea balenelor, influența societăților multinaționale, exploatarea Lumii a Treia etc. Noii militanți ecologiști lansează un puternic apel la umanitate pentru ca „popoarele lumii” să recunoască faptul că „omul sapiens este o specie în pericol”.

Fenomen social recent, ecologismul se bazează pe înflorirea sensibilității ecologiste, a suflului contestatar și pe aspirațiile de libertate ale tineretului. Rolul intelectualilor a fost preponderent în nașterea mișcării ecologiste. Primul catalizator al ecologismului, aflat în Franța cit și în celelalte țări occidentale, a fost futurologia (viitorologia). Esențialul propunerilor ecologiste avea cu deosebire în vedere, viitorul nesigur al planetei. Părintele acestei conștiințe prospective a fost, fără nici un fel de îndoială, Aldous Huxley. Cartea cea mai cunoscută a sa — „Les Meilleur des mondes”, scrisă în 1932, deplînge o societate viitoare aruncată într-un totalitarism științific în care individul despersonalizat este luat în întregime în sarcină de către ordinea socială. Această futurologie literară, care îngemăna diverse forme de știință — ficțiune ecologică, a fost schimbată în anii șaptezeci prin avertismentele unui anumit număr de intelectuali, deduse din prospectiva științifică. Titlurile operelor apărute între 1969 — 1973 sînt revelatoare: Liberer l'avenir (1969) a lui Ivan Illich, care a devenit unul din principalii teoreticieni ai mișcării ecologiste; Changer ou disparaître

(1972), a echipei ziarului englez The Ecologist; Quelle terre laisserons-nous à nos enfants? (1969) de Barry Commoner; La société contre nature (1972) de Serge Moscovici; L'utopie ou la morte (1973) de René Dumont; Ecologie: détente ou cycle infernal (1973) de Pierre Samuel. — Toate aceste analize ale crizei ecologice au folosit ecologismului, care, începînd cu 1973, se afirmă în tot mai mare măsură în peisajul social occidental.

Cercetări mult mai organizate s-au născut odată cu lucrările Institutului de Tehnologie din Massachusetts (care a publicat, la cererea Clubului de la Roma, un raport asupra limitelor creșterii), cu profețiile lui Herman Kahn, și în Europa, cu concepția lui Bertrand de Jouvenel, a grupului său „Viitorologii”, precum și cea a lui Denis de Rougemont. În ciuda însă a aparențelor lor științifice, previziunile, alarmiste, se scufundau adesea în profeție și unceri, în misticism: din acest motiv, primele propuneri ecologiste au fost adeseori interpretate cu exagerări care envezau un mileniu de groază. Apropierea anului 2000 catalizează însă vechile terori: terra va fi epuizată, devastată, suprapopulată, poluată, popoarele vor fi înfometate, decimate sau oprimate. Catastrofa este aproape, sfîrșitul se apropie etc. Anunțarea apocalipsului a adus, desigur, prejudicii primilor ecologiști și propunerilor lor. Amplificarea însă a efectelor crizei ecologice a avut și o latură pozitivă și anume a permis, totuși, popularizarea rapidă a ideilor ecologiștilor.

prof. dr. Constantin BICHI

*) Dominique Simonnet, L'écologie, Presses Universitaires de France, Paris, 1979, 125 pagini.

acestei activități, sînt determinate de concepția asupra rolului și locului acestui sistem educațional în cadrul structurilor socio-economice pe care o promovează factorii implicați — afirmă Jean-Louis Bemer în cadrul unui grupaj de materiale publicat în LE MONDE (numărul din 23 mai a.c.) sub genericul „La formation permanente et l'université”. Autorul subliniază că, în mod frecvent, acest tip de pregătire nu este conceput decît ca o adaptare la perfecționările din domeniul tehnic. Realitățile dezvoltării actuale și în mod concret practica unor organisme specializate — cum ar fi Centrul de Cooperare economică și socială din Nancy, la ale cărui rezultate S.L.B. face referințe — evidențiază însă necesitatea unor schimbări profunde în această optică. Cu deosebire în situație de criză, afirmă J.L.B., procesul educației permanente trebuie să dobîndească un caracter mai concret propunîndu-și atît obiective generale — formarea „oamenilor

viitorului”, de exemplu, cît mai ales dezvoltarea facultăților de adaptare rapidă la schimbările survenite în mediul ambiant. Metodele de instruire se cer, la rîndul lor, orientate corespunzător; aceasta presupune, după cum se subînțiază în articol, promovarea unei pedagogii adaptate la structurile mentale ale adultului iar pe de altă parte asigurarea unui cadru organizațional stimulatînd pentru individ, în speță instituirea unui sistem de promovare care să țină seama de nivelul de pregătire și de acțiune eficientă ale personalului.

Automobilul japonez

● Asigurarea menținerii ritmului înalt de creștere a producției de automobile — estimat pentru anul în curs la 10% iar pentru anul 1985 la 8,5%, — necesită redefiniri de fond în strategia dezvoltării acestei ramuri de bază a economiei japoneze. Schimbările proiectate, subliniază Jean-Yves Helidie în articolu-

lul „Construction automobile japonaise: le choix d'une stratégie pour la decennie 1980” publicat în numărul din iunie 1980 al revistei „CHRONIQUES D'ACTUALITE DE LA S.E.D.E.I.S.”, vizează consolidarea poziției automobilului japonez pe piața mondială. Sînt luate în calcul pe de o parte modul specific de dezvoltare și locul acestei subramuri în contextul economiei nipone — circa 630 000 de persoane ocupate, participarea cu 18% la exportul japonez, o cerere ridicată și constantă pe piața internă etc. — iar pe de altă parte strategiile aplicate pînă în prezent în promovarea acestor produse pe piețele externe. Elementele noi ce caracterizează reorientările industriașilor japonezi la orizontul deceniului '80, apreciază J. Jr. H., privesc realizarea unor tipuri de automobile electrice și cu un consum redus de carbu-

FIȘE

rant. Sînt avute, astfel, în vedere cu deosebire diversificarea modalităților de pătrundere pe alte piețe și de asigurare a unui nivel ridicat la vânzări. Se disting, în această perspectivă, două direcții de acțiune. Astfel, pentru țările în curs de dezvoltare se stimulează sporirea numărului de unități care să asigure, în principal, operații de asamblare a automobilelor. În țările dezvoltate, și cu prioritate S.U.A., unde sporirea vânzărilor în formele actuale ar putea provoca anumite reacții protecționiste, se optează pentru o politică de integrare a întreprinderilor constructoare de automobile japoneze cu întreprinderi similare autohtone și lansarea, pe piața acestor țări, a unor produse noi realizate în comun.

Conferința mondială

a Deceniului O.N.U. al femeii

Participare sporită la eforturile de progres și bunăstare în lume

Organizată în contextul Deceniului O.N.U. al femeii (1976—1985), Conferința mondială care va avea loc între 14—30 iulie 1980 la Copenhaga își propune ca dezvoltarea „egalitate, dezvoltare și pace” — expresie a preocupărilor internaționale îndreptate către asigurarea pentru toate

femeile din lume a unor condiții egale și demne de viață fără discriminări, fără amenințările războiului și ale tuturor implicațiilor subdezvoltării, către crearea cadrului corespunzător pentru afirmarea și participarea cât mai deplină a femeilor la eforturile de progres și bunăstare în lume.

CONFERINȚA mondială a Națiunilor Unite pentru Anul internațional al femeii ținută în iunie 1975 în Mexic atrăgea atenția asupra importanței contribuției femeilor la viața socială și economică, subliniind totodată cât de mult contrastează această contribuție potențială cu poziția inferioară pe care sînt puse, de multe ori, femeile astăzi în lume. A trecut de atunci mai bine de o jumătate de deceniu, deceniu consacrat eforturilor pentru emanciparea femeii, deceniu bogat în declarații și planuri de acțiune inițiate sub egida O.N.U., vizînd promovarea egalității în drepturi și în special dreptul nediferențiat la muncă și retribuție, extinderea posibilităților de afir-

acestora sînt limitate la un nivel uneori inacceptabil — constrîngerii accentuate de factorii culturali care deformează imaginea femeii ca muncitoare, reducînd contribuția sa socială și situînd-o pe un loc nejustificat în societate.

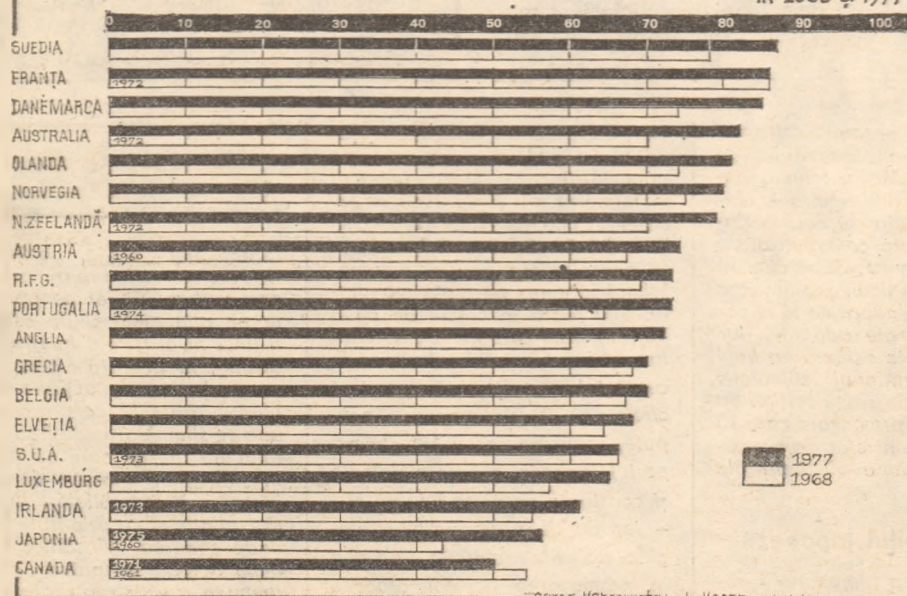
Educația este primul nivel al discriminării structurale care se exercită asupra femeilor din numeroase țări. Analfabetismul constituie încă un grav impediment în calea găsirii unui loc de muncă, în special în țările în curs de dezvoltare unde proporția femeilor analfabete este de 27,3% în America Latină, 56,2% în Asia și 80% în Africa. Analfabetismul atît de ridicat în rîndul femeilor este o evidentă consecință a

minarea învățămîntului elementar, ține în primul rînd de nivelul ridicat al taxelor școlare.

Diferențieri apar în continuare în faza specializării cînd tinerele se opresc în mare măsură la meserii tradiționale feminine care necesită o perioadă scurtă de pregătire. De multe ori, chiar și în țări avansate, educația se pare că nu contribuie la pregătirea tinerelor pentru confruntarea cu munca sau le acordă o pregătire inadecvată pentru găsirea unui loc de muncă. În Olanda, spre exemplu, un studiu al Organizației Internaționale a Muncii arată că în 1971 numai 8% din absolventele de școli profesionale au continuat cursurile și activitatea ulterioară de specializare, în timp ce procentul tinerilor în aceeași situație era de 68%; în Anglia, 110 000 femei față de 112 000 bărbați urmau cursuri de calificare și numai o fată din patru, în cadrul unor cursuri cu durată de peste un an, sau — în cazul continuării școlarizării în învățămîntul superior, — se îndreptau către studii umaniste mai curînd decît către studii cu caracter științific și tehnic de natură să le permită exercitarea ulterioară a unor profesii. Problema încadrării forței de muncă feminine există, deci, deopotrivă în statele dezvoltate și în cele în curs de dezvoltare, în acestea din urmă însă situația fiind, pe ansamblu mult mai gravă în condițiile unui grad de ocupare a forței de muncă de numai 26,4% și a creșterii de peste trei ori a populației feminine active în ultima jumătate de secol.

Pe de altă parte, este cert că factorii economici sînt de primă importanță în determinarea gamei de posibilități oferite femeilor pentru a munci. Studii ale Organizației Internaționale a Muncii au demonstrat că — în contextul șomajului cronic și în creștere — femeile sînt de regulă în primele rînduri ale șomerilor în perioadele de recesiune economică. Avînd, desigur, forme de manifestare și implicații dintre cele mai profunde în țările în curs de dezvoltare, acest fenomen afectează puternic și situația femeilor muncitoare din țările dezvoltate. În Belgia anilor 1976—1979, rata șomajului feminin a depășit pen-

REMUNERAREA MEDIE A FEMEILOR, ÎN %, FAȚĂ DE CEA A BĂRBAȚILOR, ÎN ȚĂRI DIN OCDE, ÎN 1965 ȘI 1977

Sursa: l'Observateur de l'OCDE nr 104/1980

mare și incurajarea participării femeilor pe plan decizional.

Problemele au rămas însă, în esență neschimbate. În țările „lumii a treia”, unde majoritatea femeilor lucrează în sectorul agricol condițiile de muncă ale

perpetuării unor concepții învechite, anacronice, care statuează, tradițional, tocmai o stare de inferioritate a femeii și împotriva cărora nu se luptă cu destulă hotărîre. Pe de altă parte, abandonarea școlii în aceste țări, odată cu ter-

Populația și forța de muncă feminină, 1950—2000 (în milioane)

Anul	Populația	
	țări în curs de dezvoltare	țări dezvoltate
1950	803,9	448,0
1975	1 396,6	584,3
2000	2 419,6	691,3
	Forța de muncă	
	țări în curs de dezvoltare (incadrare 26,4%)	țări dezvoltate (incadrare 35,4%)
1950	198,6	145,7
1975	369,0	206,7
2000	617,5	260,3

Sursa: Biroul Internațional al Muncii

tru prima dată 10%, ajungând chiar la aproape 15% în ultimul an, în timp ce ponderea bărbaților ce și-au pierdut locul de muncă în totalul populației masculine active se situează la 5,3% în aceeași perioadă. Cu mici modificări, situația se regăsește în majoritatea țărilor dezvoltate. Unul dintre motivele recunoscute de specialiști ai O.C.D.E.¹⁾ se referă la faptul că femeile au, pe ansamblu, o calificare mai redusă și exercită o gamă mai restrânsă de profesii decât bărbații, ceea ce face ca ele să fie cele mai vulnerabile în cazurile de reducere a locurilor de muncă.

În ceea ce privește viitorul, perspectivele sînt de asemenea pesimiste. Progresul tehnic, în special microelectronica, va determina înlocuirea unei mari părți din activitatea prestată de populația activă cu procese automatizate — situație deja evidentă în sectoarele bancare și al comerțului în unele țări dezvoltate. Specialiștii occidentali nu s-au pus încă de acord asupra problemei dacă apariția a noi tipuri de produse și servicii — determinate de progresul tehnic — va duce la crearea unui număr sporit de locuri de muncă; acordul există în a prognoza că o scădere a șomajului nu este de așteptat, cel puțin pe termen mediu pentru muncitorii din țările industrializate.

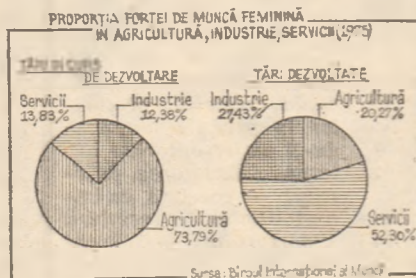
Diferențierea apare și în ce privește natura încadrărilor. Cu rare excepții, statisticile, arată că femeile lucrează cu predilecție în servicii, în munci de birou sau în sectorul industrial — în anumite ramuri ca industria textilă sau alimentară. Muncile exersate de majoritatea femeilor sînt mai prost remunerate (vezi graficul nr. 1) mai puțin stabile, mai puțin calificate și cu mai puține posibilități de promovare decât în cazul bărbaților. Înfăptuită în mod deliberat, indirect sau involuntar această discriminare există și ea se pare că va mai dăinui încă multă vreme, ca rezultat al unor mentalități ce țin de un context social și istoric depășit.

Încă din 1951, Conferința Organizației Internaționale a Muncii a adoptat o convenție — ratificată pînă în prezent de peste 90 de state — care cerea salariu egal pentru o muncă egală. Cu toate progresele înregistrate, statisticile internaționale relevă că salariul mediu

al femeilor nu reprezintă însă decît 50—80% din cel al bărbaților. Acceptînd formal principiul egalității, numeroase țări au găsit mijloacele de a evita să transforme în realitate acest principiu.

Conferința de la Copenhaga este, deci, confruntată cu o largă arie de probleme nerezolvate. Circumscrișă datelor prezentate mai sus, analiza asupra realizării obiectivelor Deceniului O.N.U. al femeii va constitui pentru apropiata conferință cadrul inițierii unui Program de acțiune pentru a doua jumătate (1981—1985) a Deceniului O.N.U., în vederea realizării Planului mondial de acțiune stabilit cu ocazia Anului Internațional al Femeii în 1975: ● obiectivele și strategiile naționale și internaționale pentru integrarea și participarea femeilor la dezvoltarea economică și socială, în special în ce privește munca, educația și sănătatea; ● asigurarea planificării și controlului referitor la transpunerea în practică a acestor obiective; ● identificarea condițiilor pe plan național cele mai adecvate în acest sens.

Conferința își propune să contribuie la susținerea eforturilor pentru promovarea egalității și un tratament adecvat în ce privește orientarea și formarea profesională. Protejarea maternității este un alt deziderat ce trebuie realizat printr-un ansamblu de măsuri convergînd către crearea cadrului social și economic adecvat, fără discriminări instituționale sau practici legate în special de dreptul la condiții normale de naștere și concediu post-natal, dreptul la continuitate profesională

după naștere. Pe planul participării, Conferința își propune să contribuie la întărirea convingerii că femeile participă în egală măsură, alături de bărbați, la progresul material și spiritual al umanității, ele afirmîndu-se în epoca noastră ca o puternică forță socială și revoluționară, cu o contribuție deosebită în lupta pentru pace. Acest fapt tează preocupările pentru lărgirea posibilităților ca femeile să ocupe funcții importante în posturile de decizie la nivel național și chiar internațional, în viața sindicală, în organizații obștești din mediul urban sau rural. Sînt deziderate ce pot și trebuie să devină realitate pentru a înlătura fenomenele de discriminare în privința perspectivei sociale, a dreptului egal la muncă și la retribuie egală — discriminări care constituie un anacronism al epocii actuale. Astfel de anacronisme se impun a fi înlăturate cît mai rapid printr-o concertare a eforturilor internaționale, printr-o abordare constructivă, fără echivoc și prejudecăți a realităților contemporane, pornindu-se de la înțelegerea dezideratelor supreme ale umanității, de realizare a unei lumi bazate pe raporturi de echitate și dreptate.

Em. STANCU

ROMÂNIA SOCIALISTĂ

dă expresie idealurilor sale de echitate și dreptate socială prin promovarea consecventă a unei condiții de egalitate a femeii cu bărbatul, componentă intrinsecă a întregii strategii de dezvoltare economico-socială, de înflorire a personalității umane. Succesele dobîndite în toate domeniile de activitate, prefacerile adînci pe plan social se regăsesc în statutul femeii în societate și în familie, în dinamica sa actuală și în tendințele dezvoltării viitoare — expresie a concepției partidului nostru care înscrie ca scop al politicii sale de continuă dezvoltare economico-socială, afirmarea multilaterală a personalității tuturor membrilor societății, fără nici o deosebire de sex sau naționalitate. Iată numai cîteva exemple edificatoare:

Dreptul la muncă

- ponderea femeilor în populația ocupată se apropie de cea a structurii populației țării: în industrie femeile reprezintă aproape 40% din forța de muncă

- a crescut numărul femeilor care lucrează în ramuri de înaltă tehnicitate (chimie, construcții de mașini, electronică, electrotehnică)

- fetele reprezintă 40% din cursanții în învățămîntul liceal, 67% în specializarea postliceală, 41% în învățămîntul superior

- femeile reprezintă peste 1/2 din absolvenții cu studii medii, 1/3 cu studii superioare, 20% din totalul inginerilor, 30% din totalul cadrelor didactice, peste 25% din numărul celor cu titlu de doctor în științe

Protecția mamei și copilului

- 98,2% din totalul copiilor se nasc în unități sanitare

- peste 1,5 milioane copii primesc alocații

- 75,4% din totalul copiilor de vîrstă preșcolară au fost în grădinițe în 1978 față de 18,6% în 1950

- în perioada 1950—1978 numărul locurilor în creșe a crescut de 17 ori

Participare

- în prezent, 28% din totalul membrilor de partid sînt femei; pentru prima dată femeile au fost promovate prim-secretari și secretari ai comitetelor județene de partid

- a crescut numărul femeilor secretari ai comitetelor municipale și orașenești, secretari ai comitetelor de partid din mari unități economico-sociale, culturale, științifice

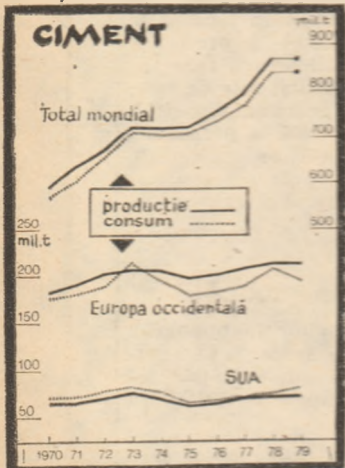
- importante funcții de conducere pe linie de stat — directori generali, miniștri adjuncți, miniștri etc. — sînt îndeplinite de femei.

¹⁾ l'Observateur de l'OCDE nr. 104 mai 1980.

TENDINȚE CONJUNCTURI

Cimentul — reorientări energetice și geografice

POTRIVIT unor studii occidentale citate de revista britanică „The Economist”, consumul mondial de ciment ar putea să crească cu circa 60% în următorii 10 ani, atingând 1,3 miliar-

de tone. Din această creștere, țările în curs de dezvoltare ar urma să „beneficieze” în propor-

ție de 90%. Explicația constă în aceea că țările industrializate nu mai sînt interesate în a dezvolta industria poluantă și energofagă, producția de ciment fiind, astfel, lăsată în cea mai mare parte, pe seama țărilor în curs de dezvoltare. Ca orientări, preocupările prioritare sînt îndreptate în prezent către trecerea cuptoarelor de la petrol la cărbune ca sursă termică, în condițiile în care energia deține 60% din cheltuielile totale de producție. Transformarea costă numai o treime din cheltuielile pe care le-ar presupune construirea de noi cuptoare.

Creșterea costurilor de transport va determina orientarea importatorilor către surse de aprovizionare mai apropiate. O primă urmare va fi, se pare, reducerea importurilor de ciment din S.U.A. pentru Europa în favoarea produselor fabricate pe continent (în condițiile în care numai transportul din S.U.A. pină în Anglia — de exemplu — costă 38 dolari pe tonă).

„treia” ar face ca P.N.B.-ul țărilor rămase în urmă să nu înregistreze decît o creștere de 4,8% pe an, iar numărul șomerilor, care era de 59 mil. în 1976 să ajungă la 55 mil. în 1985.

— Liberalizarea schimburilor ar permite țărilor din „Sud” să-și sporească exporturile cu 11% pe an și P.N.B. cu 5,3% pe an. Țările dezvoltate și-ar putea menține și în aceste condiții excedente în balanțele comerciale, iar numărul șomerilor s-ar reduce cu 282 mii. respectiv noile locuri de muncă ce ar fi create în ramurile care produc pentru export. Așadar, nu se justifică argumentul că reducerea obstacolelor tarifare și netarifarare ar provoca agravarea șomajului în țările industrializate; dimpotrivă, protecționismul constituie cea mai gravă amenințare în ce privește folosirea forței de muncă și în țările industrializate — subliniază raportul citat.

Biroul Internațional al Muncii arată, de asemenea, că țările în curs de dezvoltare au continuat să importe din țările dezvoltate, în ciuda creșterii prețurilor la petrol, majorându-și astfel datoritiile externe. Majorarea datoritiilor — corelată cu imposibilitatea creșterii exporturilor — poate duce la diminuarea importurilor cu consecințe negative și asupra creșterii economice și a folosirii forței de muncă în țările dezvoltate.

Programe de dezvoltare

Venezuela: mari proiecte de investiții

VENEZUELA, importantă producătoare și exportatoare de țitei pe plan mondial, promovează, de mai mulți ani, o politică de investiții care vizează, concomitent cu dezvoltarea în continuare a industriei petrolului, construirea unor mari obiective economice menite să contribuie la diversificarea economiei țării și la atenuarea puternicei dependențe de extracția și comercializarea pe piața externă a țiteiului și derivațelor.

În perioada 1979—1988, este prevăzut un volum total de investiții de 110 miliarde bolivari (3,8150 bolivari = 1 dolar S.U.A.) în industria petrolieră, în special pentru efectuarea lucrărilor de explorare (se vor extinde explorările offshore), explorarea și exploatarea zăcămintului Orinoco de țitei greu și foarte greu (în anul 1988 se intenționează obținerea din această zonă a unei producții de 125 000 barili/zi).

Venezuela a luat hotărîrea utilizării fondurilor pentru dezvoltarea unor ramuri de bază ale economiei, printre care industria siderurgică, industria aluminiului, industria energiei electrice, diverse domenii ale industriei prelucrătoare. În siderurgie, pe lângă mărirea capacității de producție a combinatului existent (SIDOR), urmează să se construiască în statul Zulia un nou combinat care, în 1984, va avea o capacitate de producție de 1,1 milioane tone laminate de oțel, urmînd ca la sfîrșitul deceniului să se atingă capacitatea finală, de 4,5 milioane tone/an. Pentru efectuarea lucrărilor (inclusiv dezvoltarea, în zonă, a industriei cărbunelui), în planul pe perioada 1980—1984 este prevăzută suma de 15 377 milioane bolivari. Capacitatea pentru producerea aluminiului primar se intenționează să sporească de la 110 000 tone în 1979, la 217 000 tone în 1980 și la 280 000 tone în 1982. În scopul creșterii capacității instalate pentru producerea energiei electrice se află în curs de construcție marea centrală hidroelectrică Guri a cărei capacitate instalată urmează să ajungă la 9 000 MW în 1984 (de la 2 000 MW în prezent).

Agricultura, care este insuficient dezvoltată față de necesitățile țării (producția agricolă satisface aproximativ jumătate din cererea de consum) va beneficia, în următorii ani, de însemnate investiții în vederea creșterii suprafețelor cultivate și îmbunătățirea randamentelor.

O atenție sporită este acordată investițiilor cu caracter social. În cadrul programului pe perioada 1980—1984 aproape o treime — 21 641 milioane bolivari — din investițiile totale prevăzute pentru perioada menționată este alocată pentru construcția de locuințe, iar 10 050 milioane bolivari pentru aducțiunea apei și sisteme de canalizare.

Transpunerea în viață a programelor de investiții determină o cerere de import ridicată, Venezuela fiind preocupată de diversificarea surselor de aprovizionare și a piețelor de desfacere. România figurează printre țările furnizoare de Venezuela, căreia îi livrează o serie de produse, inclusiv din domeniul construcțiilor de mașini, al căror volum și diversitate a înregistrat creșteri în anii actualului deceniu. Pe linia eforturilor comune de intensificare a colaborării economice bilaterale România și Venezuela sînt preocupate de identificarea domeniilor și promovarea acțiunilor de cooperare.

Maria DESMIREANU

Protecționismul — cauză a șomajului

DIALOGUL Nord-Sud ar putea fi utilă dacă țările industrializate ar renunța treptat la restricțiile impuse asupra importurilor din țările în curs de dezvoltare — apreciază un recent studiu al Bi-

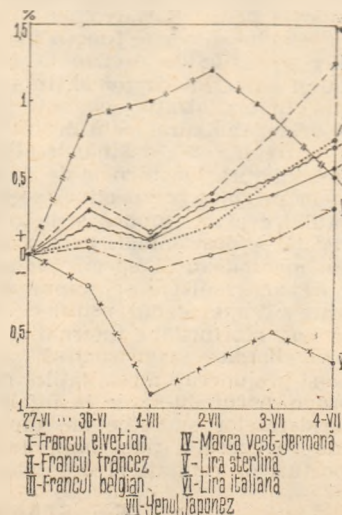
roului Internațional al Muncii, care prefigurează în acest sens două alternative posibile pentru viitor:

— Continuarea poliției protecționiste, în condițiile în care ar limita la 8,8% pe an creșterea importurilor de produse prelucrate provenind din „lumea a

EVOLUȚII MONETARE

ÎN SĂPTĂMINA 30.VI — 4.VII.1980 dolarul S.U.A. a înregistrat o tendință de ușoară slăbire față de majoritatea valurilor occidentale.

Francul elvețian a înregistrat în perioada analizată deprecierea cea mai accentuată față de dolar, situîndu-se pe 4.VII.1980 la 1.61 franci/1 dolar, comparativ cu nivelul de 1.63 franci/1 dolar pe 27.VI.1980. Francul francez, beneficiar în continuare al unor dobinzi destul de ridicate comparativ cu ale partenerilor din Sistemul valutar vest-european, continuă să evolueze la limita maximă a plafonului stabilit în sistem; față de dolarul S.U.A. s-a repreciat în această săptămînă cu circa 0,7%, fiind tranzacționat la închiderea din 4.VII.1980 la 4.0650 franci/1 dolar, față de închiderea de referință de 4.0950 franci/1 dolar. Un procent apropiat de creștere l-a înregistrat și francul belgian, care era cota pe 4.VII. la 28.05 franci/1 dolar, față de 28,25 franci/1 dolar cu o săptămînă în urmă. Marca vest-germană se situa la închiderea intervalului analizat la 1.7550 mărci/1 dolar, respectiv cu 0,6% peste nivelul din 27.VI.1980 de 1.7650 mărci/1 dolar. Lira sterlină, după o evoluție continuă ascendentă față de dolar pînă pe data de 3.VII.1980 (2.3925 dolari/1 liră), odată cu scăderea de către Banca Angliei a dobinzii minime de împrumut („minimum lending rate”) de la 17 la 16% p.a., a pierdut din terenul cîștigat, astfel că la închiderea perioadei era cotată la 2.3475 dolari/1 liră, comparativ cu nivelul din 27.VI.1980 de 2.3350 dolari/1 liră (reprecie de 0,5%).

Persistența zvonurilor cu privire la o eventuală devvalorizare a lirei italiene în cadrul Sistemului valutar vest-european, unde continuă să ocupe ultima poziție (cu peste 4% mai slabă decît francul francez aflat pe primul loc), a determinat doar o ușoară apreciere a lirei față de dolar — 0,3% —, respectiv 838,50 lire/1 dolar pe 4.VII, față de 841 lire/1 dolar pe 27.VI.1980. Yenul japonez se menține pe aceeași linie descendentă față de dolarul S.U.A. cursul său situîndu-se la închiderea săptămînii la 219,25 yen/1 dolar, cu 0,7% sub nivelul de referință de 217,75 yen/1 dolar.

Dobinzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au evoluat în jurul a 9,4375% la eurodolar, 8,875% la euromarca vest-germană și 5,5% la eurofrancul elvețian.

Creșterea prețului aurului la Londra din intervalele precedente a continuat și în această perioadă, al doilea fixing din 4.VII.1980 de 666,50 dolari/uncie fiind cu 29 dolari peste cel corespunzător din 27.VI.1980.

Paul DUMITRASCU
Gheorghe MUNTEAN

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 30.VI.—4.VII.1980, luîndu-se ca bază cursurile din 27.VI.1980

FRANȚA ÎN COMPETIȚIE PENTRU LOCUL 3 ÎN IERARHIA EXPORTATORILOR

ÎN CONDIȚIILE în care multe țări industrializate sînt confruntate cu dificultăți evidente — accentuarea fenomenelor recesioniste, creșterea șomajului și a inflației — Franța a reușit să se remarce printr-o mai mare stabilitate în raport cu alte state occidentale, ca urmare a elaborării unei noi politici economice menită să asigure dezvoltarea și o competitivitate sporită a industriei naționale, printr-un sistem de conducere implicînd tot mai mult intervenția și controlul statului la toate nivelele. Realizările Franței în ultimul deceniu demonstrează tocmai capacitatea economiei franceze de adaptare la mutațiile intervenite pe plan internațional, demonstrată de ritmul de creștere și gradul de competitivitate deosebit de ridicat în comparație cu al altor state industrializate.

Competitivitatea industriei franceze poate fi apreciată și atestată de realizări concrete, în primul rînd de creșterea continuă a volumului exporturilor, mai ales după 1974, astfel încît, în prezent, Franța își dispută cu Japonia locul al treilea în ierarhia principalilor exportatori mondiali. Rapiditatea majorării exporturilor franceze ca răspuns la suplimentarea masivă a facturii petroliere demonstrează din plin succesul „comercial” al produselor industriale și agricole franceze.

O deosebită însemnătate în obținerea acestor realizări l-a avut politica economică promovată de guvernul francez în ultimii ani, politică bazată pe principiul asigurării unei stabilități cît mai mari a ritmului de creștere. După cum aprecia, recent, primul ministru al Franței, Raymond Barre, „obiectivul guvernului a fost permanent acela de a asigura o evoluție, pe cît posibil, stabilă a activității economice în Franța. În 1980, dorința guvernului este de a feri Franța de influențele recesiunii internaționale”.

Această preocupare este întărită de prognozele oficiale naționale care prevăd, pentru 1980, un ritm real de creștere economică de 2—2,5%. La baza acestei prognoze asupra dezvoltării economice în 1980 stă învierea activității de investiții în industria franceză precum și dezvoltarea cooperării pe plan extern. Pentru 1980, volumul investițiilor productive se va majora cu 4,5%, această activitate fiind orientată cu precădere către sectorul produselor semifabricate, al autovehiculelor și bunurilor de echipament. Învierea activității investiționale în 1980 este motivată, printre altele, de îmbunătățirea situației financiare a firmelor în 1979, de necesitatea creșterii productivității muncii, modernizarea și dezvoltarea aparatului productiv. Cele mai semnificative investiții în 1980 vor fi destinate modernizării și dezvoltării în industria textilă („Rhone-Poulenc”), transporturi („Peugeot”), în sectorul agroalimentar („Gervais-Danone”), componente electronice și în special tuburi catodice („Thomson-CSF”).

Printre ramurile industriale cu competitivitate ridicată, la nivel mondial,

se numără aeronautica, comenziile înregistrate de această industrie în 1979 cifrîndu-se la 26,89 miliarde franci față de 17,15 miliarde franci în 1978. Printre principalele obiective figurează avioanele „Airbus”, „Mirage F1”, „Alpha Jet”, elicoptere, motoare de avioane cu reacție, echipamente electronice etc., cele mai multe comenzi fiind rodul acțiunilor de cooperare în producție între firmele franceze specializate și parteneri străini.

Un alt domeniu reprezentativ îl constituie industria autovehiculelor, Franța exportînd în 1979 aproape 53% din producția sa. Exporturile franceze de autovehicule au totalizat 56 miliarde franci în 1979, respectiv 13,4% din totalul exporturilor Franței în acel an. În 1979 au fost exportate 1 700 000 de autoturisme, cu 7,7% mai mult decît în anul 1978. Principalul exportator francez, grupul „Renault”, reunește 225 de societăți în Franța și în străinătate realizînd în 1979 rezultate concretizate în creșterea cifrei de afaceri cu 22% față de 1978, iar a investițiilor cu 26%.

Rezultate deosebite s-au înregistrat în anul 1979 în domeniul lucrărilor publice și al construcțiilor, în special efectuate în străinătate. Firmele franceze sînt astăzi prezente în peste 25 de țări ale lumii, îndeosebi țări în curs de dezvoltare și țări socialiste, executînd — pe bază de cooperare — lucrări de construcții extrem de variate: rafinării, centrale termoelectrice, hidroelectrice, nucleare, rețele de canalizare, conducte, lucrări „off shore”, șosele, porturi, aeroporturi, baraje, construcții de uzine, hoteluri, telecomunicații, căi ferate, metrouri etc.

Unul din obiectivele principale ale politicii economice și ale măsurilor inițiate de autoritățile franceze în ultimii ani a avut în vedere economisirea energiei și raționalizarea consumurilor de produse energetice, avînd în vedere faptul că factura petrolieră a Franței s-a majorat continuu, de la 15 miliarde franci în 1973 la 50 miliarde franci în 1978 și la 82 miliarde franci în 1979. Astfel, în cadrul noului program energetic, anunțat la 20 iunie 1979, guvernul francez a hotărît luarea unor măsuri vizînd reducerea consumului de țiței cu 8,5 milioane tone în 1980 și limitarea importurilor de țiței. Totodată au fost inițiate măsuri vizînd dezvoltarea producției de cărbune, a producției de energie electrică nucleară și a altor surse de energie în vederea reducerii în continuare a gradului de dependență energetică a Franței față de sursele externe.

O atenție deosebită în cadrul acestui program a fost acordată dezvoltării producției de energie nucleară, a cărei pondere în totalul producției de energie primară a Franței urmează să ajungă la 26% în 1990 și 32—35% în anul 2000. De asemenea, ponderea energiei electrice de proveniență nucleară în totalul consumului de energie electrică se prevede să atingă 60% în 1985, 70% în 1990 și 75—80% în anul 2000. Franța dispune în prezent de 14 centrale atomoelectrice cu o putere

instalată de 6 514 MWe, iar în construcție se află încă 27 de unități, cu o putere instalată de 25 875 MWe.

România întreține relații comerciale tradiționale cu Franța, relații care în ultimul deceniu au înregistrat o evoluție ascendentă deosebită. Astfel, în perioada 1970—1979 volumul valoric al schimburilor comerciale româno-franceze a înregistrat o triplare și, în acest cadru, exportul românesc a crescut de 3,6 ori.

Noi perspective de dezvoltare a relațiilor comerciale și de cooperare economică au fost deschise de rezultatele fructuoase ale întîlnirii la nivel înalt, în România, la începutul lunii martie 1979, dintre președinții Nicolae Ceaușescu și Valéry Giscard d'Estaing. Documentele încheiate cu prilejul acestei întîlniri, sînt de natură să asigure un cadru mai larg cooperării bilaterale în domeniile industriei de autovehicule, electronicii și informaticii, aeronauticii, aparate audiovizuale, ca și cooperării în forme noi, cum ar fi societățile mixte de producție și comercializare, inclusiv pe terțe piețe.

În 1979, schimburile comerciale externe între Franța și România au marcat un moment însemnat, înregistrînd o creștere cu 45% în raport cu anul 1978 și totalizînd 3,8 miliarde franci în condițiile unei dezvoltări echilibrate. Obiectivul de dublare a volumului schimburilor comerciale bilaterale, în 1980 în raport cu anul 1975, fixat acum cinci ani de către cele două guverne, a fost atins și chiar depășit cu un an înainte.

De asemenea, trebuie menționate extinderea și diversificarea continuă a cooperării economice și tehnico-științifice în forme noi, moderne, cum sînt cooperarea industrială în domeniul autovehiculelor, al mașinilor-unelte, metalurgiei, informaticii, chimiei și altele, precum și crearea unor societăți mixte de producție și comercializare — acțiuni edificatoare de conlucrare reciproc avantajoasă. În acest context se includ extinderea cooperării cu Regia națională Renault (privînd fabricarea de autovehicule în România și livrarea de cutii de viteze de către partea română), societatea mixtă „Oltcit” (pentru producerea în România și comercializarea automobilului cu același nume), societatea mixtă de producție „Elarom” cu sediul în România, precum și alte acțiuni în domenii de vîrf — electronică, electrotehnică, informatică, aeronautică, industria chimică și petrochimică etc. Recenta sesiune a Comisiei mixte româno-franceze a evidențiat posibilitatea largirii schimburilor economice, a cooperării industriale și tehnologice, în forme moderne și variate, îndeosebi prin crearea de noi societăți mixte de producție și comercializare.

Vizita pe care urmează să o efectueze în Franța președintele Nicolae Ceaușescu, la invitația președintelui Valéry Giscard d'Estaing, va marca un moment de cea mai mare însemnătate în dialogul rodnic româno-francez, deschizînd noi și ample perspective pentru întărirea amplei prietenii dintre cele două popoare, ridicarea la un nivel superior a relațiilor bilaterale în interesul reciproc, al cauzei păcii, înțelegerii și colaborării internaționale.

Cornel ALBU

DATE DE PROGNOZĂ

O evoluție demografică sănătoasă — element indispensabil al creșterii economice

ÎN TIMP ce numeroase țări în curs de dezvoltare din Africa, Asia și America Latină trebuie să facă față problemelor social-economice pe care le ridică creșterea demografică deosebit de rapidă, o serie de țări capitaliste dezvoltate — mai ales cele europene — sînt sau vor fi într-un viitor apro-

din 1965 va provoca o scădere radicală a ratei de creștere a țării populației totale, cît și a populației apte de muncă, în câteva țări urmînd să se înregistreze chiar o reducere absolută a celei dintîi. Concomitent, va avea loc un pronunțat proces de îmbătrînire a

men lung, perioada 1975—1985 se caracterizează printr-un ritm mai rapid de creștere a populației active în țările Europei occidentale, ceea ce se datorește atît „exploziei“ natalității la sfîrșitul deceniului al șaselea și începutul celui de-al șaptelea, reducerii nu-

Evoluția populației totale (A) și a populației apte de muncă (B) în perioada 1965—1985 (rata medie anuală de creștere sau scădere, în %)

Țara	1965—1970		1970—1975		1975—1980		1980—1985	
	A	B	A	B	A	B	A	B
Anglia	0,4	-0,3	0,2	0,2	-0,1	0,4	0,2	0,6
Austria	0,5	-0,3	0,2	-0,2	0,2	0,7	0,3	1,0
Belgia	0,4	0,2	0,3	0,3	-0,2	0,0	-0,3	0,5
Danemarca	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3	0,5	0,2	0,4
Elvetia	1,1	1,3	0,2	0,2	0,2	0,7	0,2	0,6
Finlanda	0,2	0,6	0,5	0,8	0,4	0,6	0,3	0,4
Franța	0,8	0,8	0,8	1,0	0,3	0,8	0,3	1,0
R.F.G.	0,6	0,0	0,4	0,5	-0,4*	0,4*	0,4*	0,9*
Irlanda	0,5	0,5	1,4	1,3	1,1	1,6	1,1	1,3
Italia	0,6	0,3	0,7	0,3	0,2	0,6	0,6	0,9
Norvegia	0,8	0,6	0,7	0,5	0,2	0,5	0,2	0,5
Olanda	1,2	1,3	0,9	1,2	0,4	1,2	0,2	1,1
Suedia	0,8	0,5	0,4	0,0	0,2	0,0	0,1	0,1
Grecia	0,6	0,0	0,4	0,4	0,6	0,6	0,5	0,9
Portugalia	-1,4	-1,6	2,2	2,3	0,9	1,2	0,8	1,1
Spania	1,1	0,6	0,9	1,0	1,2	1,2	0,9	0,9
Turcia	2,5	2,5	2,7	3,2	2,2	3,1	2,3	2,8

Notă — Cifrele pe perioada 1965—1975 includ și migrațiile; cele pe perioada 1975—1985 nu le includ.

* Numai populația autohtonă.

Sursa: Nations Unies, Bulletin économique pour l'Europe, vol. 30, nr. 2, p. 16.

populației active și — dacă încetinirea creșterii populației totale nu este compensată prin ridicarea ponderii populației active și prin întărirea fluxului imigrației — este de așteptat o scădere generală a ritmului de creștere a ofertei de forță de muncă în Europa occidentală.

Ce-i drept, afirmă autorii studiului, efectele menționate ale reducerii recente a ratei natalității vor începe să se resimtă începînd de pe la jumătatea următorului deceniu și este puțin probabil ca dezechilibrele în structura pe vîrste a populației să ridice probleme prea grave înainte de încheierea secolului. Spre deosebire de această evoluție, care pare a constitui o tendință pe ter-

mărului persoanelor care ating vîrsta de pensionare (ca urmare a ratei scăzute a natalității în perioada primului război mondial și imediat după acesta), cît și modificărilor survenite în participarea femeilor la viața activă. Se apreciază că lăsînd la o parte efectele migrației, în anii 1975—1985 cele mai mari sporuri absolute ale populației active — de circa 200 mii de persoane pe an — vor avea loc în Franța și Anglia, iar în expresie relativă, în Irlanda (de circa 1,7% pe an) și Olanda (circa 1,5%), în timp ce în celelalte țări capitaliste industrializate din Europa creșterea respectivă se va situa sub 1%.

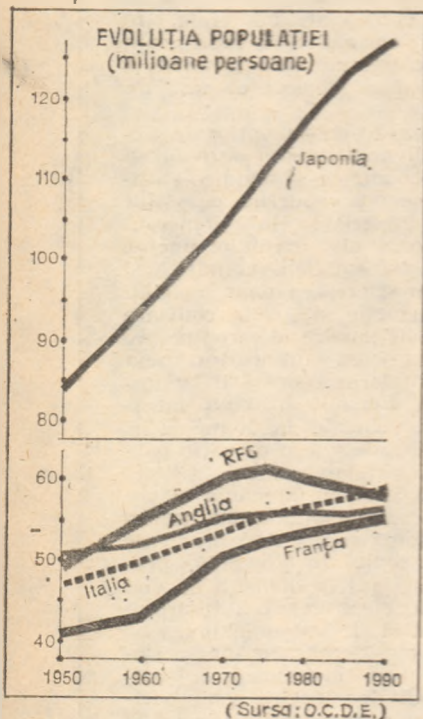
Dacă se compară previziunile pentru anii 1980—1985, cu

statisticile demografice pe perioada precedentă de un deceniu și jumătate (vezi tabelul) se constată o reducere mai mult sau mai puțin sensibilă a ratei medii anuale de creștere a populației în majoritatea țărilor nesocialiste din Europa, în timp ce în privința ratei de creștere a populației apte de muncă se manifestă o tendință predominant inversă. Totodată, Turcia este singura țară care menține de-a lungul întregii perioade examinate o rată ridicată de creștere la ambii indicatori. Dar, se afirmă în studiul O.N.U., din a doua jumătate a deceniului al nouălea este de așteptat o încetinire a creșterii populației apte de muncă în țările examinate, ajungînd chiar sub ritmul de creștere a populației lor totale.

Această evoluție demografică, repercusiunile pe care le va avea asupra vieții social-economice modificarea structurii pe vîrste a populației sînt examinate cu atenție, în multiplele lor aspecte, în țările mai puternic afectate, ca R.F.G., Anglia, Suedia, Franța ș.a. După cum evidențiază recent revista „L'Usine Nouvelle“, scăderea ratei fertilității în Franța în a doua jumătate a deceniului al optulea de la 2,1 la 1,8 și menținerea ei la acest nivel va determina îmbătrînirea populației țării, respectiv sporirea ponderii grupelor de vîrstă între 20 și 64 de ani, reducerea cu peste 2,2 milioane — la nivelul anului 2000 — a efectivului persoanelor sub 20 de ani (față de ipoteza unei rate a fertilității de 2,1), fapt care determină revista să semnaleze pericolul unei „sclerozări“ a națiunii.

După cum atrag atenția specialiștii, insuficiența creșterii a populației active poate frîna dezvoltarea economică, provocînd perturbări îndeosebi în ramurile și sectoarele de activitate cu un nivel mai scăzut al productivității muncii, care utilizează și forță de muncă mai puțin calificată¹⁾. Aria preocupărilor este, însă, mult mai amplă, deoarece modificarea structurii pe vîrste a populației provoacă mutații cantitative și mai ales calitative în structura cererii din partea acesteia, respectiv — pe termen mai lung — în orientarea investițiilor, a activității de inovare, de reclamă și informare, a prognozei în diferite domenii ale activității social-economice etc.

N. POPOV

piat confruntate cu o evoluție demografică cu totul nesatisfăcătoare. După cum avertizau demult un document elaborat de Comisia economică a O.N.U. pentru Europa¹⁾, scăderea natalității în majoritatea țărilor europene începînd

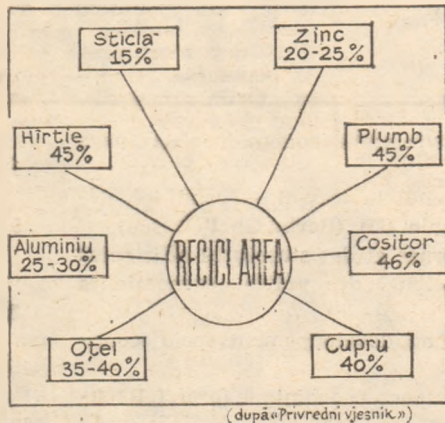
¹⁾ Vezi O.N.U., Etude sur la situation économique de l'Europe en 1977, Deuxième partie, New York, 1979.

²⁾ Vezi C.E.E./O.N.U., Structure et évolution de l'industrie européenne, New York, 1977, cap. 3.

Aprecieri asupra posibilităților de reciclare

DUPĂ opinia specialiștilor, pe calea reciclării diferitelor materii prime și materiale s-ar putea asigura acoperirea unei părți uneori considerabile a necesarului economiei naționale a R.F.G. la produsele respective (vezi graficul). Pe întreaga comunitate economică vest-

europăna posibilitățile de economisire pe calea reciclării sînt evaluate la 2% din necesarul de energie, la 75% din cel de cupru, la 48% în cazul aluminului, la 45% în cazul plumbului și la 58% din necesarul de hirtie.

Conform aprecierilor formulate la Congresul internațional pentru reciclare (octombrie 1979), pe ansamblul țărilor membre ale Pieței comune vest-eu-

ropene ar fi necesar să se investească o sumă de circa 100 miliarde de mărci în tehnologii care permit economisirea de energie și materii prime.

U.R.S.S.: Largă utilizare a bateriilor solare

SPECIALIȘTII sovietici au creat o serie de dispozitive eficiente de captare și folosire a energiei solare, unele dintre realizările respective fiind deja utilizate, pe baza achiziționării de brevete, într-o serie de țări capitaliste. Printre acestea se numără bateriile solare, care — de la debutul lor răsunător, pe sateliți — și-au extins aria utilizării la aprovizionarea cu energie electrică a stațiilor meteorologice, a farurilor maritime, a liniilor de radio-relee etc. Față de randamentul de transformare a energiei solare al prototipurilor inițiale, de numai 6%, tipurile noi de baterii solare realizează un randament de 15%, iar după opinia oamenilor de știință, în viitor, pe baza folosirii unor semiconductori speciali, se va putea ajunge la 90%.

Una din aplicațiile bateriilor solare în economie o constituie electropompele solare; funcționînd în regim automat și în condiții superioare de fiabilitate, o asemenea pompă poate extrage 100 litri de apă pe oră de la adîncimea de 45 m. Nu mai puține perspective deschide construirea generatorului fotoelectric, cu semiconductori, care poate alimenta cu energia

necesară aparate de radio cu tranzistori, televizoare, mașini de ras electrice și alte aparate de uz casnic. Utilizarea sa deschide, între altele, perspectiva economisirii unor cantități însemnate de metale neferoase, necesare pentru fabricarea bateriilor solare obișnuite.

R. P. Mongolă : jaloane ale dezvoltării economice pînă în 1990

ÎN R.P. Mongolă a fost elaborat primul plan pe termen lung (pînă în 1990) de dezvoltare a principalei ramuri a economiei naționale — agricultura, o atenție deosebită acordîndu-se posibilităților de intensificare a producției acesteia. Se prevede mărirea considerabilă a producției vegetale, atît pe seama valorificării pămînturilor înțelenite cît și a sporirii randamentelor la hectar la principalele culturi. Un rol important va avea aici extinderea irigațiilor, preconizîndu-se triplarea — pînă în 1990 — a suprafețelor irigate.

Pentru asigurarea dezvoltării în continuare a subramurii de bază a agriculturii — creșterea animalelor (se apreciază că există condițiile ca șeptelul de vite să ajungă în 1990 la 29,4 mil. capete), se va pune accentul pe lărgirea bazei furajere, producția medie anuală de furaje și nutrețuri urmînd să crească în cincinalul 1981—1985 cu 50% față de nivelul atins. Prin îmbunătățirea raselor de animale, prin majorarea investițiilor în baza tehnico-materială a agriculturii (de 1,5 ori în 1981—1985, în comparație cu cincinalul în curs) va spori sensibil și productivitatea muncii, vor crește cantitățile de carne și lapte puse la dispoziția populației.

Evaluări ale riscului în aprovizionare

SE POATE oare prevedea riscul în ceea ce privește siguranța aprovizionării în viitor cu o materie primă sau alta pe piața mondială? Revista *L'Usine Nouvelle*, din care reproducem tabelul alăturat, încearcă să prezinte, pentru uzul industriașilor francezi, un asemenea ghid al riscului pe exemplul aprovizionării pe piața mondială cu o serie de metale.

Pentru fiecare din cei șase factori de risc luați în considerare, s-a adoptat notația cu 1 = da, abundent, important; 2 = situație medie; 3 = nu, redus, nul. Notarea nivelului riscului cu * înseamnă risc moderat, cu ** risc considerabil, iar cu *** risc foarte puternic; gradarea nivelului riscului se află, în general, în corelație cu suma notațiilor corespunzătoare celor șase factori de risc. De menționat că în ceea ce privește conținutul „riscului politic”, notat deseori cu maximum, aici se are în vedere în special efectul naționalizării — de către țările în curs de dez-

voltare — a bogățiilor subsolului lor, a instalațiilor de exploatare respective, precum și al altor măsuri de protejare

a resurselor lor naturale, de valorificare a acestora în folosul propriului lor popor.

Denumirea metalului	Resurse minerale	Capacitatea de producție	Creșterea livrărilor pînă în 1985	Stabilitatea prețurilor	Concentrarea producției	Răscurile politice	Total	Nivelul riscului
Aluminiu	1	2	1	1	2	3	10	*
Argint	3	3	2	3	3	3	17	***
Aur	3	3	2	3	3	3	17	***
Cobalt	3	3	2	2	2	3	15	***
Cositor	2	3	2	2	1	3	13	***
Crom	3	3	1	3	1	2	13	**
Cupru	2	2	1	2	1	3	11	**
Fier	1	2	2	1	2	2	10	*
Magneziu	1	2	2	1	2	2	10	*
Mangan	1	2	2	1	2	3	11	**
Mercur	1	1	2	1	2	3	10	**
Molibden	2	2	2	1	2	3	12	**
Nichel	2	1	2	3	2	1	11	*
Platină	3	3	2	3	3	3	17	***
Metale asociate cu platină	3	3	2	3	3	3	17	***
Plumb	2	2	2	2	1	2	11	**
Siliciu	1	3	1	2	3	1	11	**
Titan	1	3	1	3	3	1	12	**
Uranium	2	1	1	2	3	1	10	*
Zinc	2	1	2	2	1	2	10	**

Sursa: „L'Usine Nouvelle”, nr. 18/1980, p. 56.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 28 din 11 iulie 1980

15 ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL P.C.R.

- Suflu innoitor in intreaga viață economico-socială a țării (Alecui Al. Floareș) 1
- Creșterea productivității muncii — condiție hotărâtoare pentru progresul României (II) (Barbu Gh. Petrescu) 3
- Promovarea unor principii moderne și structuri eficiente în organizarea unităților economice (Stelian Grindeanu) 5

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- O pirghie însemnată de sporire a productivității muncii în industrie. Extinderea pe scară largă a acordului global (L. Tintea) 7
- Dezbateri „R.E.”. Accelerarea înnoirii produselor și tehnologiilor 9
- Bilanțul nutritiv — element de apreciere a eficienței producției agroalimentare (Brad Segal, Rodica Segal) 11
- Mecanismul economico-financiar: funcționalitate — eficiență Planificarea și urmărirea producției nete pe secții (Aurelian Nițu) 13
- Sporirea aportului turismului la dezvoltarea economico-socială (Costache Zmeu) 15

CONDUCERE—ORGANIZARE

- Dezbateri R.E. „INFORMATICA — sarcini calitativ noi”. Posibilități de îmbunătățire a utilizării tehnicii de calcul
  - Cu privire la tehnologii (D. Feșnic)
  - Cu privire la produsele-program (Margareta Drăghici)
 17

TEORII—IDEI

- Acțiunea factorilor creșterii economice (prof. I. Rachmuth) 20
- Prețurile la energie și echilibrul balanțelor comerciale (Daniel Dăianu) 22
- „Școli-curenți-economiști” Coordonate ale concepției ecologiste (I) (prof. dr. Constantin Bichi) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Conferința mondială a Deceniului O.N.U. al femeii. Participare sporită la eforturile de progres și bunăstare în lume (Em. Stancu) 26
- Tendințe-conjuncturi 28
- Franța în competiție pentru locul trei în ierarhia exportatorilor (Cornel Albu) 29
- Date de prognoză. O evoluție demografică sănătoasă — element indispensabil al creșterii economice (N. Popov) 30
- Mondorama 31

IN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice. Economisirea energiei un imperativ major.

IN THIS ISSUE

- Innovative breath in all economic and social life of the country (Alecui Al. Floareș) 1
- Labour productivity upgrow rate — decisive condition for the progress of Romania (II) (Barbu Gh. Petrescu) 3
- Promoting modern principles and efficient structures in the management and the organization of the economic units (Stelian Grindeanu) 5
- Upgrowing the role of tourism in the socio-economic development (Costache Zmeu) 15
- The action of the economic growth factors (Prof. I. Rachmuth) 20
- Energy prices and balanced current accounts (Daniel Dăianu) 22
- The World Conference of the UN Decade for the woman. Growing participation to the efforts towards progress and welfare (Em. Stancu) 26
- France: competing for the 3rd place in the exporters'hierarchy (Cornel Albu) 29

DANS LE NUMERO

- Souffle novateur dans toute la vie socio-économique du pays (Alecui Al. Floareș) 1
- L'accroissement de la productivité du travail — condition décisive du progrès de la Roumanie (II) (Barbu Gh. Petrescu) 3
- Promouvoir des principes modernes et des structures efficaces dans la direction et l'organisation des unités économiques (Stelian Grindeanu) 5
- Accroître l'apport du tourisme au développement socio-économique (Costache Zmeu) 15
- L'action des facteurs de la croissance économique (prof. I. Rachmuth) 20
- Les prix de l'énergie et l'équilibre des balances économiques (Daniel Dăianu) 22
- La Conférence mondiale du Décennie de l'ONU pour la femme. Participation accrue aux efforts pour le progrès et le bien-être de l'humanité (Em. Stancu) 26
- La France en compétition pour la 3-e place dans la hiérarchie des exportateurs (Cornel Albu) 29

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Обновляющий подъем во всей социально-экономической жизни страны (Алекуй Ал. Флореш) 1
- Рост производительности труда — решительное условие прогресса Румынии (II) (Барбу Г. Петреску) 3
- Проведение новейших принципов и действительных структур в руководстве и организации экономических единиц (Стелиан Гриндяну) 5
- Действие факторов экономического роста (И. Рахмут) 20
- Цены на энергию, и равновесие экономических балансов (Д. Дăяну)..... 22
- Мировая конференция десятилетия ООН для женщин. Возросшее участие в усилиях к прогрессу и благосостоянию в мире (Эм. Станку) 26
- Франция в соперничестве за третье место в иерархии вывозов (Корнел Албу) 29

IMPORTANT!

NOUA ADRESĂ A REDACȚIEI

OUR NEW ADDRESS • NOTRE NOUVELLE ADRESSE •
НАШ НОВЫЙ АДРЕСС

**Bd. Magheru nr. 28-30, etaj 1
70 159 București, sectorul 1,**

Cont I.S.I.A.P. nr. 6451.502.28 B.N.R.S.R., — filiala sect. 1 București

LACUL ROȘU O STAȚIUNE CARE VĂ AȘTEAPTĂ ORICÎND

Odihnă, reconfortare, agrement, pe tot parcursul anului, într-o stațiune înconjurată de munți acoperiți de conifere, situată la o altitudine de 890 m, pe malul unui lac cu apă limpede. Vilele, cu grad diferențiat de confort, restaurantul și pensiunile își așteaptă oaspeții în orice anotimp.

Aerul puternic ozonat, bogat în aerosoli rășinoși, ușor iodurați — iată factori naturali care asigură refacerea rapidă a organismului. Climatul de la Lacul Roșu este indicat în tratamentul asteniei, surmenajului, convalescențelor cu stare generală bună, hipertiroidiei și urmărilor tusei convulsive.

Clipe de recreere pot fi oferite de activitățile clubului, de discotecă și terenurile de sport, precum și în timpul plimbărilor cu barca pe lac.

În funcție de preferințele dv., biroul de turism al stațiunii organizează drumeții și excursii spre zone și locuri de un deosebit pitoresc și interes.

BILETELE SE POT OBTINE DE LA AGENȚIILE ȘI FILIALELE OFICILOR JUDEȚENE DE TURISM DIN ȚARĂ, PRECUM ȘI DE LA CELE ALE I.T.H.R. BUCUREȘTI.

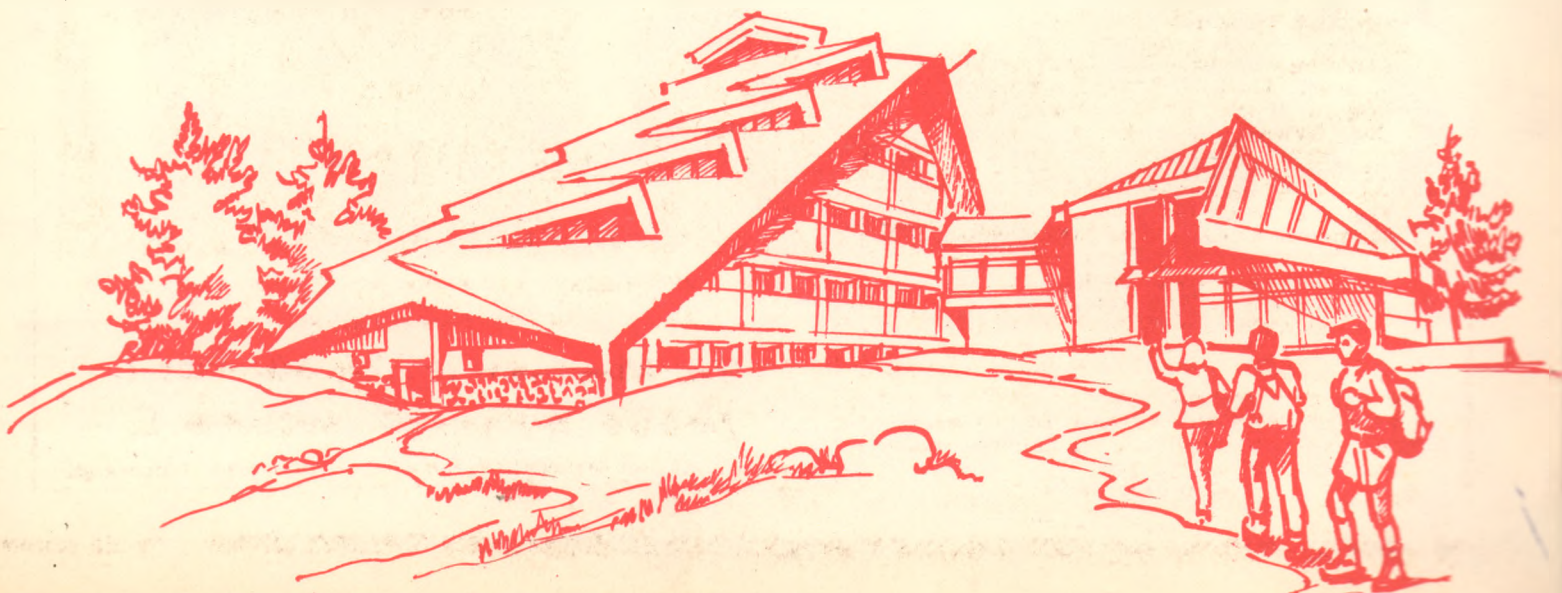
UN CONCEDIU PLĂCUT LA SEMENIC SAU CRIVAIA

● Stațiunea turistică Semenic situată în zona cea mai înaltă a munților cu același nume (1400 m altitudine), dispune de hoteluri, vile, restaurante elegante și baruri.

● Crivaia este așezată la 650 m altitudine, la poalele munților Semenic, într-o minunată polană, pe partea dreaptă a riului Birzava. La numai câțiva pași de stațiune se află lacul de acumulare Văliug, pe ale cărui maluri sînt amenajări turistice care oferă posibilități optime de petrecere a vacanțelor.

● De la Semenic și Crivaia se poate pleca în numeroase drumeții: la Bala Vulturilor, Pietra Nedei, stațiunea Trei Ape, peșterile Comarnic și Popovăț, Chelle Carașului.

● Bilete și informații suplimentare se obțin de la toate agențiile și filialele oficiilor județene de turism, precum, și de la cele ale I.T.H.R. București.

ULTIMA MODĂ — PANTOFI CU FEȚE DIN MATERIAL TEXTIL

Pentru toate virstele, în magazinele comerțului de stat au apărut noi modele de pantofi cu fețe din material textil, executat în contexturi asemănătoare materialelor din care sînt realizate confecțiile.

- Au un grad sporit de durabilitate, sînt ușori, comozi, practici
- Pantofii cu fețe din material textil sînt la modă în toată lumea !